

Vanhankaupunginlahden linnuston seurantalaskennan v. 2024 loppuraportti

Hannu Sarvanne

Sisällysluettelo

Sisällysluettelo	2
Johdanto, seuranta-alue ja tutkimusmenetelmät.....	3
Tulokset lajiryhmittäin.....	7
- Vesilinnut.....	7
- Kahlaajat.....	11
- Lokkilinnut.....	12
- Hoitoniittyjen varpuslinnut.....	14
- Rantakanat ja yölaulajat.....	15
- Petolinnut.....	16
- Uuttukyyhky.....	18
- Merimetso.....	19
- Harmaahaikara.....	26
Tulosten tarkastelu	
- Vesilintujen pesinnän onnistuminen.....	30
- Kahlaajien pesinnöistä.....	69
- Hoitoniittyjen varpuslinnuista.....	88
- Hoitoniittyjen linnustosta.....	92
Uhanalaiset ja harvalukuiset seuranta-alueella pesivät lajit.....	94
Uhanalaiset ja harvalukuiset sopivassa pesimäympäristössä havaitut lajit.....	96
Uhanalaiset ja harvalukuiset säännölliset ruokavieraat.....	97
Joitain vähälukuisia lajeja.....	97
Huomioita pesimälaskennan tuloksista.....	99
Kirjallisuus.....	100
Natura 2000 -alueen pesimälintujen parit/reviirit	100
Taulukot.....	103

Johdanto, seuranta-alue ja tutkimusmenetelmät

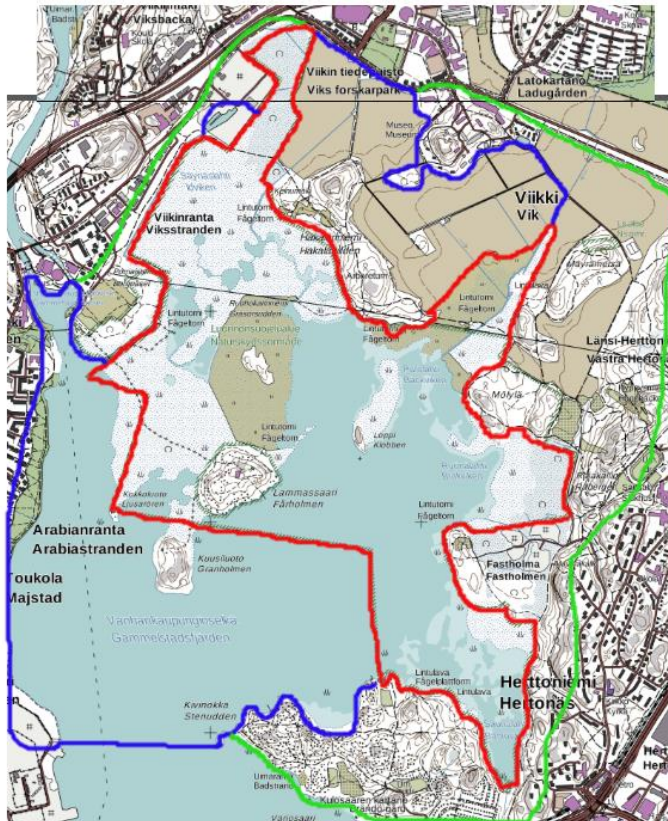
Vanhankaupunginlahden linnuston tilaa seurataan hoito- ja käyttösuunnitelman mukaisesti. Tutkimusalue käsittää koko Vanhankaupunginlahden kosteikkoalueen (Viikin – Vanhankaupunginlahden luonnonsuojelualue ja Natura – 2000 – alue). Seurantalaskennat alkoivat v. 1986 ja niiden laajuus on vaihdellut eri vuosina.

Jokavuotiseen ohjelmaan kuuluvat vesilintujen, kahlaajien ja lokkilintujen pesimäkantojen laskenta sekä vesilintujen poikuelaskennat.

Vuosittain kartoitetaan myös kosteikkoalueelle perustettujen hoitoniittyjen (Lammassaari/Ruohokari ja Purolahti) pesimälinnusto. Niittämällä ja laiduntamalla hoidettavien niittyjen yhteispinta-ala oli tämän vuoden pesimäkauden alussa 52 ha: Lammassaaren/Ruohokarin hoitoniitty 19 ha (v. 1993 alkaen), Lammassaaren hoitoniityn lounaispuolen laajennusosa (pitkosten viereinen niitty) 10 ha (perustettu v. 2017 loppukesällä), Keinumäen edustan niitty 10 ha (perustettu v. 2020 loppukesällä) sekä Purolahti 13 ha (perustettu v. 2003).

Laskennat olivat tänä vuonna tavallista laajemmat, sillä Natura 2000 – alueen pesimälinnusto kartoitettiin kokonaisuudessaan. Näissä kartoituksissa selvitettiin hoitoniittyjen ohella myös ruoikkoalueiden ja tervaleppäluhtien (Säynäslahti ja Ryönälahti) linnusto. Kartoitusta toteutettiin yhteistyössä Suomen ympäristökeskuksen kanssa. Vastaavat kartoitukset tehtiin viimeksi v. 2004, 2007, 2012 ja 2018.

Kevät- ja syysmuutolla levähtävän kosteikkolinnuston laskennat kuuluivat myös tämän vuoden ohjelmaan. Levähtäjät on laskettu tällä vuosituhannella v. 2004, v. 2007, v. 2012, v. 2018 ja v. 2021.

Vanhankaupunginlahden linnustonseurannan laskenta-alue
 ● = Natura-alue, ●+● = seuranta-alue, ● + ● + ● =
 yölaulajat sekä uhanalaiset ja harvalukuiset. Pohjakartta
 Maanmittauslaitos (19.9.2017).

Seuranta-alueeseen kuuluu myös Vanhankaupunginlahden luonnonsuojelualueen ja Natura 2000 – alueen ulkopuolisia alueita. Näillä metsä- ja peltoympäristöä ja osin myös rakennettua ympäristöä sisältävillä alueilla ei tehdä tarkkoja linnustokartoituksia, mutta uhanalaisten ja harvalukuisten lajien primäärät selvitetään. Seurasin myös joidenkin vähälukuisten ei – uhanalaisten lajien sekä yölaulajien esiintymistä alueella, joka rajautuu Viikintien, Herttoniemen metsäselänteen, Itäväylän, Hermannin rantatien ja Hämeentien väliin.

Laskennat toteutettiin Vanhankaupunginlahden linnuston seurannassa v. 1986 alkaen käytetyin menetelmin (Koskimies & Väisänen 1988, Mikkola-Roos ym. 2013).

Markku Mikkola-Roos, Aleks Mikola ja Hannu Sarvanne toteuttivat Natura-alueen kartoituslaskennat. Hannu Sarvanne hoiti kaikki muut laskennat. Laskentoihin sisältyi:

- Koko lahden kattavat kierto- ja kierto- laskennat (vesilinnut, kahlaajat, lokkilinnut, poikuelaskennat sekä levähtäjälaskennat) (35 kertaa): 9.4., 12.4., 19.4., 24.4., 27.4., 2.5., 7.5., 13.5., 18.5., 24.5., 27.5., 3.6., 6.6., 24.6., 4.7., 14.7., 18.7., 30.7., 5.8., 13.8., 16.8., 20.8., 26.8., 29.8., 3.9., 9.9., 13.9., 22.9., 27.9., 30.9., 7.10., 11.10., 15.10., 29.10., 14.11.

- Hoitoniittyjen kartoituslaskennat (2 x 5): 1. kartoitus 29.4. ja 30.4., 2. kartoitus 9.5. ja 11.5, 3. kartoitus 20.5. ja 22.5., 4. kartoitus 29.5., 31.5. ja 5. kartoitus 11.6. ja 13.6.
- Natura-alueen kartoituslaskennat (ruoikkoalueet ja tervaleppäluhdet) (5 kertaa) samalla aikataululla kuin hoitoniittyjen kartoituslaskennat tai muutaman päivän poikkeamilla.
- Yölaulajalaskennat (3): 15.4, 15.5 ja 15.6.
- Pikkutikkojen pesien etsintä (3): 12.6., 16.6., 17.6.
- Uhanalaisten ja harvalukuisten lajien havainnointi laskentojen ohessa ja laskentojen ulkopuolisina päivinä.

Ajoittaakseni erityisesti vesilintulaskennat parimäärien selvittämisen kannalta parhaimpaan mahdolliseen ajankohtaan seurasin lepäilijämäärien kehittymistä maaliskuulta alkaen. Edellytyksenä laskennalle oli esimerkiksi, että muuttoparvet olivat poistuneet. Levähtäjälaskentoja oli yksi viiden vrk:n jaksoa kohden keväällä ja syksyllä, ja kesällä ja loppusyksystä oli lyhyt tauko.

Joidenkin lajien parimäärien varmistaminen vaati retkeilyä varsinaisten laskentojen ulkopuolisina päivinä (esim. yölaulajat). Varhain oli aloitettava myös joidenkin ensimmäisinä reviiiriään kuuluttavien lajien (tikat, puukiipijä, pähkinänakkeli ym.) tai muutoilta saapuvien lajien, esim. töyhtöhyypän pesintöjen tarkkailu.

Retkipäiviä laskenta-alueella kertyi 15.2. – 14.7. (poikuelaskentojen loppuun) välisenä aikana 93 (v. 2020 100, v. 2021 97, v. 2022 86, v. 2023 86) ja 15.2. – 14.11. (levähtäjälaskentojen loppuun) 148. Retkipäiviä oli laskenta-alueella helmikuussa 12 (15.2. alkaen), maaliskuussa 19, huhtikuussa 26, toukokuussa 19, kesäkuussa 15, heinäkuussa 7, elokuussa 11, syyskuussa 14, lokakuussa 20 ja marraskuussa 5 (14.11. saakka). Tallensin kaikki havainnot Birdlife Suomen havaintojärjestelmä Tiiraan.

Vesilintujen parimäärien tulkinnat tein kunkin lajin arvioitua pesinnän alkua lähimmän laskentakerran perusteella. Laulu- ja kyhmyjoutsenen, kanadan- ja merihanhen, telkän, isokoskelon, silkkiuikun ja nokikanan parimääräarviot perustuvat löydettyihin pesiin sekä osin myös poikue- ja reviiirihavaintoihin.

Kahlaajareviirin vaatimuksena oli vähintään kaksi havaintoa samalta paikalta, joista toisen tuli ilmaista pesintää tai reviiirikäyttämistä. Lokkilintujen parimäärät perustuivat hautovien emojen määriin.

Natura-alueen kartoituslaskennoissa (hoitoniityt, ruoikot, tervaleppäluhdet) laskettava alue kuljettiin jalkaisin niin, ettei mikään osa alueesta jäänyt yli 50 m:n päähän kulkureitistä. Vuoden 2020 kevääseen saakka ehdin laskea yhtenä aamuna kaikki hoitoniityt, mutta niittyalan laajentumisen jälkeen yhteen laskentakierrokseen on nykyisin varattava kaksi aamua (2 x 5 kartoituskertaa = 10 aamua). Kartoitukset

tehtiin aamuisin (n. klo 4.30 – 11.00) suunnilleen viikon välein. Laskennan kuluessa havaitut linnut merkittiin eri käyttäytymistä kuvaavien symbolein maastokartalle, josta ne siirrettiin myöhemmin lajikohtaisille yhteenvetokartoille, joista tehtiin reviirien tulkinnat. Reviirin vaatimuksena oli vähintään kaksi lähekkäistä havaintoa, joista toisen tuli osoittaa reviirikäyttäytymistä (laulu, varoittelu, reviirikiista, ruokaa kannettiin pesään jne).

Samat reviirin tulkinnan vaatimukset koskivat hoitoniittyjen ulkopuolella tapaamiani lajeja, kuten yölaulajia sekä uhanalaisia ja harvalukuisia lajeja. Pysyvän reviirin ehtona oli vähintään kuusi päivää ensimmäisen ja toisen havainnon välillä. Kuitenkin joidenkin myöhään saapuvien ja nopeasti pariutumisen jälkeen laulunsa lopettavien lajien (esim. viitakerttunen) reviiriin riitti yksi reviirikäyttäytymistä osoittava havainto.

Telkän, isokoskelon, uuttukyyhkyn ja suurelta osin myös kottaraisen parimäärät selvitti pönttöjä tarkistanut Eero Haapanen.

Olosuhteet

Talvi alkoi varhain. Terminen talvi (vuorokauden keskilämpötila pysyvästi alle 0 °C) alkoi etelärannikolla marraskuun puolivälissä (15.11.) ja päättyi termiseen kevääseen (vuorokauden keskilämpötila pysyvästi yli 0 °C) maaliskuun puolivälissä (14.3.). Lumi peitti maan marraskuun lopulla ja pysyi muutamista suojasään jaksoista huolimatta yhtenäisenä helmikuun lopulle. Maaliskuun ensi päivinä noin puoleen peltoalasta oli avautunut päiviä ja kuun puolivälissä vain aukeiden varjoisilla reunoilla loisti lunta. Paksuimmillaan hanki oli tammikuussa (n. 40 cm). Huhtikuinen maa lämpeni lumettomana, vaikka sangen sateisena, aina 19.4. saapuneeseen takatalveen saakka. Lumi kattoi maan ja lammikot jäätyivät vajaaksi viikoksi. Monille varhain saapuneille varpuslinnuille jakso oli kohtalokas.

Koko lahden kattava jääpeite kehittyi marraskuun lopussa ja vangitsi vedet aina huhtikuun toiselle viikolle (10.4. lahti oli kokonaan vapaa jäistä). Jäät ovat vuosina 2015 – v. 2023 lähteneet seuraavasti: 21.3., 6.4., 6.4., 18.4., 7.4., lahti sula läpi talven, 6.4., 23.4, 12.4.

Maaliskuu oli keskimääräistä lämpimämpi (Hki Kaisaniemi, maaliskuun 2024 keskilämpötila + 0,9 °C / 1991 – 2020 - 0,7 °C), kun taas huhtikuu hieman tavallista viileämpi (+ 3,6 °C / + 4,4 °C). Toukokuu oli huomattavan lämmin (+ 13,8 °C / + 10,4 °C), keskilämpötilan ollessa Kaisaniemen havaintoaseman mittaushistorian toiseksi korkein. Myös kesäkuun (+ 17,2 °C / + 14,9 °C) ja heinäkuun (19,0 °C / 18,1 °C) keskilämpötilat olivat keskimääräistä korkeammat.

Maaliskuun sademäärä oli tavanomainen (28,0 mm / 34,0 mm), mutta huhtikuussa satoi runsaasti (87,8 mm / 34,0 mm). Toukokuu oli erityisen kuiva (3,5 mm / 38,0 mm), kesäkuun sateet jäivät vähäisiksi (24,4 mm / 60,0 mm), kun taas heinäkuussa vettä tuli tavallinen määrä (50,8 mm / 57,0 mm).

Merivesi kohosi pian jäidenlähdön (10.4.) jälkeen korkealle (n. +20 - + 40 cm) noin viikoksi. Tästä eteenpäin, huhtikuun lopulta aina kesäkuun alkuun, vesi viipyi teoreettista keskivedenkorkeutta selvästi alempana. Lietteitä oli tarjolla kahlaajille ja poukamissa levittyi puolisuikeltajasorsille sopivan matalaa vettä laajalti. Myös silkkiuikkujen ja nokikanojen pesät säästyivät meriveden huomattavilta nousuilta. Läpi kesäkuun veden korkeus vaihteli aavistuksen keskivedenkorkeuden ala- tai yläpuolella. Heinäkuun alusta syyskuun alkuun lieterannat olivat lähes yhtäjaksoisesti veden alla ja kahlaajien ruokailuala kapea. Syyskuun alkupuolelta alkoi noin kuukauden mittainen matalahkon veden (useimpina päivinä n. – 10 cm) jakso. Iso osa lokakuusta marraskuun puoleenväliin, levähtäjälaskentojen loppuun, meri peitti lietteet ja kiipesi muutamana päivänä myös rantojen niityille, enimmillään + 57 cm keskivedenkorkeutta ylemmäs (3.11.).

Vesi viipyi pesimäkauden alussa pitkään Lammassaaren ja Keinumäen edustan niityillä, syynä meriveden nousu huhtikuun puolenvälin jälkeen sekä takatalven (n. 19.4. – 26.4.) sulamisvedet. Vapun aikaan Keinumäen edustan ja Lammassaaren pitkosten viereisestä niitystä n. 90 % oli veden alla. Myös Lammassaaren vanhan niityn länsipuolella oli vain vähän mättäitä näkyvissä. Tämä myöhästyi töyhtöhyppien pesinnän alkua niityillä ja osa saattoi siirtyä Etu-Viikin pelloille pesimään.

Tulokset

Tässä raportissa paneudutaan v. 2024 pesimälintulaskentojen tuloksiin. Loppuvuodesta 2025 ilmestyvässä raportissa käsitellään Natura 2000 – alueen linnuston tilaa ja suojeluarvon mahdollista muutosta. Samassa yhteydessä käsitellään myös tämänvuotisten levähtäjälaskentojen aineistoa ja vedetään yhteen v. 2020 – v. 2025 seurantalaskentojen tulokset. Natura 2000 – alueen pesimälinnuston parimäärät v. 2004, v. 2007, v. 2012, v. 2018 ja v. 2024 ovat kuitenkin luettavissa tämän raportin s. 101.

Vuoden 2024 parimäärät/reviirit (suluissa v. 2013, v. 2014, v. 2015, v. 2016, v. 2017, v. 2018, v. 2019, v. 2020, v. 2021, v. 2022 ja v. 2023)

Vesilinnut (lajit, jotka ovat pesineet vähintään kerran v. 2013 – v. 2024)

Sinisorsa 82 (61, 123, 110, 135, 118, 98, 113, 85, 90, 91, 149), haapana 18 (12, 16, 17, 14, 25, 19, 16, 26, 17, 20, 21), tavi 10 (7, 14, 18, 12, 12, 13, 20, 16, 11, 19, 10), lapasorsa 6 (7, 8, 5, 7, 3, 4, 6, 8, 6, 7, 4), harmaasorsa 8 (1, 2, 3, 3, 5, 3, 3, 3, 4, 8, 6), heinätavi 2 (1, 3, 3, 2, 2, 2, 3, 2, 2, 2, 2), isokoskelo 1 (2, 3, 3, 3,

4, 4, 1, 1, 1, 1, 1), tukkakoskelo 1 (1, 1, 2, 1, 1, 1, 2, 2, 1, 0, 0), telkkä 28 (34, 37, 38, 44, 36, 31, 27, 32, 31, 29, 30), tukkasotka 0 (3, 2, 1, 1, 1, 1, 2, 1, 1, 2, 0), punasotka 0 (1, 0, 0, 1, 0, 0, 1, 0, 0, 1, 0), silkkiuikku 18 (45, 46, 44, 49, 64, 46, 45, 44, 29, 37, 21), pikku-uikku 0 (0, 0, 0, 0, 0, 0, 1, 0, 0, 0, 0), laulujoutsen 2 (0, 1, 1, 1, 1, 1, 2, 2, 2, 1), kyhmyjoutsen 2 (6, 7, 6, 8, 5, 7, 9, 7, 7, 4, 5), kanadanhanhi 8 (0, 2, 4, 3, 1, 8, 8, 6, 8, 7, 10), merihanhi 12 (0, 0, 2, 2, 4, 5, 4, 7, 9, 11, 11), nokikana 12 (21, 39, 38, 31, 35, 20, 26, 34, 25, 27, 9).

Pesiviä vesilintulajeja havaitsin 15, mikä on toiseksi vähäisin määrä v. 2013 – v. 2024 tarkastelujaksolla (kun rantakanoihin luettava nokikana lasketaan mukaan) (v. 2013 14, v. 2014 15, v. 2015 16, v. 2016 17, v. 2017 16, v. 2018 16, v. 2019 18, v. 2020 16, v. 2021 16, v. 2022 16 ja v. 2023 14). Vesilintupareja pesi yhteensä 210. Runsain oli sinisorsa (82) ja seuraavaksi telkkä (28). Silkkiuikku menetti asemansa toiseksi runsaimpana vesilintulajina v. 2023 ja vähentyminen jatkui tänä vuonna. Puolisukeltajasorsalajien parimäärä (126) oli vähän alle 2/3 kaikista vesilintupareista ja laski v. 2023 (192) parimäärään nähden (v. 2022 147 paria) nähden. Huomattavaa on isojen vesilintujen (hanhet ja joutsenet) runsastuminen v. 2013 tilanteeseen verrattuna, lukuun ottamatta kyhmyjoutsenta. Kun v. 2013 näistä lajeista pesi vain kyhmyjoutsen (tuolloin 6 paria), on lajien määrä noussut neljään ja parien 22:een (v. 2023 27). Kyhmyjoutsenia pesi tänä vuonna aiempaa vähemmän (2 paria).

Viiden vesilintulajin parimäärä kasvoi v. 2023 pesineisiin verrattuna (lapasorsa 6 (v. 2023 4), harmaasorsa 8 (6), tukkakoskelo 1 (0), merihanhi 12 (11), nokikana 12 (9), kuuden väheni (sinisorsa 82 (149), haapana 18 (21), telkkä 28 (30), silkkiuikku 18 (21), kyhmyjoutsen 2 (5), kanadanhanhi 8 (10) ja neljän pysyi ennallaan

(tavi 10 (10), heinätavi 2 (2), isokoskelo 1 (1), laulujoutsen 2 (2). Tukkasotkan ja punasotkan pesinnät ovat viimeksi varmistuneet v. 2022.

Silkkiuikun (18 paria) ja nokikanan (12 paria) parimäärät ovat viimeisenä kahtena vuonna jääneet huomattavan vähäisiksi. Edeltävien kymmenen vuoden (v. 2013 – v. 2022) jaksolla pesivien silkkiuikkuparien määrä vaihteli 29 – 64 pariin, parien keskimäärän ollessa 45. Samalla jaksolla nokikanaparien määrä vaihteli 21 – 39 pariin, ja parien keskimäärä oli 29. Telkän parimäärä (28) oli pienimpiä v. 2013 – v. 2024 jaksolla. Telkkiä pesii nykyisellään 5 – 10 paria vähemmän v. 2014 – v. 2017 huippuun nähden (enimmillään v. 2016 44 paria).

Vesilintujen kokonaisparimäärä (210) laski selvästi viime vuodesta (280), ja oli myös alhaisempi kuin lähivuosina (v. 2019 268, v. 2020 276, v. 2021 244, v. 2022 268). Ero v. 2016 (331 paria) ja v. 2017 (317 paria) määriin on huomattava. Eniten vesilintupareja on v. 1986 alkaneissa laskennoissa pesinyt v. 1991 (392, mistä sinisorsan osuus 267 paria). Kokonaisparimäärä on vaihdellut n. 200 – 300 välillä. Vuosien 2010 – v. 2023 jaksolla v. 2014 alkaen (jolloin vesilintupareja oli eniten sitten v. 1992) parimäärä on pysytellyt vähän 300:n parin molemmin puolin (v. 2014 300), paitsi v. 2021 (244 paria). Vuosiin 2010 – v. 2013 osuu jakso, jolloin parimäärä vaihteli 183 – 233 välillä. Vanhankaupunginlahden runsaimman vesilintulajin, sinisorsan, parimäärän vaihtelu selittää suureksi osaksi vesilintujen kokonaisparimäärän vaihtelua vuosien välillä, ja näin oli asia myös v. 2024 pesimäkaudella.

Veden selkärangattomia ravintonaan käyttävistä sukeltajasorsista (telkkä, tukkasotka, punasotka) vain telkän parimäärä on säilynyt suhteellisen vakaana (28 – 44 paria) (Kuvaaja 1, s. 10). Osin samaa ravintoa hyödyntävän nokikanan parimäärä romahti v. 2023. Vähälukuisista sotkista punasotkan esiintyminen on epäsäännöllistä. Vuonna 2023 tukkasotkan pesintä jäi ensimmäistä kertaa varmistumatta sitten v. 1987.

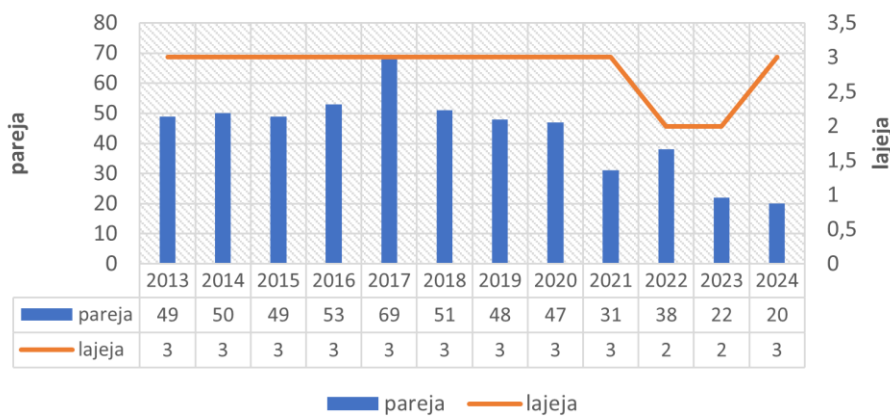
SUKELTAJASORSIEN JA NOKIKANAN PARI- JA LAJIMÄÄRÄT V. 2013 - V. 2024

Kuvaaja 1. Sukeltajasorsien ja nokikanan pari- ja lajimäärät v. 2013 – v. 2024

Kaloja syövien vesilintujen (silkkiuikku, isokoskelo ja tukkakoskelo) pari- ja lajimäärät ovat lähivuosina läheneet laskuun (Kuvaaja 2, s. 10).

Silkkiuikun, isokoskelon ja tukkakoskelon pari- ja lajimäärät v. 2013 - v. 2024

Kuvaaja 2. Silkkiuikun, isokoskelon ja tukkakoskelon pari- ja lajimäärät v. 2013 – v. 2024

Sinisorsia (82 paria) pesi vähiten sitten v. 2013 (61 paria). Vuotta 2024 edeltäneistä neljästä vuodesta kolmena parimäärä jäi alle sadan (85 – 91), mihin nähden v. 2023 sinisorsien parimäärä oli huomattavan suuri (149 paria). Useimpina niitä edeltävinä vuosina parimäärä vaihteli 110 – 135 välillä (v. 2014 – 2017 ja v. 2019). Vuosina 2010 – v. 2013 sinisorsan pesimäkanta oli lähivuosien tasolla (61 – 84 paria).

Sinisorsa on pitkällä aikavälillä runsastunut Suomessa, mutta viimeisen kymmenen vuoden aikana kanta on kääntynyt laskuun. Sinisorsan parimäärien vuosittainen vaihtelu Vanhankaupunginlahdella on yleensä linjassa valtakunnallisten pesimäkannan kokoa selvittävien vesilintulaskentojen tuloksien kanssa (Luonnonvarakeskus) ja näin oli myös tällä pesimäkaudella: parimäärä oli selvästi pienempi kuin v. 2023.

Tämän vuotinen pudotus oli Vanhankaupunginlahdella erityisen suuri, sillä sinisorsia pesi v. 2023 huomattavan paljon poiketen valtakunnallisista tuloksista.

Vaarantuneeksi luokitellun haapanan parimäärä oli v. 2020 (26 paria) toiseksi suurin v. 1986 alkaneissa laskennoissa (v. 1991 36 ja v. 1992 26 paria). Viime vuosien parimäärät ovat vaihdelleet 12 – 26 välillä (v. 2013 – 2023 keskiarvo 18) ja tämän vuoden parimäärä (18) oli näihin nähden keskitasoa. Hoitoniittyjen vuosittaiset koneniitot loppukesästä 2014 alkaen sekä laiduneläinten (kyytöt ja lampaat) määrän kasvu v. 2018 alkaen ovat lisänneet haapanoiden ruokailussa suosiman, vesirajan läheisen matalan ruohovartiskasvillisuuden alaa. Myös uudet lamparealueet Purolahden hoitoniityillä ovat saavuttaneet haapanoiden suosion. Lajin suurimmat keväiset keräntymät ovat kasvaneet hienoisesti viime vuosina: v. 2020 62 (33 koirasta, 29 naarasta), v. 2021 69 (38 koirasta, 31 naarasta), v. 2022 81 (43 koirasta, 38 naarasta), v. 2023 86 (44 koirasta, 42 naarasta) ja v. 2024 89 (48 koirasta, 41 naarasta). Haapanan pesimäkanta ei ole romahtanut Vanhankaupunginlahdella, mutta ei ole myöskään lähtenyt nousuun lajille sopivan ympäristön lisääntymisestä huolimatta.

Tavi on aavistuksen runsastunut Vanhankaupunginlahdella 2000 – luvun alkuun verrattuna (vuosina 2000 – 2008 2 – 8 paria (keskimäärin 5) ja vuosina 2009 – 2022 7 – 20 paria (keskimäärin 14). Vuosien 2023 ja 2024 10 paria on vähän vähemmän kuin v. 2009 jälkeen tavallisin (13) parimäärä. Pesiviä taveja on laskettu eniten v. 1991 (28 paria). Hoitoniittyjen vesirajan niitot ovat lisänneet taviin ruokailupaikkoja, kuten myös itse hoitoniittyalan laajentuminen niille ajoittain syntyvine lätäkkoalueineen. Myös Purolahden hoitoniitylle alkutalvesta 2023 kaivetuille neljälle lampareelle kerääntyy keväisin taveja. Levähtävistä puolisuikeltajasorsista tavi on runsain (keväiden 2020, 2021, 2022, 2023 ja v. 2024 päiväkohtaiset suurimmat yksilömäärät 470, 309, 458, 417 ja 1030) sinisorsan ohella (246, 354, 816, 247 ja 271).

Nokikanan parimäärä pysytteli v. 2014 – v. 2017 yli kolmessakymmenessä (39, 38, 31 ja 35 paria). Alle kolmenkymmenen se painui vuosina 2018, 2019, 2021 ja 2022 (20, 26, 25 ja 27). Vuosi 2020 (34 pari) erottui poikkeuksena joukosta. Vuodet 2023 (9 paria) ja 2024 (12 paria) kertovat jo romahduksesta. Huomattava osa pareista on pesinyt Saunalahden suojaisalla lamparealueella (v. 2017 15, v. 2018 8, v. 2019 14, v. 2020 16, v. 2021 12, v. 2022 12, v. 2023 7), missä vesi on kirkkaampaa ja uposkasvillisuus runsaampaa kuin merenkäynnille alttiimmilla Purolahdella ja Hakalan edustan lahdella. Parimäärän vähennyttyä yhä suurempi osuus on pesinyt Saunalahdella: v. 2023 seitsemän yhdeksästä ja v. 2024 yhdeksän kahdestatoista.

Silkkuiikkupareista suurin osa (15/18) pesi v. 2024 totuttuun tapaan Saunalahden koloniassa (83 % lahden pareista). Lähivuosista suurimmillaan kolonia oli v. 2017 (54 paria) (84 % lahden pareista). Kivinokan – Saunalahden kolonian parimäärän vaihtelu määrittää tosiasiasa koko Vanhankaupunginlahden silkkuikkukannan koon. Lahden muissa osissa laji on pesinyt vain yksittäisparein.

Kahlaajat (suluissa v. 2013 – v. 2023 parimäärät). Parimäärät myös Taulukossa 1 (s. 103)

Punajalkaviklo 6 (2, 3, 4, 4, 5, 7, 8, 8, 8, 8, 8): Purolahden hoitoniityn eteläosa 1, Purolahden hoitoniityn pohjoisosassa (tulvaniitty) 1, Etu-Viikin pellot (rajautuvat Purolahden hoitoniityyn) 2 paria, Lammassaaren hoitoniitty (vanha osa) 2. Pikkutylli 5 (3, 4, 8, 9, 8, 9, 10, 11, 11, 9): Purolahden hoitoniityn eteläosa 1, Lammassaaren hoitoniitty (vanha osa) 1, Kyläsaari 1, Fastholman lumenkaatopaikka 2. Tylli 1 (0, 0, 1, 1, 3, 1, 2, 3, 1, 1, 2): Purolahden hoitoniityn eteläosa. Töyhtöhyppä 55 (15, 23, 27, 31, 27, 39, 45, 59, 55, 65, 55): Hoitoniityillä yhteensä 18 paria (v. 2013 2, v. 2014 5, v. 2015 7, v. 2016 10, v. 2017 10, v. 2018 12, v. 2019 11, v. 2020 17, v. 2021 26, v. 2022 17 ja v. 2023 28 paria). Hoitoniityjen pareista Lammassaaren hoitoniityn vanhalla osalla 3, pitkosten viereisellä niityllä 5, Keinumäen edustan niityllä 1, Purolahden hoitoniityn eteläosassa 1 ja Purolahden hoitoniityn pohjoisosassa (tulvaniitty) 8. Lisäksi Etu-Viikin pelloilla 37 paria (v. 2013 13, v. 2014 18, v. 2015 20, v. 2016 21, v. 2017 17, v. 2018 27, v. 2019 34, v. 2020 42, v. 2021 29, v. 2022 48 ja v. 2023 27 paria). Rantasipi 12 (7, 10, 9, 10, 12, 12, 12, 13, 11, 11, 12): Kivinokan länsikärki 1, Kivinokan NW-ranta 1, Kivinokan N-poukama 1, Saunalahti 1, Fastholma 1, Hakalanniemen eteläranta 1, Klobben 1, Lammassaari 1, Kuusiluoto 1, Kokkoluoto 1, Pornaistenniemi 1, Säynäslahden tervaleppäluhta 1. Lehtokurppa 3 (1, 2, 2, 2, 3, 2, 2, 3, 3, 3, 3): reviiirit: 1) Pornaistenniemi – Lammassaari, 2) Viikinranta - Keinumäki – Hakalanniemi - Mölylä, 3) Saunalahti – Fastholma – Rajakallio – Herttoniemen metsäselänne. Meriharakka 3 (0, 2, 2, 1, 2, 2, 2, 2, 2, 2, 2): Arabianranta. Taivaanvuohi 7 (5, 8, 9, 8, 6, 8, 6, 11, 11, 10, 8): Lammassaaren hoitoniitty 3 (pitkosten niitty 1, vanha osa 2), Keinumäen edustan niitty 1, Purolahden hoitoniityn eteläosa 1, Purolahden hoitoniityn pohjoisosassa 2.

Lokkilinnut

Seuranta-alueelta ei löytynyt lokiin tai tiirujen pesiä. Alueen reunoilla pesii muutamia pareja kalalokkeja, mm. Varjosaarella ja Leposaarella Kivinokan eteläpuolella. Myös Arabianrannan katoilla on joitain pareja. Lentokyvyttömiä maastopoikasia kerääntyy heinäkuun alussa Arabianrannan rantaviivalle. Samoilla paikoilla (Arabianranta – Kyläsaari) pesinee 1 - 2 paria selkälokkeja.

Leposaaren lounaispuolen luodolla, seuranta-alueen välittömässä läheisyydessä, pesii säännöllisesti lapintiiraja. Lapintiirat ruokailevat seuranta-alueen eteläosissa. Luodolla oli 19.5 neljä reviiirillä olevaa lapintiiraa (ajoivat varista pois), mutta pesiä ei (vielä) ollut (Eero Haapanen). Havainnot hautovista lapintiirroista ajoittuvat alkukesään.

Havainnot lapintiirujen pesinnöistä Leposaaren luodolla (Eero Haapanen) v. 2014 – v. 2023: v. 2023 luodolla oli 22.5 kuusi paikallista lapintiiraa, mutta ei pesiä. Tiirat olivat reviiirillä olevan oloisia, eivät

heinäkuun vaihteen laskennoissa nuorien määrä on vaihdellut 3 – 19 yksilöön v. 2018 – v. 2024.

Myöhemmin heinäkuussa, kun naurulokkien muutto käynnistyy, nuoria saapuu alueelle kauempaa. Tänä vuonna ensimmäiset seuranta-alueen läheisyydessä syntyneet nuoret näkyivät 24.6. (6 yksilöä) ja suurimmat muuton aikaiset määrät 18.7. (46 yksilöä) (v. 2023 16.7. 90).

Hoitoniittyjen varpuslinnut (suluissa v. 2013 – v. 2023 parimäärät). Lammassaari =

Lammassaaren hoitoniityn vanha osa + Lammassaaren pitkosten viereinen niitty (keväästä 2018 alkaen) + Keinumäen edustan niitty (keväästä 2021 alkaen). Parimäärät myös Taulukossa 2 (s. 103)

Kiuru 5 (2, 3, 1, 0, 2, 1, 4, 5, 6, 7, 9): Lammassaari 4 (vanha osa 2, pitkosten niitty 1, Keinumäen edusta 1), Purolahti 1 (pohjoisosa). Niittykirvinen 12 (11, 19, 22, 21, 17, 13, 17, 17, 16, 16, 21): Lammassaari 9 (9, 15, 15, 14, 14, 9, 9, 9, 9, 10, 14), Purolahti 3 (3, 4, 7, 7, 3, 4, 8, 8, 7, 6, 7). Metsäkirvinen 0 (0, 0, 0, 0, 1, 0, 1, 1, 0, 0, 0). Västäräkki 2 (1, 3, 1, 1, 2, 2, 2, 2, 2, 1, 3): Purolahti 2 (eteläosa 1, pohjoisosa 1). Keltävästäräkki 21 (6, 11, 4, 7, 5, 6, 15, 19, 15, 13, 15): Lammassaari 13 (5, 9, 2, 3, 3, 2, 7, 11, 8, 7, 9), Purolahti 8 (1, 2, 2, 4, 2, 4, 8, 8, 7, 6, 6). Sitruunavästäräkki 0 (3, 2, 0, 0, 1, 1, 1, 0, 0, 0, 0 (parit v. 2013 – v. 2014 ja v. 2017 – v. 2019 Lammassaari)). Satakieli 0 (1, 1, 0, 0, 1, 1, 1, 0, 1, 0, 0 (parit v. 2013 – v. 2014 ja v. 2017 – v. 2019 ja v. 2021 Purolahti)). Pensastasku 1 (2, 2, 1, 2, 2, 1, 1, 4, 1, 1, 1): Purolahti. Kivitasku 0 (0, 1, 0, 0, 0, 0, 0, 1, 1, 0, 1 (v. 2014, v. 2020, v. 2021, v. 2023 Purolahti)). Punakylkirastas 0 (0, 1, 0, 1, 1, 0, 1, 0, 2, 0, 0 (v. 2014, v. 2016 – v. 2017 ja v. 2021 Purolahti sekä Lammassaari v. 2016 – v. 2017 ja 2019)). Laulurastas 0 (0, 0, 0, 0, 0, 0, 1, 0, 0, 0, 0 (v. 2019 Purolahti (pohjoisosa))). Räkättirastas 0 (0, 0, 2, 3, 1, 3, 0, 3, 0, 0, 1 (v. 2013 – v. 2023: Purolahti (pohjoisosa) (0, 0, 0, 1, 0, 0, 0, 1, 0, 0) ja Lammassaari (0, 0, 2, 2, 1, 0, 0, 2, 0, 0))). Mustarastas 1 (0, 0, 5, 0, 2, 2, 1, 2, 2, 0, 3 (v. 2013 – v. 2022: Lammassaari (0, 0, 1, 0, 1, 1, 0, 1, 1, 0), Purolahti (pohjoisosa) (0, 0, 4, 0, 1, 1, 1, 1, 1, 0))). Lehtokerttu 0 (0, 0, 0, 1, 1, 0, 0, 0, 0, 0, 0 (Purolahti (pohjoisosa) v. 2016 – v. 2017)). Pensaskerttu 3 (2, 2, 3, 5, 5, 4, 2, 2, 2, 3, 2): Purolahti (pohjoisosa). Hernekerttu 0 (1, 0, 0, 1, 0, 0, 0, 1, 0, 0, 0): v. 2020 Purolahti. Ruokokerttunen 21 (30, 22, 8, 12, 21, 43, 20, 13, 25, 29, 21): Lammassaari 10 (8, 4, 1, 1, 8, 19, 4, 3, 12, 15, 12), Purolahti 11 (22, 18, 7, 11, 13, 24, 16, 10, 13, 14, 9). Rytikerttunen 2 (2, 2, 3, 2, 4, 4, 1, 3, 1, 3, 1): Lammassaari. Viitakerttunen 2 (0, 0, 0, 0, 0, 1, 0, 1, 2, 1, 0): Lammassaari. Luhtakerttunen 2 (1, 0, 0, 0, 0, 3, 0, 0, 1, 1, 3): Purolahti (Purolahti (pohjoisosa) v. 2013, 2018, v. 2022, v. 2023 ja v. 2024, Lammassaari v. 2021 ja v. 2024). Pensassirkkalintu 0 (0, 0, 0, 1, 0, 0, 0, 1, 0, 0, 0 (Purolahti (pohjoisosa) v. 2016 ja v. 2020)). Harmaasiippo 0 (1, 0, 0, 0, 0, 0, 0, 0, 0, 0, 0): Lammassaari v. 2013. Pajulintu 2 (1, 3, 2, 4, 3, 2, 2, 4, 1, 1, 1): Lammassaari (Keinumäen edustan niitty) (Purolahti (pohjoisosa) v. 2013 – v. 2023: 0, 1, 2,

2, 2, 1, 2, 2, 1, 0, 0 ja Lammassaari v. 2013 – v. 2023: 1, 2, 0, 2, 1, 1, 0, 2, 0, 1, 1). Talitiainen 2 (2, 2, 1, 2, 3, 4, 4, 3, 4, 2, 1): Lammassaari (Purolahti (pohjoisosa) v. 2013 – v. 2023: 1, 1, 0, 1, 2, 2, 2, 1, 2, 1, 0 ja Lammassaari: v. 2013 – v. 2023: 1, 1, 1, 1, 1, 2, 2, 2, 2, 1, 1). Sinitäinen 1 (1, 2, 1, 1, 3, 1, 2, 3, 1, 1, 1): Lammassaari (Purolahti (pohjoisosa) v. 2013 – v. 2023: 0, 1, 1, 0, 1, 0, 1, 1, 1, 0, 0 ja Lammassaari v. 2013 – v. 2023: 1, 1, 0, 1, 2, 1, 1, 2, 0, 1, 1). Viiksitimali 0 (0, 0, 0, 0, 0, 1, 0, 3, 0, 0, 0 (v. 2018 ja v. 2020 Lammassaari)). Pikkulepinkäinen 1 (1, 1, 1, 2, 1, 1, 2, 1, 2, 1, 1): Purolahti (pohjoisosa) (Purolahti (pohjoisosa v. 2013 – v. 2023: 1, 1, 1, 2, 1, 1, 1, 1, 2, 1) ja v. 2013 – v. 2023 Lammassaari (0, 0, 0, 0, 0, 0, 1, 0, 0, 0, 0). Naakka 3 (0, 0, 0, 0, 0, 0, 0, 0, 0, 0, 0): Lammassaari. Kottarainen 3 (2, 1, 3, 3, 3, 5, 6, 2, 3, 2, 3): Lammassaari 2 (2, 1, 2, 2, 2, 4, 4, 1, 2, 2, 2), Purolahti (pohjoisosa) 1 (0, 0, 1, 1, 1, 1, 2, 1, 1, 0, 1). Viherpeippo 0 (0, 1, 0, 0, 0, 0, 0, 0, 0, 0, 0): v. 2014 Purolahti (pohjoisosa) 1. Peippo 1 (3, 2, 3, 3, 3, 3, 3, 2, 1, 1, 2): Lammassaari 1 (2, 2, 1, 3, 3, 2, 1, 0, 1, 1, 1), Purolahti (pohjoisosa) 0 (1, 0, 2, 0, 0, 1, 2, 1, 0, 0, 1). Punavarpuunen 7 (3, 4, 2, 5, 2, 7, 8, 4, 7, 2, 4): Purolahti 4 (3, 3, 2, 4, 2, 6, 7, 4, 5, 2, 3), Lammassaari 3 (0, 1, 0, 1, 0, 1, 1, 0, 2, 0, 1). Peltosirkku 0 (1, 0, 0, 0, 0, 0, 0, 0, 0, 0, 0): v. 2013 Purolahti (pohjoisosa). Keltasirkku 0 (0, 0, 0, 1, 1, 1, 1, 1, 2, 2, 1). Pajusirkku 18 (19, 17, 10, 11, 15, 21, 14, 11, 19, 12, 21): Lammassaari 10 (4, 5, 3, 4, 4, 12, 5, 3, 11, 8, 12), Purolahti 8 (15, 12, 7, 7, 11, 9, 9, 8, 8, 9).

Rantakanat ja yölaulajat (suluissa v. 2013 – v. 2023 parimäärät).

Ruisräikkä (1, 1, 1, 0, 1, 1, 0, 8, 3, 0, 1) Keinumäen edustan niitty. Liejukana 5 (0, 1, 1, 1, 0, 1, 2, 6, 3, 4, 5): Parit Pornaistenniemen lamparealueella (1), Keinumäen edustan lamparealueella (1), hulevesialtailla (2) ja Arabianrannassa (Kumpulanpuron lampi) (1). Poikuehavaintoja kahdella paikalla: hulevesialtailla kaksi n. kahden viikon ikäistä poikuetta 18.7., joissa 3 ja 4 poikasta. Enimmillään altailla näkyvissä 14.8. 8 poikasta (4 + 4) Nuoruuspukuun ehtineiden syksyinen enimmäismäärä hulevesialtailla 5 (17.10). Arabianrannassa (Kumpulanpuron lampi) yksi poikue: 30.7. ainakin kolmen poikasen kerjuuääntä. Enimmillään 20.8. 4 n.

viiden viikon ikäistä poikasta. Nuoruuspukuun vaihtaneita 13.9. 2 yksilöä. Pornaistenniemen etulampareella ui 29.8. 2 nuorta, mutta nämä saattoivat olla saapuneet jo muualta. Saunalahdella näkyi yksittäinen nuori lintu viidesti, 3.9. – 18.10. Hulevesialtaiden nuoret linnut viipyivät paikalla 28.10. saakka, jolloin altailla vielä 3 yksilöä. Luhtakana 21 (4, 5, 24, 18, 16, 17, 19, 20, 12, 13, 14): Reviireistä Pornaistenniemen, Keinumäen ja Säynäslahden lamparealueilla 11, Lammassaaren pitkosten varrella 3, Purolahdella 3, Ryönälahdella 2 ja Saunalahdella 2. Luhtakanoja on alkanut viime vuosina esiintyä enenevässä määrin lahden itärannan (Purolahti – Ryönälahti – Saunalahti) ruoikoissa. Itärannan reviirien osuus v. 2015 – v. 2024 verrattuna reviirien kokonaismäärään: 3/24 (12 %), 2/18 (11 %), 2/16 (12 %), 4/17 (24 %), 7/19 (37 %), 6/20 (30 %), 4/12 (33 %), 4/13 (31 %), 4/14 (29 %) ja 7/21 (33 %). Luhtahuitti 2 (1, 2, 10, 6, 3, 3, 2, 3, 6, 1, 0) Pornaistenniemen takalampare ja Keinumäen edustan lampareet. Kaulushaikara 1 (1, 3, 1, 1, 2, 1, 0, 1, 3, 2, 0) Pornaistenniemen takalampare. Rastaskerttunen 3 (8, 9, 6, 6, 8, 12, 11, 9, 3, 6, 7): Reviirit Pornaistenniemen lampareilla (1), Keinumäen lampareilla (1) ja Saunalahdella (1). Maastopoikaset Saunalahdella 5.8. kerjäämässä emolta ruokaa. Viitakerkkunen 21 (30, 30, 17, 28, 15, 25, 17, 18, 7, 10): Reviirit seuranta-alueen puoliavoimissa pensaikoissa. Eniten Keinumäellä (3). Luhtakerkkunen 26 (10, 13, 12, 9, 11, 16, 11, 13, 21, 6, 23): Reviirit kosteammissa ympäristöissä kuin viitakerkkusella. Rungas esiintyminen, eniten Pornaistenniemen ja Lammassaaren pitkosten varren pensaikoissa (7) ja Säynäslahdella (6). Pensassirkkalintu 0 (0, 0, 0, 1, 2, 1, 3, 2, 2, 0, 1). Ruokosirkkalintu 5 (1, 0, 1, 0, 0, 1, 0, 1, 1, 1, 2): Reviirit Säynäslahdella voimalinjan pohjoispuolella (4) ja Pornaistenniemen lampareilla (1). Viitasirkkalintu 0 (0, 3, 0, 0, 0, 0, 0, 0, 0, 0). Satakieli 36 (69, 56, 48, 50, 53, 54, 43, 60, 38, 38, 36): Eniten Pornaistenniemen lehdossa (7), Fastholman - Ryönälahden alueella (7) ja Keinumäen - Hakalanniemen arboretumissa (4). Satakielireviirien määrä on vähentynyt. Vähentyminen on koskettanut eniten Kivinokkaa, missä v. 2019 – v. 2024 oli 9, 12, 8, 6, 5 ja 4 reviiriä, kun taas Pornaistenniemessä satakielen laulua on kuulunut samalla ajanjaksolla 6, 6, 7, 9, 7 ja 7 reviiriltä. Saunalahden itärannan – Fastholman alueella reviirejä on v. 2020 – v. 2023 ollut 9, 4, 2, 6 ja 7.

Petolinnut

Kanahaukkapareja pesi yksi. Pesästä varttui kolme poikasta (kaksi koirasta ja yksi naaras (T.Solonen)). Vuosina 2013 – v. 2024 asuttuja reviirejä on ollut Viikissä seuraavasti: 1, 1, 1, 2, 2, 2, 2, 3, 3, 1, 1, 1. Poikasvaiheeseen selvinneitä pesintöjä on ollut vastaavana aikana: 1, 1, 0, 2, 2, 2, 2, 3, 2, 1, 1, 1. Merikotkapari ei pesinyt tänä vuonna Vanhankaupunginlahdella. Vuonna 2020 Klobbenin saarella pesineen ja kolme poikasta lentokykyisiksi kasvattaneen parin pesä romahti myrskyssä syksyllä 2021 muutaman metrin alemmas. Pesä jäi kuitenkin tervalepän oksanhaarukkaan melko ehjänä. Pari kohensi

pesää v. 2021 loppusyksyllä, mutta pesimään ne eivät keväällä 2022 lahdella ryhtyneet. Lahti on jäänyt kolmena viime talvena ja ulkoiljoita on liikkunut Klobbenin läheisyydessä, ja tämä on saattanut häiritä merikotkaparia pesimäkauden edellä. Kotkapari tai yksittäinen aikuinen lintu on näkynyt talvisin harvakseltaan kalastajien jättämiä saaliita syömässä. Pesää ei ole syksyn 2021 jälkeen kunnostettu parittelusta puhumattakaan. Merimetsot ovat riisuneet vanhan pesän omiin rakennelmiinsa niin, että siitä on enintään aihe jäljellä. Keväisin, pesinnän aikaan, aikuinen merikotka on käynyt silloin tällöin lahdella kalassa ja poistunut kaakon suuntaan. Kesinä 2021, 2022 ja 2023 parin on todettu pesineen Helsingin edustalla, missä ne olivat pesineet myös v. 2019, ennen kuuluisaa Vanhankaupunginlahden pesintäänsä. Vuonna 2022 ja v. 2023 ne saivat ulkosaariston pesällään kolme poikasta (v. 2021 ainoa poikanen menehtyi). Keväällä 2024 (12.2. - 24.4.) vanhoja lintuja kävi lahdella enimmillään yksi (poikkeus 20.3., jolloin 4 vanhaa ja 7 esiakuista jäällä). Pesintä ulkomeren reunan pesällä luultavasti epäonnistui tai ei alkuunkaan alkanut, sillä 27.4. jälkeen lahdella viihtyi lähes päivittäin syksyn loppuun asti kaksi aikuista yksilöä. Silloin, kun pesintä on onnistunut, emot ovat tuoneet lentokykyiset poikasensa heinäkuun loppupuolella lahdelle, ja siellä nuoret ovat viihtyneet syksyn päivinä vaihtelevissa määrin.

Ruskosuohaukka yritti pesintää. Pesintä keskeytyi toukokuussa, jonka jälkeen korsia kannettiin toiseen paikkaan, mutta tämäkin yritys keskeytyi kesäkuun alkupuoliskolla. Vuosina 2014 – v. 2024 ruskosuohaukka on pesinyt v. 2016, v. 2017, v. 2018, v. 2019, v. 2023 ja v. 2024. Vuonna 2017 ja v. 2023 yksi poikanen varttui lentokykyiseksi. Vuonna 2018 pesintä tuhoutui haudontavaiheessa luultavasti veden nousun vuoksi, v. 2016 ja v. 2019 tuntemattomasta syystä. Nuolihaukan pesintää ei tänä vuonna todettu Vanhankaupunginlahden seuranta-alueella. Todennäköisesti kahden lähialueen pesän aikuisia saalisteli alueella kesä- heinäkuussa ja nuoria elokuun puolivälistä alkaen. Vuosina 2013 – v. 2024 lähin asuttu pesä on sijainnut n. 1 – 2 kilometrin päässä Viikin – Vanhankaupunginlahden alueelta.

Lehtopöllöt eivät pesineet tänä vuonna, mutta asuttuja reviirejä oli kaksi. Sarvipöllön pesintää ei todettu. Läpi talven maaliskuun alkuun havaintoja yhdestä yksilöstä vanhan reviirin vakiopaikalla.

Uuttukyyhky (tiedot Eero Haapanen)

Uuttukyyhkyillä oli 26 paria eli aloitettua pesintää toukokuussa ensimmäisellä pönttöjen tarkistuskierröksellä (v. 2013 ja v. 2014 33, v. 2015 27, v. 2016 29, v. 2017 33, v. 2018 29, v. 2019 33, v. 2020 31, v. 2021 29, v. 2022 24, v. 2023 28). Aloitettuja pesintöjä oli koko pesimäkaudella 63 (v. 2023 64). Pesinnöistä onnistui ja lentopoikasia tuotti 41 pesintää (v. 2023 57). Lentopoikasia alueen pöntöt ja kolot tuottivat vähintään 81 (v. 2023 106). Onnistuneita pesintöjä oli Kuusiluodossa 8, Lammassaassa 6, Varjosaassa 5, Pornaistenniemellä 3, Viikin ”mantereella” (pellot ja rantametsät) 19.

Pesintöjen epäonnistumisen suurin syy oli yllättäen poikasten kuoleminen noin 10 vrk ikäisenä pönttöön. Kuolemat johtuivat ilmeisesti taudista, trikomoosista. Näitä tapauksia oli 13, ja tällöin kummatkin poikaset kuolivat pönttöön, melko samanaikaisesti. Ikäeroa kuolleilla oli vain joitain päiviä. Yksi uuttukyyhky pesintä tuotti kolme lentopoikasta. Tämä on harvinaista lajille, joka munii poikkeuksetta kaksi munaa. Eero Haapanen on vain kerran aikaisemmin (v. 2006) todennut kolmen poikasen onnistuneen pesinnän.

Pesinnät olivat hyvin eriaikaisia, ensimmäisillä neljällä pesällä jo poikaset lennossa toukokuun ensimmäisellä tarkistuskierröksellä, kun monissa tuolloin munapesiä ja rengastusikäisiä poikasia. Pöntöistä katosivat poikaset yhdessä tapauksessa; tässä Hakalassa olevasta pöntöstä löytyi lehtopöllön sulka. Munat katosivat neljässä tapauksessa. Minkki on epäilty saalistaja. Tapaukset olivat saarissa ja Pornaistenniemellä. Kyyhkyjen välisen pesäpaikkakilpailun vuoksi epäonnistui muutama pesintäyritys. Yksi uuttukyyhky poikaspesä tuhoutui telkän aloitettua muninnan uuttukyyhky poikaspesässä ja poikasten jouduttua nokituiksi. Uuttukyyhkyllä oli käytössä 44 pönttöä ja koloa (v. 2023 37). Pöntöistä kahdessa oli kolme onnistunutta pesintää.

Pesintöjä todettiin v. 2017 – v. 2023 seuraavissa paikoissa (suluissa v. 2017 – v. 2023): Klobben (3, 2, 3, 3, 3, 3, 1), Kuusiluoto (14, 8, 6, 7, 7, 4, 7), Lammassaari 4 (2, 2, 3, 2, 2, 4, 4), Ruohokari (0, 1, 1, 3, 3, 0, 0, 0), Annala (v. 2022 1), Pornaistenniemi/Verkatehtaanpuisto (1, 3, 2, 4, 2, 2, 4), Hakala + Viikin vanha puhdistamo + Viikin peltosaarekkeet ja koetila (10, 10, 14, 9, 7, 7, 8), Mölylä (v. 2021 1, v. 2022 1, v. 2023 1), Fastholma (0, 1, 2, 1, 1, 0, 1), Kivinokka ja Saunalahti (2, 1, 0, 0, 0, 0, 0), Varjosaari (1, 1, 2, 2, 1, 2, 2).

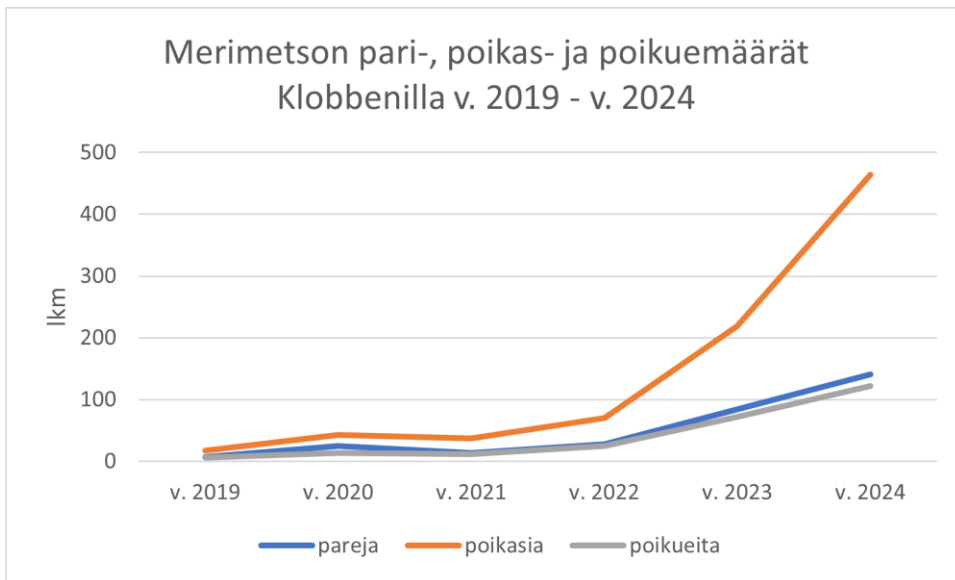
Vuonna 2023 selviä petojen pesinnöille aiheuttamia vahinkoja ei havaittu. Näätä nähtiin Saunalahdella 12.5.

Sen sijaan v. 2022 pedot verottivat pesintöjä. Kuusiluodon pohjoisrannan pöntössä oli 15.5. kaksi poikasta, mutta 30.5. se oli tyhjä. Pönttö oli sama, jossa näätä kävi huhtikuussa 2021, ja missä se oli syönyt uuttukyyhkyemom (näköhavainto). Kuusiluodon itärannalla oli 7.9. pöntön katolla näädän ulosteita ja maassa kaksi rikkinäistä, syötyä munaa. Pornaistenniemessä/Annalassa näkyi 7.9. näätä tervalepän kolossa 3 m korkeudella. Puu oli sama, jossa uuttukyyhky oli pesinyt viimeksi 2019. Silloin emo joutui saaliiksi. Lisäksi lähellä oli kaksi uuttukyyhkyn hylättyä munapesää. Hakalan pohjoisreunan pöntössä oli 10.7. kyyhkyn mätä, n. 18 vrk ikäinen päätön poikanen. Toinen poikanen oli viety, ja katolta löytyi sulkatuppo. Etu-Viikin peltosaarekkeessa (Urnalehto) oli 14.5. uuttukyyhkyn höyheniä pöntössä sekä ulkopuolella ja pöntössä kaksi munaa. Emo oli joutunut mahdollisesti kanahaukan saaliiksi. Pikku-Fastholmassa oli 10.7. yhden munan kuoret pöntössä ja kyyhkyn (aikuisen) höyheniä.

Petojen aiheuttamien pesätappioiden määrä on oletettavasti aliarvio. Vuonna 2021 löytyi kolme uuttukyyhkyemom pöntöistä kuolleena ja tyhjennettyjä munapesiä oli vähintään kaksi. Vuonna 2020 petotappioita oli 11 eri pöntössä.

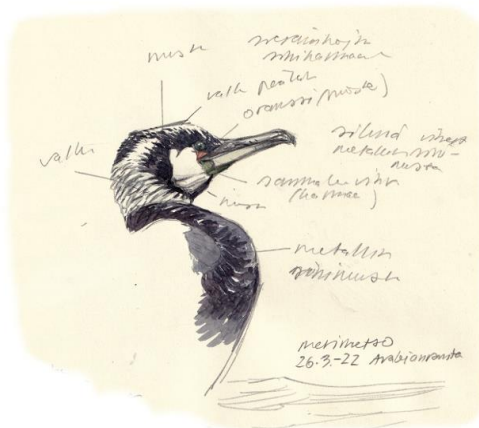
Merimetso

Klobbenin kolonia jatkoi voimakasta kasvuaan, saarella pesi 142 paria (v. 2019 7, v. 2020 25, v. 2021 14, v. 2022 28 paria ja v. 2023 84 paria) (Kuvaaja 3, s. 20).

Kuvaaja 3. Merimetsokolonian kehitys Klobbenilla v. 2019 – v. 2024

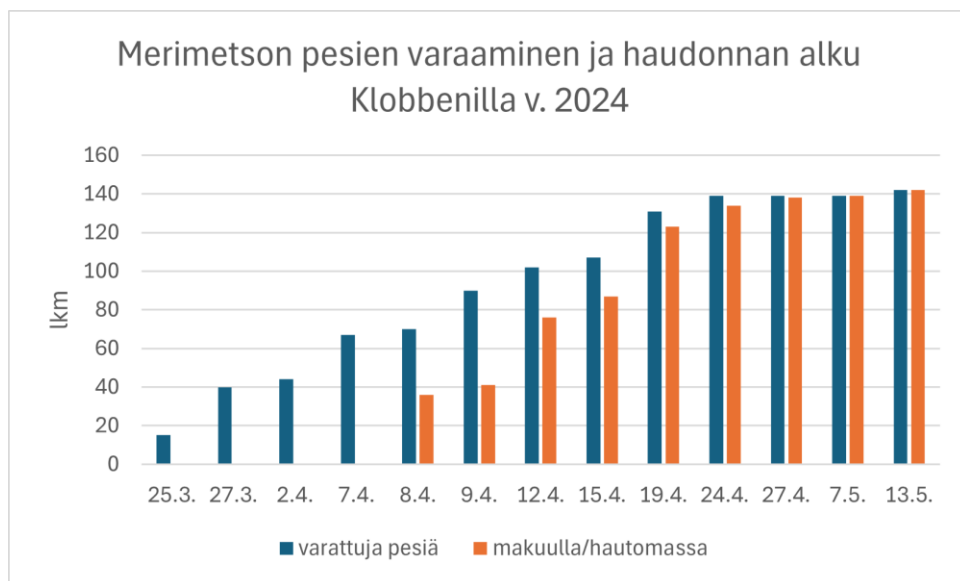
Pesät sijoittuivat saaren itäreunalle, koko etelä - pohjoisosan pituudelle. Uusia pesiä rakennettiin pohjoisosaan ja eteläosassa kohennettiin vanhoja harmaahaikaran pesiä. Tiheimmillään pesiä oli saaren keskiosan tervalepissä. Vuonna 2023 muutamia uusia pesiä ilmaantui harmaahaikaroiden pesien joukkoon pohjoisosan lehtipuihin (tervalepät, koivut, pihlajat, tuomet) ja tällä pesimäkaudella pesiä kyhättiin sinne lisää. Merimetsot kaapivat materiaalia tyhjistä haikaroiden pesistä sekä taittelivat oksia myös lehtipuista, erityisesti tervalepistä. Enenevässä määrin oksia tuotiin Ruohokarilta (= Lemmenlehdosta).

Pesiä varattiin varhain, jo 25.3 oli 15 pesässä 19 jp (juhlapukuista) lintua (11 x 1 ja 4 x 2 yksilöä/pesä). Aloitus oli noin viikkoa aikaisempi kuin v. 2023, noin kahta viikkoa aikaisempi kuin v. 2021 ja noin kolme viikkoa aikaisempi kuin v. 2022, jolloin jäiden lähtö oli erityisen myöhäinen (23.4.).

Pesien varaaminen (yksi tai kaksi lintua pesässä) eteni seuraavanlaisesti: **25.3.** 15, **27.3.** 40, **2.4.** 44. **7.4.** 67. **8.4.** 70. **9.4.** 90, **12.4.** 102, **15.4.** 107, **17.4.** 111, **19.4.** 131, **24.4.** 139, **27.4.** 139, **7.5.** 139 ja **13.5.** 142 varattua pesää. Puolet lopullisesta varattujen pesien määrästä tuli täyteen 18 vrk pesien varaamisen

alkamisesta (Kuvaaja 4, s. 21). Ensimmäiset pesän pohjalla makaavat (hautovat) linnut näkyivät 14 vrk varaamisen alkamisesta.

Kuvaaja 4. Merimetson pesien varaaminen ja haudonnan alku.

Ensimmäisinä varatut pesät olivat aiempina vuosina käytettyjä. Kun nämä oli varattu, alkoi uusien pesien kyhäily oksille, jotka tarjosivat tukevan alustan. Pesiin riivittiin tervalepän ohuehkoja oksia, monesti myös maasta, sekä ruokoja ruoikon vesirajasta. Vielä 24.4., kun lopullisesta parimäärästä puuttui enää muutama, soidinteli joku yksinäinen oksalla vailla pesänalkua saati puolisoa. Vuonna 2023, kun kolonian koko kolminkertaistui, suurin osa pareista rakensi alusta alkaen pesänsä, vähemmistö pesi vanhoissa.

Ensimmäiset hautovat (lintu pesän pohjalla makuulla) näkyivät 8.4. Lopullisesta hautovien lintujen määrästä (142) vähän yli puolet oli aloittanut haudonnan vajaan viikon kuluttua tästä (12.4.). Haudonnan aloitus eteni seuraavanlaisesti: **8.4.** 36, **9.4.** 41, **12.4.** 76, **15.4.** 87, **19.4.** 123, **24.4.** 134, **27.4.** 138, **7.5.** 139 ja **13.5.** 142 pesässä hautova lintu.

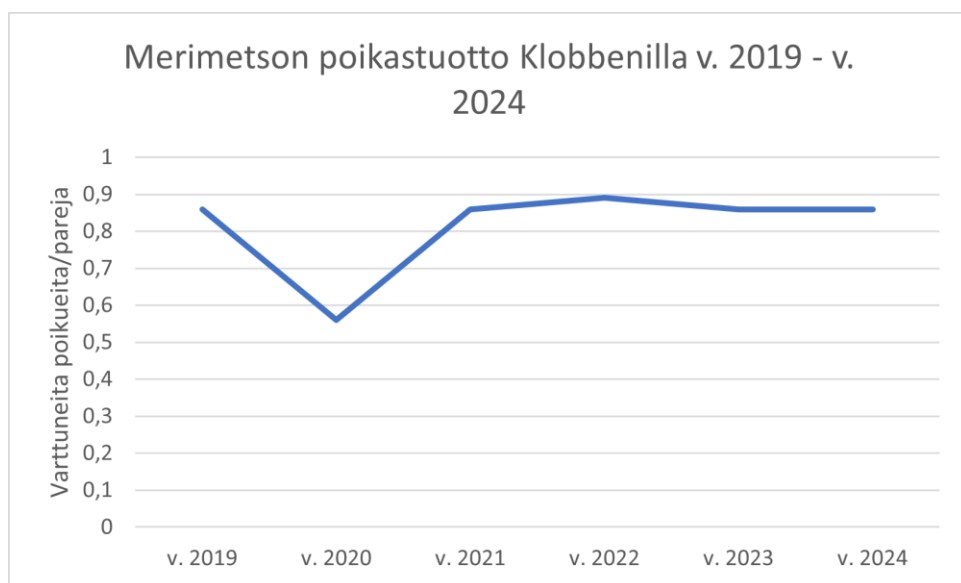
Ensimmäiset poikaset tulivat pesissä näkyville 18.5. Koska emot pysyttelevät poikasten päällä, kun nämä ovat aivan pieniä, ensimmäiset poikaset ovat kuoriutuneet vähintään muutamia päiviä, todennäköisesti jo n. viikkoa aiemmin. Merimetso hautoo vähän alle kuukauden.

Kuoriutumisen ajankohta (ensimmäisiä poikasia näkyvillä) on kolonian alkua ajoilta lähtien vaihdellut seuraavasti: v. 2019 5.6., v. 2020 29.5., v. 2021 2.6., v. 2022 8.6. ja v. 2023 22.5. Merimetsoilla on tapana munia 3 – 4 munaa, yksi muna 2 – 3 vrk:n välein. Haudonta alkaa ensimmäisestä munasta eikä vasta lopullisen munaluvun täytyttyä, joten poikaset kuoriutuvat eriaikaisesti.

Poikasia ja poikueita tuli v. 2024 keväänä näkyville seuraavanlaisesti: **18.5.** 5 (3), **24.5.** 12 (8), **27.5.** 57 (29), **3.6.** 101 (53 (+ 48, sillä poikasia kuitenkin jo 101 pesässä emojen käyttäytymisen perusteella), **6.6.** 198 (78 (108)), **14.6.** 271 (90), **17.6.** 278 (101 (116)), **24.6.** 361 (349 (109 (122))) + 12 poikasta oksilla, **28.6.** 322

(290 (102 (108)) + 32 poikasta oksilla), **4.7.** 362 (85 (93)), **14.7.** 377 (5 (2) + 350 oksilla + 22 uimassa), **18.7.** 464 (430 oksilla ja 34 uimassa), **30.7.** 293 (3 (1) + 290 oksilla), **5.8.** 207 (2 (1) + 205 oksilla ja uimassa), **13.8.** 360 oksilla ja uimassa, **16.8.** 242 (2 (1) + 240 oksilla ja uimassa). Tämän jälkeen poikasia ei enää näkynyt Klobbenilla.

Klobbenin merimetsoparien pesintä on onnistunut yhtä vuotta (v. 2020) lukuun ottamatta erinomaisesti (Kuvaaja 5, s. 22). Vuonna 2020 merikotka pesi saarella, mikä johti joidenkin pesintöjen hylkäämisiin ja muutamiin pesätuhoihin. Pesinnät onnistuivat (poikueita/pesivä pari) v. 2019 – v. 2024 seuraavasti: v. 2019 0,86 (6/7), v. 2020 0,56 (14/25), v. 2021 0,86 (12/14), v. 2022 0,89 (25/28), v. 2023 0,88 (74/84) ja v. 2024 0,86 (122/142 (vähimmäismäärä, sillä osa pesistä (20 pesää) jäi vähän ennen poikasvaihetta lehvästön peittoon))

Kuvaaja 5. Merimetsan poikastuotto v. 2019 – v. 2024.

Tavallisin poikuekoko on ollut 2 tai 3 (v. 2019 3, v. 2020 3, v. 2021 2, v. 2022 2, v. 2023 3 ja v. 3). Muutamia kertoja on pesässä ollut 6 poikasta. Poikuekoko asuttua pesää kohden oli v. 2019 2,4 (17/7), v. 2020 1,7 (14/25), v. 2021 2,6 (37/14) ja v. 2022 2,5 (70/28), v. 2023 3,0 (255/84) ja v. 2024 3,3 (464/142).

Merikotkat ovat verottaneet vähemmän Klobbenin merimetsoja kuin alkuun epäiltiin. Munia on syöty yhtenä vuonna (v. 2020) ja yhden nuoren linnun on nähty jääneen merikotkan saaliiksi: vanha merikotka söi 9.7.2020 Klobbenin kalliolla nuorta merimetsoa, jonka toinen vanhoista linnuista oli ilmeisesti ottanut pesästä (Eero Haapanen).

Ennen pesimäkautta 2024 merimetsot jättivät Vanhankaupunginlahden elokuun alkupuoliskolla, jonka jälkeen vain yksittäisiä nuoria ja aikuisia näkyi lahdella. Tänä vuonna merimetsot muuttivat käyttäytymistään. Läpi syksyn, lokakuun puoleenväliin, Klobbenilla yöpyi suunnilleen pesivien parien (2 + 142 yksilöä = 284) ja lentoon lähteneiden poikasten (n. 470) yhteismäärä, n. 700 - 800 yksilöä/yö. Suurin aamuvaihain laskettu määrä oli 826 yksilöä (7.10.). Merimetsot lähtivät aamuisin merelle ja palasivat ennen auringonlaskua Klobbenin puihin. Vielä marraskuun puolenvälin aikoihin yöpyjiä laskettiin parisen sataa yksilöä.

Tässä vielä samoja asioita, mutta yksityiskohtaisemmin pesinnän vaiheista Klobbenilla pesimäkaudella 2024:

Pesien asuttaminen eteni 25.3. päivän jälkeen seuraavasti: **27.3.** 40 pesässä 45 jp (35 x 1 ja 5 x 2 yksilöä/pesä). Yleisesti soidintelua pesissä (yksinäiset koiraat läpsyttelivät siipiään). **28.3.** 30 pesässä 37 jp (23 x 1 ja 7 x 2). Varatut pesät ovat aiempina vuosina käytettyjä. Vuonna 2023, kun kolonian koko kolminkertaistui, suurin osa pareista rakensi alusta alkaen pesänsä, vähemmistö pesi vanhoissa. **2.4.** 44 pesässä 57 jp (32 x 1, 12 x 2). **3.4.** 50 pesässä 64 jp (36 x 1, 14 x 2). **4.4.** 50 pesässä 70 jp (30 x 1, 20 x 2). **7.4.** 67 pesässä 99 jp (36 x 1, 31 x 2). Yksinäisiä soidintavia lintuja oksilla ja näistä osalla muutama risu/pesänalku alla. Myös pareja oksilla vierekkäin vielä ilman pesää. Vanhoista pesistä vain pari kolme tyhjinä. Merimetsojen ja harmaahaikaroiden pesät ovat pääosin eri puissa. **8.4.** 70 pesässä 102 jp (38 x 1, 32 x 2 (makuulla/hautomassa 36). Oksilla 112 (näistä soidintavia yksinäisiä lintuja 15). **9.4.** 94 pesässä 138 jp (50 x 1, 44 x 2 (makuulla/hautomassa 41). **11.4.** 90 pesässä 124 jp (56 x 1, 34 x 2 (makuulla/hautomassa

38), oksilla 70 (67 jp, 3 esiaikuista), pesiin haetaan ruokoja ruoikon vesirajasta ja oksia Klobbenin puista, erityisesti terveleppien ohuita oksia. Uusia pesiä rakennetaan ja vanhoja täydennetään. Oksilla seisoo joitain yksinäisiä koiraita soidintelemassa - näillä joko muutama oksa kerättynä tai ei pesänalkua ollenkaan.

12.4. 102 pesässä 155 jp (48 x 1, 54 x 2 (makuulla/hautomassa 76 pesässä)), oksilla 32 (31jp, esiaikuista).

15.4. 107 pesässä 162 jp (52 x 1, 55 x 2 (makuulla/hautomassa 87. Oksilla 29 (20 jp, 9 esiaikuista).

Muutama yksinäinen vielä soidinteli vailla pesää. **17.4.** 111 pesässä 153 jp, oksilla 25 (24 jp, 1 esiaikuinen).

19.4. 131 pesässä 202 jp (123 hautovaa, pesissä 62 x 1 ja 69 x 2), oksilla 45 (30 jp, 15 esiaikuista). **24.4.** 139 pesässä 195 jp (134 hautovaa, pesissä 83 x 1 ja 56 x 2), oksilla 44 (34 jp, 10 esiaikuista). Kymmenisen uutta pesää on rakennettu viimeisen viikon aikana pohjoisreunan isoon koivuun ja terveleppään, missä merikotkalla on tapana viipyillä. Uusia pesiä on ilmaantunut myös vanhojen lomaan. Muutama yksinäinen soidinteli oksalla ja jokunen pari keikkui vielä oksalla ilman pesää tai muutaman risun kanssa. **27.4.** 139 pesässä 195 jp (138 hautovaa, pesissä 83 x 1 ja 56 x 2), oksilla 44 (31jp, 13 esiaikuista). **7.5.** 139 pesässä 152 jp (pesissä 116 x 1 ja 23 x 2, hautovia 139), oksilla 48 (32 jp, 16 esiaikuista). **13.5.** 142 pesässä 161 jp (142 hautovaa (123 x 1, 19 x 2, oksilla 22 (16 jp, 6 esiaikuista).

Ensimmäiset poikaset näkyivät **18.5.** pesän reunan yli tai emojen alta: kolmessa pesässä yhteensä 5 poikasta (1+2+2 ehkä noin viikon ikäisiä), emoja näkyvissä 125 pesässä - lehvästö peittää osan pesistä, joten kaikkia ei voi enää tarkkailla (pesissä 105 x 1 ja 20 x 2 aikuista, näistä makuulla/hautomassa 122), oksilla 24 (15 jp, 9 esiaikuista). **24.5.** 12 pesäpoikasta 8 pesässä (4 x 1, 4 x 2 (11 pientä ja 1 keskikokoinen poikanen), poikasia piilossa emojen alla, emoja 126 pesässä 142 jp (110 x 1, 16 x 2 (emoista makuulla 105 pesässä ja 21 pesässä seisomassa), oksilla 14 (11 jp, 3 esiaikuista). **27.5.** näkyvissä 113 pesässä 128 jp, 57 pesäpoikasta (poikasia 29 pesässä (10 x 1 poikanen, 12 x 2 poikasta, 5 x 3 poikasta, 2 x 4 poikasta - poikasmäärä/pesä kuitenkin todennäköisesti suurempi, sillä pieniä poikasia jää piiloon emon alle ja pesäkorin pohjalle, isommat poikaset jo kaikki näkyvillä (pieniä poikasia 34 (21 pesää), keskikokoisia 16 (5 pesää), isoja 7 (3 pesää). 51 pesässä emo makuulla/hautomassa ja 62 pesässä seisomassa. Pesissä, joissa emo seisoi, oli todennäköisesti poikasia. Näin ollen vähän yli puolessa näkyvissä olevista pesistä poikasia (27.5.). Osa emoista suojasi poikasia siivillään (lämpötila + 24 C). Oksilla 21 (10 jp, 11 esiaikuista). **3.6.** näkyvissä 111 pesässä 226 (115 jp, 111 pesäpoikasta (poikasia näkyvissä 53 pesässä (kuitenkin poikasia 101:ssa pesässä, mutta seisovan emon suojissa tai pesän pohjilla näkymättömissä. Hautovia emoja enää 10. Kaikki pesät eivät enää näy lehvästön takaa. Poikasista pieniä (n. viikko) 11 (9 pesää), keskikokoisia (n. kaksi viikkoa) 42 (23 pesää) ja isoja 58 (n. kolme viikkoa 58 (21 pesää). Oksilla 31 (14 jp, 17 esiaikuista). **6.6.** näkyvissä 111 pesässä 218 yksilöä (110 jp 198 pesäpoikasta), 78 pesässä näkyvissä poikasia, keskimäärin 2,5 poikasta/pesä, keskiluku 2. Pieniä poikasia 33 (16 poikuetta), keskikokoisia 72 (29 poikuetta), isoja 93 (33 poikuetta). Poikasia kuitenkin 108 pesässä (emo tai emot seisomassa, ei makuulla/hautomassa

(suojasivat poikuetta auringolta tai poikaset olivat pesän pohjalla (pienet poikaset). Hautovia enää neljässä pesässä. Oksilla 30 (18 jp, 12 esiaikuista). **14.6.** näkyvissä 99 pesässä 356 yksilöä (85 vanhaa, 271 pesäpoikasta). Poikasia 90 pesässä, keskimäärin 3,0/pesä, keskiluku 3. Yhden poikasen poikueita 3, kahden poikasen poikueita 29, kolmen poikasen 33, neljän poikasen 20, viiden poikasen 5. Oksilla 35 (14 vanhaa, 21 esiaikuista). Aikuisia lähti kalastamaan merelle muutaman yksilön ryhmissä ja palasi saaliiden kanssa pesilleen. **17.6.** näkyvissä 120 pesässä 378 yksilöä (100 vanhaa, 278 pesäpoikasta). Poikasia keskimäärin 2,8/pesä. keskiluku 3. Yhden poikasen pesiä neljä, kahden poikasen 30, kolmen poikasen 54, neljän 13. Poikasia näkyvissä 101 pesässä. Emo seisomassa 15 pesässä ja makuulla/hautomassa neljässä pesässä. **24.6.** näkyvissä 122 pesässä 408 yksilöä (59 vanhaa 349 poikasta. Aikuisista 11 makuulla (hautovia, uusintapesye) ja seisomassa 2. Poikasia keskimäärin 3,2/pesä. Yhden poikasen pesiä 4, kahden poikasen 25, kolmen poikasen 42, neljän poikasen 32 ja viiden poikasen 7. Poikasista keskikokoisia 19 (kuusi pesää) ja isoja 330. Poikaset ilman emoa 62 pesässä (56 % pesistä). Emoja on lähtenyt kalaan merelle. Oksilla 42 yksilöä (20 vanhaa, 10 esiaikuista, 12 poikasta (isoja/lähes nuoruuspuvussa). **28.6.** näkyvissä 108 pesässä 317 yksilöä (27 vanhaa, 290 pesäpoikasta), oksilla 53 yksilöä (20 vanhaa, 32 nuorta, 1 täysikasvuinen iälleen määrittämätön). Poikasia 102 pesässä. Kuudessa pesässä näkyvissä vain aikuinen (näistä viisi makuulla/hautomassa ja yksi seisomassa). Poikasia keskimäärin 2,8 / pesä, keskiluku 3. Yhden poikasen pesiä 6, kahden poikasen 25, kolmen poikasen 44, neljän poikasen 26 ja viiden poikasen 1. Osasta pesiä isoimpia poikasia siirtynyt läheisille oksille. Muutamat lennähtelivät lyhyesti oksilta toisille. **4.7.** 410 yksilöä (48 vanhaa 160 nuorta, 202 pesäpoikasta). Näkyvissä 93 pesässä 215 yksilöä (13 vanhaa, 202 pesäpoikasta (osa pesistä piilossa lehvästön takana)). Poikasia 85 pesässä (keskikokoisia 4 (1 pesä), 198 isoa (84 pesää), aikuisia kahdeksassa pesässä (makuulla/hautomassa 7, seisomassa 1). Pesissä keskimäärin 2,2 poikasta, keskiluku 2. Osasta pesiä jokunen poikainen tai kaikki kiivenneet lähioksille. Poikasia pesää kohden: yksi poikainen 18 pesässä, kaksi poikasta 31 pesässä, kolme poikasta 23, neljä poikasta 12 pesässä ja viisi poikasta yhdessä pesässä. Merimetsoja lensi meren suuntaan (kaakkoon - etelään) pieninä parvina, joukossa nuoria (tämän vuoden poikasia). Esim. Kivinokan lavalta laskettuna klo 6.45 - 7.15 n. 25 kaakkoon muutamassa parvessa, joissa yhteensä viitisen nuorta. Aikuisia ei juurikaan enää oleile pesissä poikasten kanssa, vain viidessä pesässä emo paikalla. Emoja käy kalassa merellä ja tuo kalaa pesäpoikasille. Nuoria, oksille siirtyneitä poikasia ei ilmeisesti enää ruokita tai hyvin harvoin. Edessä on koloniasta lähtö ja oma ravinnon hankinta. **14.7.** Klobbenilla 379 yksilöä (24 vanhaa 350 nuorta, 5 pesäpoikasta) Kahdessa pesässä poikasia (2+3), kaksi aikuista hautoi. Oksilla 372 yksilöä (22 aikuista ja 350 nuorta). Hakalanlahdella ja Lammassaaren hoitoniityn vesirajassa 22 nuorta kalassa. Poikasia ja nuoria yhteensä 377. **18.7.** Klobbenilla 467 yksilöä (27 vanhaa, 430 nuorta (oksilla 454 (24 vanhaa, 430 nuorta), ja lisäksi 3 vanhaa hautomassa kolmessa pesässä. Hakalanlahdella kalassa 34 nuorta (Lammassaaren hoitoniityn vesirajassa). Aikuisia ja

nuoria lennossa etelän suuntaan (merelle) ja takaisin pohjoiseen Klobbenille. Tämänpäiväisen nuorten lukumäärän (464) perusteella poikasia keskimäärin 3,2/ asuttu pesä. Poikasaikainen enin havaittu pesämäärä kuitenkin 122 (pesistä osa jäi lehvästön taa). Joitain pesintöjä on kuitenkin voinut keskeytyä. Keskimääräinen poikasmäärä on vähimmäismäärä. **30.7.** Klobbenilla 303 yksilöä (10 vanhaa, 290 nuorta, 3 pesäpoikasta) (isoja, yhdessä pesässä emon seurassa). Aamun aikana lintuja lähti merelle pienissä parvissa. **5.8.** Klobbenilla 211 yksilöä (5 vanhaa, 205 nuorta, 2 pesäpoikasta) (isoja, yhdessä pesässä). Muutama kymmen nuorta kävi Hakalanlahdella ja Purolahdella kalassa. **13.8.** Klobbenilla oksilla 370 yksilöä (10 vanhaa, 360 nuorta) (klo 7.30). Osa lähti etelään (merelle), mm. a 55 (n. klo 9.45). Muutamia kymmeniä kalasteli Purolahdella ja Hakalanlahdella. **16.8.** Klobbenilla 267 yksilöä (25 vanhaa, 240 nuorta, 2 pesäpoikasta) (isoja, yhdessä pesässä). Tämän jälkeen ei poikasia näkynyt enää pesissä.

Harmaahaikara

Harmaahaikarat asuttivat vähintään 55 pesää (v. 2013 22, v. 2014 26, v. 2015 35, v. 2016 37, v. 2017 38, v. 2018 40, v. 2019 44, v. 2020 52, v. 2021 45, v. 2022 43, v. 2023 55). Vuotta 2020 lukuun ottamatta kaikki pesät ovat sijainneet Klobbenilla.

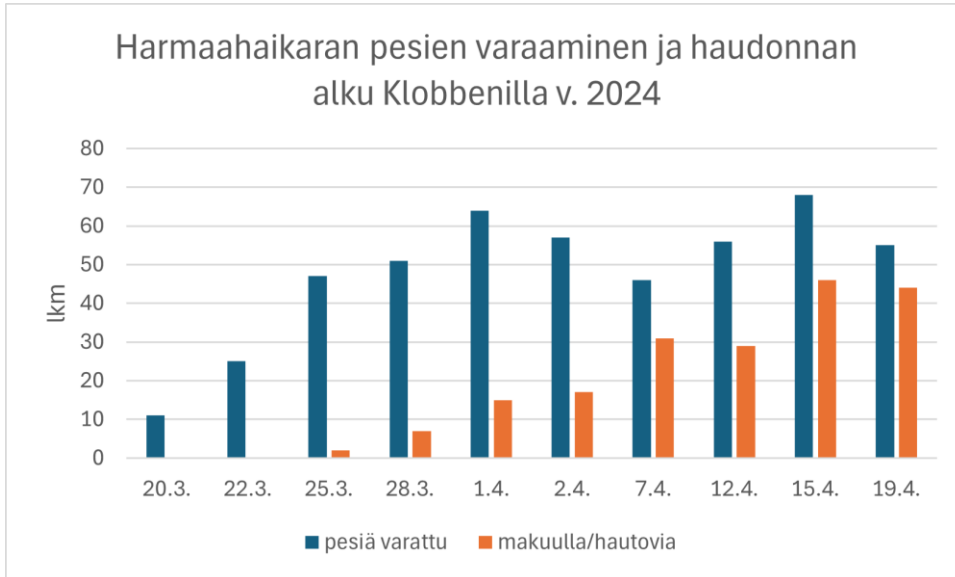
Vuonna 2020 yhdeksän paria pesi ruoikossa Pornaistenniemen lampareilla ja loput 45 Klobbenilla. Ruoikossa ei ole sen jälkeen pesitty.

Vuonna 2024 harmaahaikarat asettuivat Klobbenille ja alkoivat varata pesiä vajaa viikkoa ennen merimetsoja. En havainnut merimetsojen yrittävän viedä harmaahaikaran jo valtaamaa pesää.

Pesien varausvaiheessa harmaahaikarakoiras elehtii pesällä ja yrittää houkutella pesälle naaraan. Harmaahaikaroiden pariside rajoittuu pesään. Pariutuminen tapahtuu siellä tai sitten ei ollenkaan. Huomattakoon, että soidinelehtiviä haikaroita oli useammassa pesässä, kuin missä lopulta pesittiin.

Pesiä varattiin seuraavassa aikataulussa (Kuvaaja 6, s. 27): **20.3.** 11 pesässä (9 x 1 ja 2 x 2 haikaraa/pesä), **22.3.** 25 pesässä (19 x 1 ja 6 x 2), **25.3.** 47 pesässä (35 x 1 ja 9 x 2, kahdessa pesässä haikara makuulla/hautomassa), **27.3.** 43 pesässä (37 x 1, 6 x 2 (makuulla/hautomassa 10), **28.3.** 51 pesässä (43 x 1 ja 8 x 2 (makuulla/hautomassa 7), **1.4.** 64 pesässä (28 x 1, 36 x 2 (makuulla/hautomassa 15 pesässä), **2.4.** 57 pesässä (51 x 1, 6 x 2 (makuulla/hautomassa 17), **7.4.** 46 pesässä (40 x 1, 6 x 2 (makuulla/hautomassa 31), **12.4.** 56 pesässä (41 x 1, 15 x 2 (makuulla/hautomassa näkyvissä 29 (osa hautojista hyvin syvällä pesissä ja luultavasti moni jäi kokonaan näkyviltä), **15.4.** 68 pesässä (47 x 1, 21 x 2 (makuulla/hautomassa 46, uusia pareja tullut viime päivinä, eivät vielä haudo, vaan kohentavat pesiä), **19.4.** 55 pesässä (47 x 1, 8 x 2 (44 hautovaa näkyvissä), **24.4.** 52 pesässä (38 x 1 ja 14 x 2 (40 hautovaa). Hautajat nousevat välillä seisomaan eli haudonta käynnissä useammassa kuin vain makuulla näkyvien pesässä), **27.4.** 47 pesässä (36

x 1 ja 11 x 2 (lehtiä puhkeamassa ja kaikki pesät eivät enää näkyvissä (varattujen pesien määrä/parimäärä tänä vuonna vähintään 55), hautovia 28). **2.5.** 51 pesässä (44 x 1, 7 x 2 (hautomassa 20), ilmeisesti ensimmäiset poikaset kuoriutuneet - yksi emo näytti ruokkivan ja aiempaa suurempi osuus haikaroista seisomassa eikä enää hautomassa), **18.5.** 35 (23 jp, 12 2kv (v. 2023 syntyneitä) (13 pesässä 13 jp (kaikki seisomassa (poikaset kuoriutuneet), oksilla 7 (6 jp, 1 2kv), länsirannassa 15 (4 jp, 11 2kv)).

Kuvaaja 6. Harmaahaikaran pesien varaaminen ja haudonnan alku v. 2024

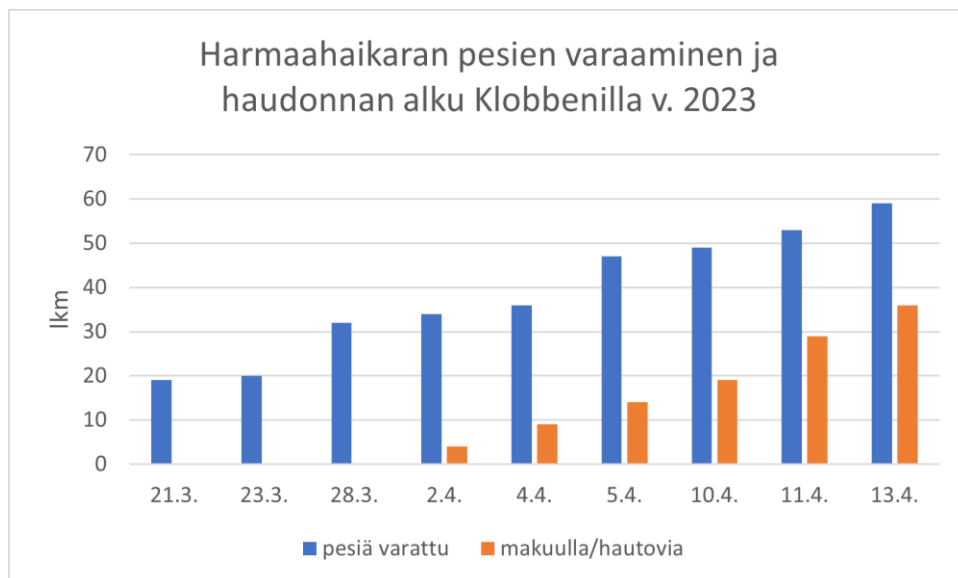
Tästä eteenpäin poikasia näkyi pesissä: **27.5.** 2 pesäpoikasta (isoja) näkyvissä (lehvästö peittää suurimman osan pesistä), **3.6.** 20 pesäpoikasta. Poikasia näkyvissä yhdeksässä pesässä. Poikasista keskikokoisia 13 (5 pesää) ja isoja 7 (4 pesää). Poikasia pesissä: 3 x 1, 3 x 2, 1 x 3, 2 x 4), **6.6.** 26 pesäpoikasta (poikasia näkyvissä 11 pesässä (3 keskikokoista (yksi poikue) ja 23 isoa poikasta (10 poikuetta), **14.6.** 30 pesäpoikasta yhdeksässä pesässä (keskikokoisia 10 (4 poikuetta) ja isoja 20 (5 poikuetta), poikasia keskimäärin 3,3/pesä), **17.6.** 28 poikasta (23 pesäpoikasta kahdeksassa pesässä (isoja (3 x 2, 3 x 3 ja 2 x 4 poikasta)), 4 isoa oksilla ja 1 (iso) pudonnut (haikarat nokkivat), **24.6.** 34 pesäpoikasta (isoja) 12 pesässä (2,8 poikasta/pesä), 11 nuorta oksilla ja 28 nuorta Lammassaaren hoitoniityn vesirajassa (eli yhteensä 73 poikasta). **4.7.** 23 pesäpoikasta näkyvissä 13 pesässä. Osassa pesistä muutamat tai kaikki poikaset siirtyneet lähioksille. Yksi poikanen viidessä pesässä, kaksi neljässä, kolme kahdessa ja neljä yhdessä pesässä. Oksilla 24 nuorta, länsirannalla 29 nuorta ja Lammassaaren hoitoniityn vesirajassa 7 nuorta (yhteensä 83 poikasta, jos kaikki nuoret Vanhankaupunginlahdella syntyneitä). **14.7.** 24 nuorta, 4 pesäpoikasta (Klobbenilla 14 nuorta, 4 pesäpoikasta (isoja (3 +1)), Lammassaaren hoitoniityn vesirajassa 10 nuorta).

Koko lahdella oli 18.7. enää 34 harmaahaikaraa (3 vanhaa, 28 nuorta ja 3 pesäpoikasta) ja tämän jälkeen päivittäiset enimmäismäärät jäivät kymmenkuntaan.

Vasta kuoriutuneet, huterat poikaset eivät näy pesäkorin yli. Näkyville nousseet ovat useamman vuorokauden ikäisiä. Tämän, sekä harmaahaikaroiden haudonta-ajan (n. 25 vrk) huomioon ottaen, haudonta on v. 2015 – v. 2024 alkanut aikaisimpina keväinä huhtikuun ensi päivinä ja myöhäisimmillään muutamia päiviä huhtikuun puolenvälin jälkeen.

Vuonna 2024 pesässä makaavia, mahdollisesti jo hautovia lintuja näkyi maaliskuun viime päivinä. Ensimmäisistä poikasista oli viitteitä 2.5. Tämä on aikaisin Vanhakaupunginlahden harmaahaikaroiden kuoriutumiseen viittaava havainto. Vasta 27.5. näin ensimmäiset poikaset, ja nämä olivat varttuneet jo isoiksi (kolmisen viikkoa). Harmaahaikaroiden pesistä suurin osa on rakennettu tiheisiin tuomiin ja niiden tapahtumia on lehvästön kasvun jälkeen vaikea seurata.

Vuonna 2023 haudonta alkoi huhtikuun ensimmäisellä viikolla: 2.4. näin neljä haikaraa makuulla, 5.4. 14 ja 11.4. oli hautojia jo yli puolessa (29/55) asutuista pesistä (Kuvaaja 7, s. 28). Ensimmäiset, vähintään viikon ikäiset poikaset nousivat näkyville 15.5.

Kuvaaja 7. Harmaahaikaran pesien varaaminen ja haudonnan alku v. 2023

Myöhäisen kevään 2022 ensimmäisinä, 24.5. havaittujen noin viikon ikäisten poikueiden haudonta oli alkanut hieman huhtikuun puolenvälin jälkeen. Vuonna 2021 varhaisia viitteitä poikasten kuoriutumisesta oli havaittavissa 12.5. emojen kurotellessa pesän pohjalle, ja ensimmäinen noin kahden viikon ikäinen poikanen näyttäytyi tästä parin viikon kuluttua (24.5.). Tämän pesyeen haudonta oli alkanut vähän ennen huhtikuun puoltaväliä.

Vuonna 2015 ensimmäiset poikaset näkyivät 12.5., v. 2016 10.5., v. 2017 17.5. (poikaset olivat tällöin jo yli viikon ikäisiä), v. 2018 7.5., v. 2019 7.5. ja v. 2020 14.5. (Pornaistenniemen takalampare, Klobbenilla 18.5.).

Kun poikaset kasvavat, aikuiset viettävät pesissä yhä vähemmän aikaa. Esimerkiksi v. 2022 aikuisten määrä väheni pesissä seuraavasti: **24.5.** 16 pesässä näkyi aikuisia 33 (24 jp, 8 2kv, 1 +1kv (= ainakin vuoden ikäinen), ja niistä kolme oli makuulla. **1.6.** näkyi 23 pesässä 24 aikuista (jp), **8.6.** 14 pesässä 12 aikuista (9 jp, 2 2kv, 1 +1kv) ja **22.6.** 13 pesässä 6 aikuista (jp). **2.7.** oli 11 pesässä 3 aikuista (jp) ja 12.7 ei enää yhtään.

Vuonna 2024 oli poikasia 24.6. kiertolaskennan perusteella 1,3 asuttua pesää kohden (73/55). Tämä on todennäköinen aliarvio, sillä iso osa pesistä (4/5) ja siten myös poikueista jäi lehvästön taa piiloon.

Vuonna 2023 oli poikasia 26.6. kiertolaskennan perusteella keskimäärin 2,2 asuttua pesää kohden (120/55). Myös tämä tulos on minimiarvio, sillä kolonian kasvettua ja siirryttyä v. 2020 isoksi osaksi saaren pohjoispään tiheälehvästöisiin puihin, on poikaslaskenta hankaloitunut. Esimerkiksi v. 2022 oli vain n. neljäsosassa pesistä poikasia (isojakin) näkyvillä. Arvioissa olen käyttänyt pesäpoikasten ja jo pesästä saaren puihin siirtyneiden nuorten yhteismäärää. Mitä pitemmälle heinäkuun alkupäivistä arviointi menee, sitä isommaksi virhe tulee. Heinäkuun puolta väliä lähestyessä nuoria lintuja on voinut jo poistua lahdelta ja toisaalta niitä on saattanut saapua etelämpää, meren takaa.

Aiempiä vuosina on poikasia ollut asuttua pesää kohden seuraavasti: v. 2013 69/22 = 3,1 (Eero Haapanen) vain tuona vuonna on kaikkien pesien poikaset saatu laskettua), v. 2014 60/26 = 2,3, v. 2015 73/35 = 2,1, v. 2016 59/37 = 1,6, v. 2017 83/38 = 2,1, v. 2018 81/40 = 2,0, v. 2019 78/44 = 1,8., v. 2020 55/43 = 1,3 (vain Klobbenin pesät), v. 2021 77/45 = 1,7 ja v. 2022 77/43 = 1,8.

Koska lehvästö kätki pesäpoikasaikaan suurimman osan pesistä, jäi pesäpoikasaikaisen poikuekoon selvittäminen vain näkyvien pesien varaan. Eniten poikasia laskin 24.6., jolloin 34 isoa poikasta näkyi 12 pesässä (34/12 = 2,8).

Vuosina 2013 – 2023 näkyi poikasia pesää kohden seuraavasti: v. 2013 69/22 = 3,1, v. 2014 47/18 = 2,6 (hav. päivä 18.6), v. 2015 52/19 = 2,7 (10.6), v. 2016 32/14 = 2,3 (28.6), v. 2017 83/29 = 2,9 (15.6), v. 2018 81/26 = 3,1 (26.6), v. 2019 78/25 = 3,1 (14.6.), v. 2020 37/13 = 2,8 (10.6.), v. 2021 14/7 = 2,0 (23.6.), v. 2022 32/11 = 2,9 poikasta/pesä (22.6.) ja v. 2023 62/21 = 3,0 poikasta/pesä (26.6.).

Harmaahaikarat ja merimetsot ovat rakentaneet Klobbenille jo yli kaksisataa pesää. Kesällä 2023 laskin niitä pitkälle yli toistasataa. Merimetsojen (84) ja harmaahaikaroiden (55) asuttamien pesien lisäksi saarella näkyi tuolloin vähintään parikymmentä tyhjää. Kuntonsa puolesta monet niistä kelpasivat vain merimetsojen uusien pesien tilkkeeksi. Keväällä 2022 pesämäärä oli n. 80, kun harmaahaikaroista muutamat sekä noin puolet 28 merimetsoparista oli rakentanut uusia. Vähän yli 70 oli kevään aikana käytössä.

Vuotta aiemmin ennen lehvästön puhkeamista näkyi saaren puissa 81 pesää, joista monet olivat romahtamispisteessä. Pesistä 59 oli käytössä (45 oli harmaahaikaroiden ja 14 merimetsojen asuttamia).

Erityisesti merimetsot hakevat uusiin pesiinsä pesämateriaalia vanhoista pesistä, joten saaren pesämäärä ”elää” erityisesti keväällä. Myös syksyn myrskyt sekä talven tuiverrukset purkavat asumuksia.

Vuonna 2020 saarella oli yhteensä 64 pesää näkyvissä ja näistä 62 käytössä (merikotkalla 1, merimetsoilla 18 ja harmaahaikaroilla 43 (tilanne 14.5.)). Ennen v. 2019 pesimäkauden alkua Klobbenilla oli 55 pesää (v. 2016 – v. 2017 49) (Eero Haapanen), joista muutama oli kuitenkin huonossa kunnossa.

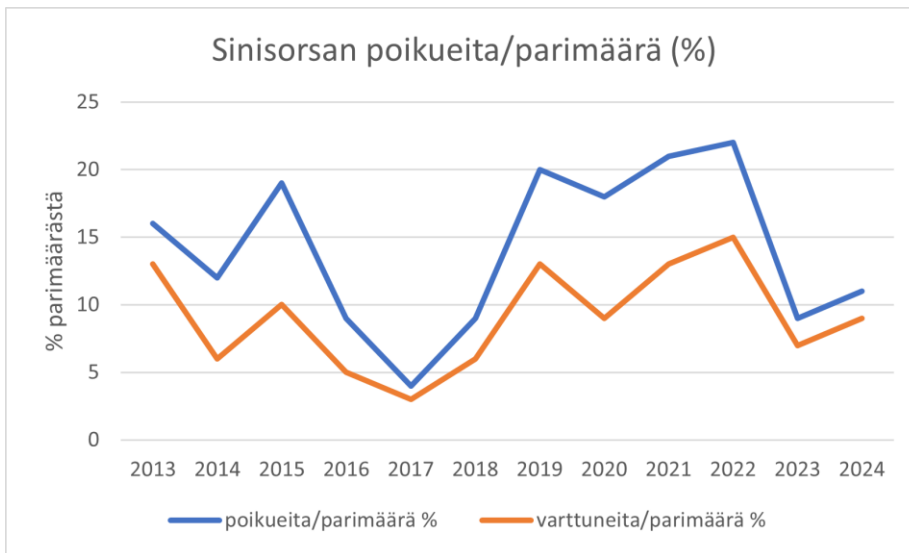
Merimetsokolonian kasvaessa uusien pesien paikat käyvät vähiin. Harmaahaikarat saattavat vähitellen joutua luopumaan pohjoisosan tuomitiheikköön rakentamistaan pesistä varsinkin varhaisina keväinä, jolloin niillä ei ole aikaisemmasta pesinnän aloituksestaan etua. Muutama merimetsa jo rakensi tuomikkoon uuden pesän.

Ulosteiden tahrimissa tervalepissä näkyy rapistumisen merkkejä (lehvästöala on pienentynyt ja oksia kuollut). Aika näyttää, kuinka suuren merimetsokolonian Klobbenin puusto voi kantaa, ja miten iso kynnyks merimetsoilla on siirtyä pesimään saaren kallioille. Klobbeniin kulkee maanisäkkäitä ruoikkokannasta pitkin ja maapedoilla (erityisesti kettu) on vapaa kulku saarelle silloin, kun vesi ei ole korkealla.

Vesilintujen pesinnän onnistuminen

Sinisorsan pesintä onnistui Vanhankaupunginlahdella yhtä heikosti kuin viime vuonna ja selvästi heikommin kuin neljänä sitä edeltävänä vuonna. Myös valtakunnallisten poikuelaskentojen tulokset kertoivat sinisorsan pesintöjen menneen huonosti. Kun poikasten kokonaismäärä oli v. 2023 valtakunnallisten laskentojen perusteella 12 % pitkäaikaisen keskiarvon alapuolella, niin v. 2024 tulos oli tätäkin heikompi ja parikohtainen poikastuotto keskimääräistä pienempi (Luonnonvarakeskus 2024).

Havaitsin poikuelaskennoissa (24.6., 4.7. ja 14.7.) eri poikueiksi tulkittuja kaikenikäisiä poikueita yhteensä 9 (v. 2013 10, v. 2014 15, v. 2015 21, v. 2016 13, v. 2017 5, v. 2018 9, v. 2019 23, v. 2020 16, v. 2021 19, v. 2022 20 ja v. 2023 13). Parimäärään suhteutettuna tämä tarkoitti, että n. joka kymmenes (11 %) pareista onnistui tuottamaan poikueen, joka poikuelaskentojen aikaan oli hengissä (poikueita $9/82 = 0,11$, kun täydellinen onnistuminen olisi 1). Vastaavasti v. 2013 16 % ($10/61 = 0,16$), v. 2014 12 % ($15/123 = 0,12$), v. 2015 19 % ($21/110 = 0,19$), v. 2016 9 % ($13/135 = 0,09$), v. 2017 4 % ($5/118 = 0,04$), v. 2018 9 % ($9/98 = 0,09$), v. 2019 20 % ($23/113 = 0,20$), v. 2020 18 % ($16/85 = 0,18$), v. 2021 21 % ($19/90 = 0,21$), v. 2022 22 % ($20/91 = 0,21$) ja v. 2023 9 % ($13/149 = 0,09$).

Kuvaaja 8. Sinisorsan pesinnän onnistuminen ja poikastuotto v. 2013 – v. 2024.

Varttuneita eli n. neljän viikon ikään hengissä säilyneitä poikueita näin 7 (v. 2013 6, v. 2014 7, v. 2015 11, v. 2016 8, v. 2017 4, v. 2018 6, v. 2019 15, v. 2020 8, v. 2021 12, v. 2022 14 ja v. 2023 11). Näin ollen 9 % ($7/82 = 0,09$) pareista sai kasvatettua poikueensa sen verran vanhoiksi, että selviytymismahdollisuudet olivat hyvät. Tuloksena tämä on keskiarvoa v. 2013 – v. 2024 aineistossa. Vuonna 2013 osuus oli 13 % ($8/61 = 0,13$), v. 2014 6 % ($7/123 = 0,06$), v. 2015 10 % ($11/110 = 0,10$), v. 2016 5 % ($8/135 = 0,05$), v. 2017 3 % ($4/118 = 0,03$), v. 2018 6 % ($6/98 = 0,06$), v. 2019 13 % ($15/113 = 0,13$), v. 2020 9 % ($8/85 = 0,09$), v. 2021 13 % ($13/90 = 0,13$), v. 2022 15 % ($14/91 = 0,15$) ja v. 2023 7 % ($11/149 = 0,07$) (Kuvaaja 8, s. 31).

Huomattakoon, että vuosina, jolloin pesinnässä on onnistuttu hyvin (paljon pienten poikasten poikueita), vain hieman yli kymmenesosa pareista on onnistunut tuottamaan todennäköisesti nuoruusiän saavuttavia poikasia.

Eri poikueiksi tulkittujen poikueiden keskipöytä oli 2,4 (22/9), pienin kahdentoista vuoden tarkastelujaksolla. Myös v. 2023 tulos oli heikko, 2,5 (33/13) poikasta. Vuosina 2013 – v. 2022 poikueiden keskipöytä on vaihdellut 3,5 ja 5,3 poikasen välillä (keskiarvo 4,4): v. 2013 3,5, v. 2014 5,2, v. 2015 4,6, v. 2016 5,3, v. 2017 4,4, v. 2018 3,6, v. 2019 4,4, v. 2020 4,4, v. 2021 4,7 ja v. 2022 4,2. Suurimmassa poikuelaskennassa havaitussa poikueessa oli tänä vuonna 6, vähiten 12 vuoden tarkastelujaksolla. Edellisistä yhdestätoista vuodesta on viitenä vuonna ollut isoimmissa poikueissa 10 poikasta (v. 2014, v. 2015, v. 2018, v. 2019 ja v. 2022), kerran 9, kahdesti 8 ja kolmesti 7.

Poikuelaskennoissa havaittujen kaikkien poikueiden ja poikasten yhteenlasketussa määrässä on suuria vuosittaisia eroja. Tänä vuonna havaitsin 14 poikuetta ja 32 poikasta. Poikuemäärä on pieni, ja poikasmäärä kaikkien vuosien heikoin. Suurimmat poikue- ja poikasmäärät laskin v. 2019 (36 poikuetta, 147 poikasta), v. 2021 (33 poikuetta ja 153 poikasta) ja v. 2022 (37 poikuetta ja 123 poikasta). Vähiten

poikueita havaitsin v. 2017 (8 poikuetta, 34 poikasta). Vuosi 2017 osoittautui huonoksi ja v. 2019 hyväksi pesimävuodeksi.

Suuri poikuemäärä ei itsessään merkitse hyvää pesimävuotta, vaan menestys tulee tietenkin suhteuttaa pesivien parien määrään, ja parien määrä voi vaihdella sinisorsalla perättäisinä vuosina suuresti.

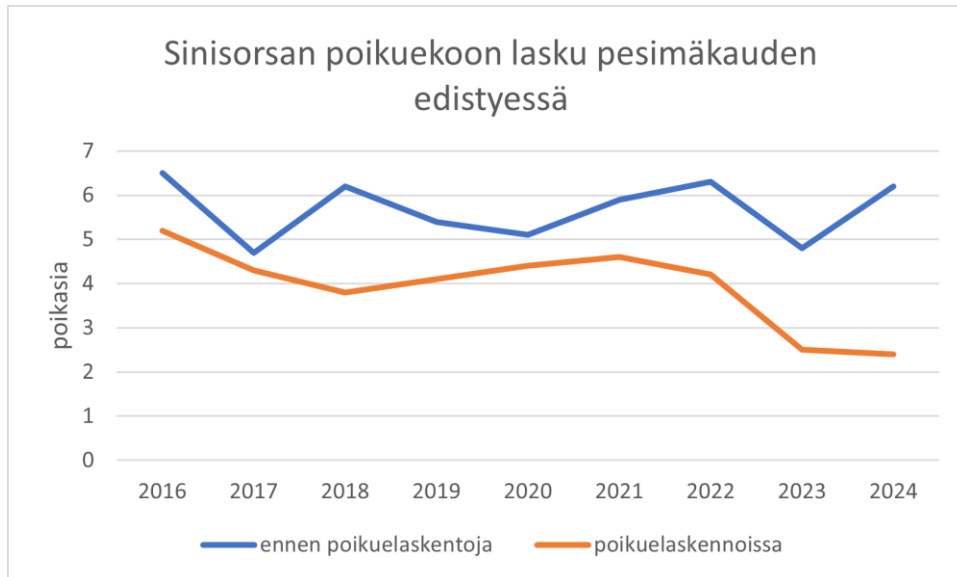
Esimerkiksi v. 2013 näkyi poikueita vähän, mutta pesintä onnistui kohtuullisesti, sillä tuolloin oli myös pesiviä pareja niukasti (v. 2013 (16 poikuetta, 52 poikasta), v. 2014 (24 poikuetta, 117 poikasta), v. 2015 (33 poikuetta, 141 poikasta), v. 2016 (15 poikuetta, 78 poikasta), v. 2018 (11 poikuetta, 43 poikasta) ja v. 2020 (23 poikuetta, 97 poikasta). Suurien parimäärien vuosiin (v. 2014, v. 2015, v. 2016, v. 2017, v. 2018, v. 2019, v. 2023) on osunut sekä heikkoja että hyviä pesimävuosia (Kuvaaja 1, s. 86).

Tuntuu ehkä itsestään selvältä, mutta sinisorsan pesinnän onnistumista selvitettäessä on tärkeätä onnistua poikuelaskentojen ohella myös parimäärän laskemisessa, ja ajankohdan oikea valinta on silloin avainasemassa. Olen laskenut Vanhankaupunginlahden sinisorsan parimäärät, kun kevätmuutolla levähtävät parvet ovat poistuneet ja yksinäisten, hautovia puolisoitaan ruokailemaan odottavien koiraiden osuus on ollut noin puolet pareina esiintyvien määrästä.

Varttuneiden poikueiden keskikoko oli 2,0 (14/7) eli vähän pienempi kuin kaikkien eri poikueiksi tulkittujen poikueiden keskikoko. Tulos oli heikoin kahdentoista vuoden jaksolla. Kahdeksana edellisenä vuonna kymmenestä varttuneiden poikueiden keskikoko on ollut pienempi kuin eri poikueiksi tulkittujen poikueiden keskikoko ja kolmena vuonna suurempi. Erot ovat pieniä, paitsi v. 2022: v. 2013 (3,7/3,5), v. 2014 (4,9/5,2), v. 2015 (5,0/4,6), v. 2016 (5,8/5,3), v. 2017 (5,0/4,4), v. 2018 (3,2/3,6), v. 2019 (4,8/4,4), v. 2020 3,9/4,4, v. 2021 4,7/4,3, v. 2022 4,2/2,6 ja v. 2023 2,5/2,3.

Poikasmäärä laskee tyypillisesti pesimäkauden edetessä (Kuvaaja 9, s. 33). Kahtena viime vuonna poikasmäärä on ollut poikuelaskennoissa huomattavasti alhaisempi kuin kuutena niitä edeltävänä vuonna. Vuonna 2024 poikasmäärä putosi kaikkein eniten. Ennen poikuelaskentoja, ajanjaksolla 15.5. – 19.6. havaitsemisani eri poikueiksi tulkitsemisani poikueissa oli keskimäärin 6,2 poikasta (204/33), kun poikuelaskennoissa havaitsemisani poikueissa oli 2,4 poikasta. Vastaavasti v. 2023 22.5. – 22.6. havaitsemisani poikueissa oli keskimäärin 4,8 poikasta (164 poikasta/34 poikuetta), kun taas poikuelaskennoissa havaitsemisani poikueissa oli keskimäärin 2,5 poikasta. Vastaavasti v. 2022 ajanjaksolla 24.5. – 19.6. havaitsemisani poikueissa oli keskimäärin 6,3 poikasta (125 poikasta/20 poikuetta), kun taas poikuelaskennoissa havaittujen kaikkien poikueiden keskikoko oli 4,2. Vuonna 2021 ajanjaksolla 28.5. – 22.6. oli poikueissa keskimäärin 5,9 poikasta (295 poikasta/50 poikuetta), kun taas poikuelaskennoissa havaittujen poikueiden keskikoko oli 4,6. Vuonna 2020 aikavälillä 14.5. - 22.6. oli poikueissa 5,1 poikasta (132 poikasta/26 poikuetta) ja poikuelaskennoissa havaittujen poikueiden keskikoko oli 4,4. Vuonna 2019 aikavälillä 15.5. – 17.6. havaitsemisani poikueissa oli keskimäärin 5,4

poikasta (235 poikasta/44 poikuetta) ja poikuelaskennoissa 4,1. Vuonna 2018 havaitsin ennen poikuelaskentoja (22.5. – 14.6.) keskimäärin 6,2 poikasta (364 poikasta/ 59 poikuetta) ja poikuelaskennoissa 3,8, v. 2017 (17.5. – 19.6.) keskimäärin 4,7 poikasta/poikue (141 poikasta/ 30 poikuetta) ja poikuelaskennoissa 4,3 sekä v. 2016 (16.5. – 17.6.) keskimäärin 6,5 poikasta /poikue (315 poikasta/ 48 poikuetta) ja poikuelaskennoissa 5,2. Osa havainnoista saattaa koskea samoja poikueita.

Kuvaaja 9. Sinisorsan poikuekoon lasku pesimäkauden edistyessä v. 2016 – v. 2024

Poikueissa oli v. 2023 keväällä melko vähän poikasia jo ennen poikuelaskentoja. Yhtä vähän poikasia oli myös huonona pesimävuonna 2017. Huomattavin poikueen keskimääräisen poikasmäärän muutos poikuelaskentoihin tullessa oli kuitenkin tänä vuonna: ennen poikuelaskentoja havaitsin 6,2 ja poikuelaskennoissa 2,4 poikasta. Myös vuosina 2018 ja 2023 muutos oli suuri: v. 2016 (6,5/5,3), v. 2017 (4,7/4,3), v. 2018 (6,2/3,8), 2019 (5,4/4,1), v. 2020 (5,1/4,4), v. 2021 (5,9/4,6), v. 2022 (6,3/4,2) ja v. 2023 (4,8/2,5).

Poikueista suurin osa kuoriutuu toukokuun jälkimmäisellä puoliskolla. Vuonna 2024 ajanjaksolla 15.5. – 30.5 oli poikasista 92 % alle viikon ikäisiä (alle viikon ikäiset 65/ kaikki poikaset 71) ja 3.6. – 19.6. enää 49 % (67/138). Vuonna 2023 ajanjaksolla 22.5. – 30.5. oli poikasista 88 % (alle viikon ikäiset 71/ kaikki poikaset 80) alle viikon ikäisiä ja 1.6. – 22.6. enää 33 % (27/85). Vastaavasti v. 2020 ajanjaksolla 14.5. – 29.5. oli poikasista 82 % (62/76) alle viikon ikäisiä ja 4.6. – 22.6. enää 16 % (9/56). Vastaavasti v. 2019 ajanjaksolla 15.5. – 31.5. oli poikasista 64 % (45/70) alle viikon ikäisiä ja 1.6. – 17.6 enää 29 % (49/170). Vuonna 2017 oli 17.5. – 31.5 havaituista poikasista 81 % (44/54) alle viikon ikäisiä, mutta 3.6. – 19.6 vain 29 % (25/87).

Erityisen varhaisia, vapun tienoon poikueita ei tänä vuonna näkynyt. Haudonta alkoi keskimääräiseen aikaan (27.4. vähintään puolet kannasta aloittanut haudonnan) ja ensimmäiset alle viikon ikäiset poikueet havaitsin 15.5. Naaras hautoo n. 26 vrk. Myöhäisenä keväänä 2022 ensimmäiset kaksi alle viikon ikäistä

poikuetta uivat esiin 24.5. Vuonna 2021 ensimmäiset neljä vähän yli viikon ikäistä poikuetta näyttäytyivät 28.5.

Isoja, yli kymmenen pienen poikasen poikueita näkyy hieman ennen juhannusta alkavissa poikuelaskennoissa enää vähän, sillä poikasten hävikki on heti yleisimmän kuoriutumisajanjakson jälkeen suuri. Tämä ilmenee havaittujen poikueiden poikasmäärän nopeana pientymisenä kesäkuun kuluessa.

Poikasten määrä vähenee toukokuun poikueista kohti juhannusta eli jo ennen varsinaisten poikuelaskentojen alkua. Vuonna 2024 ajanjaksolla 15.5. – 30.5. keskimääräinen poikuekoko oli 7,1 (71 poikasta/10 poikuetta) ja 3.6. – 19.6. 5,8 (138/24).

2023 ajanjaksolla 22.5. – 30.5. keskimääräinen poikuekoko oli 6,2 (80 poikasta/13 poikuetta) ja 1.6. – 22.6. 4,1 (82/20).

Vuonna 2020 ajanjaksolla 14.5. – 29.5. keskimääräinen poikuekoko oli 5,4 (76 poikasta/14 poikuetta) ja 4.6. – 22.6. 4,7 (56 poikasta/12 poikuetta). Vuonna 2019 poikuekoon pientymisen oli vähäisempää: aikavälillä 15.5. – 31.5. keskimääräinen poikuekoko oli 5,8 (70 poikasta/14 poikuetta) ja 1.6. – 17.6. 5,5 (165 poikasta/30 poikuetta). Tilanne oli toinen v. 2018, jolloin toukokuun lopun (22.5. – 1.6.) poikueissa oli keskimäärin 6,9 poikasta (187 poikasta/27 poikuetta), kun taas kesäkuun alkupuolen (8.6. – 14.6.) poikueissa enää 5,5 poikasta (177 poikasta/ 32 poikuetta). Samoin kävi v. 2017, kun 17.5. – 31.5. poikueissa oli vielä keskimäärin 6,0 poikasta (54 poikasta/9 poikuetta), mutta 3.6. – 19.6. enää 4,1 (87 poikasta/21 poikuetta) – kesäkuun alku oli tavallista kylmempi ja sateisempi. Poikuekoon pientymisen näkyi myös v. 2016, jolloin 16.5. – 30.5. tavatuissa poikueissa oli keskimäärin 7,8 poikasta (203 poikasta/26 poikuetta), mutta 1.6 – 17.6 enää 5,1 (112 poikasta/22 poikuetta).

Vuonna 2022 poikueita ilmaantui vesille liian vähän ennen kesäkuun alkua, jotta samanlainen vertailu olisi edes lähellä luotettavaa: 24.5. – 1.6. oli keskimääräinen poikuekoko 6,9 (55 poikasta/8 poikuetta) ja 3.6. – 19.6. 5,8 (70 poikasta/12 poikuetta). Myös v. 2021 poikueita ilmaantui myöhään: 28.5. – 1.6. oli keskimääräinen poikuekoko 5,8 (29 poikasta/5 poikuetta) ja 2.6. – 22.6. 6,4 (185 poikasta/29 poikuetta).

Vuosien 2013 – v. 2021 ja v. 2023 – v. 2024 yhteenlasketussa aineistossa ennen poikuelaskentoja havaittujen poikueiden koko pienenee toukokuun poikueista kesäkuun poikueisiin seuraavasti: 14.5. – 1.6. poikueissa on keskimäärin 6,2 poikasta (825 poikasta/133 poikuetta) ja 2.6. – 22.6. 4,5 poikasta (1045/230). Kaikkien ennen poikuelaskentoja havaittujen poikueiden keskikoko on 5,2 (1870/363).

Pesimäkauden edistyessä kohti keskikesää on poikuekoko joinain vuosina edelleen laskenut, mutta aina ei näin ole käynyt. Vuosina 2016 – 2020 ovat poikuekoot olleet seuraavanlaiset: (poikuekoot kolmelta ajanjaksolta: n. 15.5. – 31.5., n. 1.6. – 15.6. ja n. 20.6. – 14.7.): v. 2016: 7,8 (n = 26), 5,1 (n = 22) ja 5,2 (n = 13), v. 2017: 6,0 (n = 9), 4,1 (n = 21) ja 4,3 (n = 8), v. 2018: 6,9 (n = 27), 5,5 (n = 32) ja 3,8 (n = 11), v. 2019: 5,8 (n = 12), 5,3 (n = 32) ja 4,1 (n = 36), v. 2020: 5,4 (n = 14), 4,7 (n = 12) ja 4,2 (n = 23). Vuosina 2016 ja

2017 ei poikuekoko pienentynyt kesäkuun alkupuolen kokoluokasta keskikesää lähestyttäessä. Sen sijaan v. 2018 ja v. 2019 on poikueiden koossa havaittavissa vähenemistä. Koska suurin osa keskikesän poikueista on jo useamman viikon ikäisiä, täytyy poikasmäärän vähentymisen johtua poikasten kuolleisuudesta, ei esimerkiksi samaan aikaan ilmaantuvista uusintapesyeistä, joissa on useimmiten vähemmän poikasia kuin kevään poikueissa. Aineiston osittainen pienuus on kuitenkin otettava huomioon.

Purolahden – Purolahden hoitoniityn tienoo on ollut viitenä vuonna kahdeksasta (v. 2017 – v. 2024) suosituin sinisorsan poikuealue. Vuonna 2024 havaitsin eniten eri poikueiksi tulkittuja poikueita Purolahden matalilta rannoilta ja hoitoniityn lampareilta (8). Useasti näin poikueita myös Kyläsaaren – Arabianrannan (7) ja Kivinokan pohjoisrannan – Saunalahden (6) alueella. Vuonna 2023 suosituimpia alueita olivat Purolahden ja sen hoitoniityn (9) ohella Kivinokan - Saunalahden alue (6) ja Viikin vanhan puhdistamon ja sen purkuojan alueella (5). Vuonna 2022 havaitsin eniten poikueita Kyläsaaren – Vanhankaupunginkosken (6) ja Kivinokan pohjoisrannan – Saunalahden (6) alueella. Useita poikueita näkyi tuolloin myös Purolahdella (4), puhdistamon altaalla (4) ja Lammassaaren hoitoniityn - Keinumäen hoitoniityn - Pornaistenniemen – alueella (4).

Vuonna 2021 ajanjakson 28.5. – 22.6. poikueista havaitsin eniten eri poikueiksi tulkittuja poikueita Purolahdella (7). Useita poikueita näkyi myös mm. Saunalahdella (5), Verkatehtaanpuiston – Vanhankaupunginkosken alueella (4), Etu-Viikin peltojen lantalan altaalla (4) ja Viikin vanhan puhdistamon altaalla (3).

Vuonna 2020 ylivoimaisesti eniten poikuehavaintoja kertyi Purolahdelta – Purolahden hoitoniityltä, missä näkyi 30 % kaikista poikueista (11/37). Paikka oli sinisorsapoikueiden suosima myös v. 2017 (17 %) ja v. 2019 (18 %). Myös Saunalahdelta olen kirjannut runsaasti poikueita: v. 2017 32 % ja v. 2019 18 % kaikista poikueista ruokaili siellä.

Lahden itäranta on kolmena vuonna neljästä ollut aavistuksen enemmän poikueiden suosiossa. Vuonna 2023 havaitsin kaikista ajanjakson 22.5. – 16.7. eri poikueiksi tulkittemistani poikueista (43 poikuetta) kaksi kolmasosaa (67 %) lahden itäosassa (Saunalahti – Fastholma – Purolahti – Hakalanlahti – Keinumäki), yhteensä 29 poikuetta (Kartta 1, s. 94). Lahden länsiosassa (Viikin puhdistamo – Pornaistenniemi – Arabianranta – Kyläsaari – Kivinokan länsikärki) poikueita näkyi 14. Vastaavasti v. 2020 havaitsin ajanjakson 14.5. – 13.7. eri poikueiksi tulkittemistani poikueista (37 poikuetta) hieman yli puolet (59 %) lahden itäosassa, yhteensä 22 poikuetta. Lahden länsiosassa poikueita näkyi 15. Vuonna 2019 jakauma oli samanlainen, sillä ajanjaksolla 7.5. – 14.7. poikueista 64 % näkyi itäosassa. Vuonna 2018 tilanne oli päinvastainen, sillä kaikista poikueista (39) enemmistön (64 %) havaitsin länsipuolella.

Sinisorsapoikueet näyttävät tulevan havaituksi melko tasaisella todennäköisyydellä eri puolilla Vanhankaupunginlahtea, niin kaupunkimaisemmalla länsipuolella kuin rakentamattomalla itäpuolella (Kartta 1). Ruoikkoisilla lahdelmilla ja katveisilla lamparealueilla poikueita jää kuitenkin todennäköisimmin havaitsematta.

Kartta 1. Puolisukeltajasorsapoikueiden tapaamispaikat v. 2023 ja v. 2024.

Sinisorsapoikueita on varmasti liikkunut Vanhankaupunginlahdella hieman enemmän kuin mitä onnistuin havaitsemaan. Poikueita uiskentelee havainnoitsijalle helposti hallittavien ruoikon reunojen ja hoitoniittyjen avoimen vesirajan lisäksi ruoikon sokkeloissa, minne kiikarilla tai kaukoputkella ei yllä. Osa poikueista saattaa hieman vartuttuaan myös poistua emon perässä lahdelta. Toisaalta havainnointipaikat kattavat suurimman osan poikueiden todennäköisistä ruokailupaikoista. Havaitsematta jäävien poikueiden osuuden selvittäminen vaatisi muita menetelmiä kuin tähystyspaikoilta tarkkailu. Kamerakopteri (drone) mahdollistaisi lamparealueiden tarkkailun, mutta poikueet todennäköisesti myös pelkäävät kopteria ja suojautuvat ruoikon kätköihin. Joka tapauksessa vuodesta toiseen samoilla menetelmillä ja samalla teholla toistuva havainnointi paljastaa vuosien väliset vaihtelut sinisorsan pesinnän onnistumisessa kuin myös poikueiden tärkeimmät ruokailualueet.

Pesintä voi epäonnistua niin muninta- kuin poikasvaiheessa. Rantametsissä liikkuva ulkoilija tai vapaana juokseva koira on iso uhka haudontavaiheessa. Hautova naaras voi pelästyä pesältään, jolloin munat jäävät

alttiiksi esimerkiksi varislinnuille. Vesilintujen poikastuoton on todettu parantuneen Vanhankaupunginlahdella niinä vuosina, kun vierasperäisiä pienpetoja (minkki ja supikoira) on poistettu tavallista tehokkaammin. Myös ravintopula poikasaikana, eli hyönteisten ja muiden pienten selkärangattomien väheneminen liiallisen rehevöitymisen, särkikalojen aiheuttaman ravintokilpailun ja joinakin vuosina kylmien säiden myötä, lisää erityisesti pienten poikasten kuolleisuutta.

Haapanan poikueita ei näkynyt poikuelaskennoissa. Tämä on ensimmäinen kerta v. 2015 – v. 2024 jaksolla, kun näin on käynyt.

Pesintöjen epäonnistumisesta oli merkkejä ennen poikuelaskentoja, kun 3.6. kiertolaskennassa oli viisi, 13.6. seitsemän ja 24.6. 10 naarasta liittynyt koirasparveen (huom. parimäärä tänä vuonna 18). Myös v. 2023 pesintöjen keskeytyminen näkyi kesäkuun alkupuoliskolla (13.6.), kun Lammassaaren hoitoniityn vesirajassa ruokailevaan koirasparveen (17) oli lyöttäytynyt seitsemän naarasta ja hulevesialtailla oleili neljän naaraan parvi (parimäärä 21).

Vuoden 2024 poikuelaskentojen ulkopuolella näkyi kaksi poikuetta: Purolahti 19.6. 8 alle viikon ikäistä poikasta ja mahdollisesti sama poikue 28.6. 2 (vähän yli viikon ikäisiä) ja 19.7. 1 (noin neljän viikon ikäinen). Pornaistenniemen etulampareella ui 19.7. 4 alle viikon ikäistä poikasta (K.Söderling, H.Lampen).

Näiden havaintojen pohjalta eri poikueiksi tulkittuja kaikenikäisiä poikasia näkyi yhteensä 12 kahdessa eri poikueessa. Keskimääräinen poikuekoko oli 6,0.

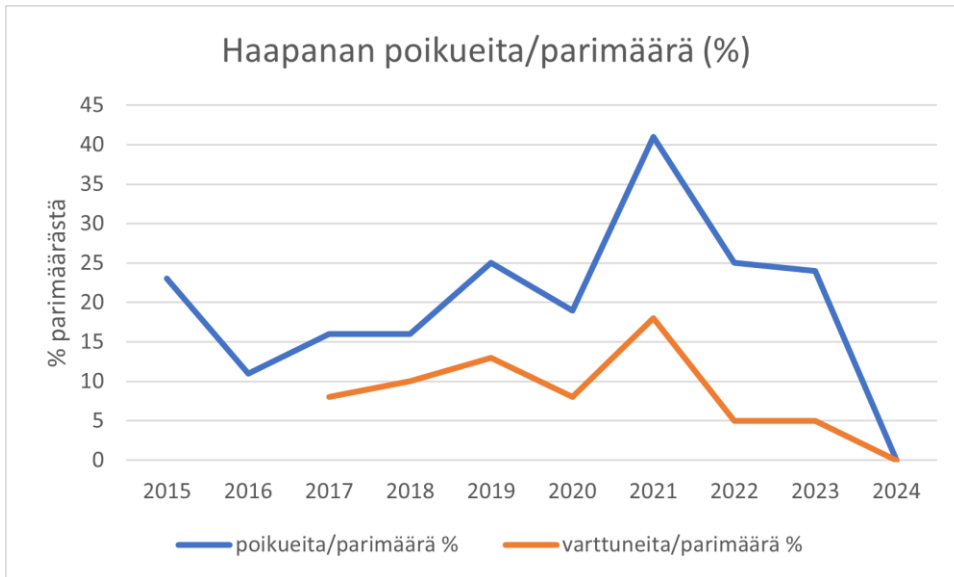
Vuosien 2015 – v. 2023 poikuelaskennoissa poikasia on näkynyt vähimmillään 8 (v. 2018) ja enimmillään 27 (v. 2019), keskimäärin 18. Poikueita olen havainnut poikuelaskennoissa yhteensä 41 ja niiden keskikoko on ollut 3,8.

Vuonna 2015 näin 19 poikasta neljässä poikueessa (keskimääräinen poikuekoko 4,8), v. 2016 11 neljässä poikueessa (2,8), v. 2017 18 neljässä poikueessa (4,5), v. 2018 8 poikasta kolmessa poikueessa (2,7), v. 2019 27 poikasta neljässä eri poikueessa (6,8), v. 2020 17 viidessä eri poikueessa (3,4), v. 2021 21 seitsemässä eri poikueessa (3,0), v. 2022 20 poikasta viidessä eri poikueessa (4,0) ja v. 2023 24 viidessä eri poikueessa (4,8).

Poikuelaskennan ulkopuolisten havaintojen pohjalta pareista 11 % (2/18) tuotti v. 2024 poikueen, joka poikuelaskennan aikaan oli hengissä. Jo tämä tulos olisi yhdessä v. 2016 kanssa huonoin v. 2013 – v. 2024 tarkastelujaksolla, mutta poikuelaskentojen tulos oli tätäkin huonompi eli 0 poikuetta.

Vastaavasti v. 2015 – v. 2023 poikuelaskentojen havaintojen perusteella pareista onnistui v. 2015 23 %, v. 2016 11 %, v. 2017 16 %, v. 2018 16 %, v. 2019 25 %, v. 2020 19 % (5/26 = 0,19), v. 2021 41 % (7/17), v. 2022 25 % (5/20) ja v. 2023 24 % (5/21).

Varttuneita poikueita näin vain yhden, joten pareista 6 % (1/18) sai poikueen selviämään vähintään neljän viikon ikään. Vuonna 2017 vastaava osuus oli 4 %, v. 2018 10 %, v. 2019 13 %, v. 2020 8 %, v. 2021 18 %, v. 2022 5 % ja v. 2023 5 % (1/21). Haapanan poikastuotto on Vanhankaupunginlahdella samaa suuruusluokkaa kuin sinisorsalla. Haapanapoikueista keskimäärin puolet on selvinnyt vähintään kuukauden ikään, poikkeuksena v. 2018, jolloin osuus oli suurempi (Kuvaaja 10, s. 38).

Kuvaaja 10. Haapanan pesinnän onnistuminen ja poikastuotto v. 2015 – v. 2024

Poikastuoton luotettava arviointi poikelaskentojen perusteella on vaikeaa, sillä haapanan yleisesti melko myöhään kuoriutuvista poikueista vain harva ehtii laskentojen aikana n. neljän viikon ikään (ikäluokka 2a). Vuonna 2023 yhdestä muusta laskennoissa havaitusta, mutta viimeisessä poikelaskennassa (16.7.) näkemättä jääneestä poikueesta, selvisi 4 poikasta varttuneeseen ikään (24.8. jo nuoria (Purolahden hoitoniityn pohjoinen lampare)). Lisäksi laskentojen jälkeen näkyi yksi uusi poikue, missä 4 noin neljän viikon ikäistä varttunutta poikasta (puhdistamon purkuoja). Nämä huomioon ottaen poikueita selvisi varttuneeseen ikään 3 ja poikasia 10. Tämän perusteella varttuneiden poikueiden keskipöytä olisi v. 2023 ollut $10/3 = 3,3$ ja poikastuotto $3/21 = 0,14$.

Vuonna 2022 en havainnut uusia poikueita poikelaskennan ulkopuolisilla retkillä. Vuonna 2021 näin poikelaskennat mukaan lukien kaikkiaan 47 poikasta kahdessatoista poikueessa pesimäkauden aikana. Jos kaikki havainnot otetaan huomioon, keskimääräinen poikuekoko oli 3,9 (47/12) ja pareista oli onnistunut peräti 70 % ($12/17 = 0,7$) tuottamaan poikueen. Varttuneita poikueita näin koko v. 2021 pesimäkauden ajalla 9 ja varttuneita poikasia 34. Näiden havaintojen pohjalta varttuneiden poikueiden keskipöytä tulisi $3,7$ ($34/9$). Kaikkien v. 2021 havaintojen perusteella 53 % ($9/17$) sai poikueen selviämään turvalliseen, n.

neljän viikon ikään, mikä on huomattavan hyvä tulos. Vuosien välinen vertailu tehdään kuitenkin samalla tavoin toistettujen kolmen poikuelaskennan perusteella. Siten eri vuosina vaihteleva havainnoinnin määrä ei vaikuta tuloksiin ja niiden luotettavuus on parempi.

Yleisimmät haapanapoikueiden tapaamispaikat ovat Purolahdella ja Purolahden hoitoniityllä, Hakalanlahden pohjukassa ja Pornaistenniemen etulampareella (Kartta 1).

Tavipoikueita havaitsin kolme ja niissä oli yhteensä 21 poikasta. Viikin vanhan puhdistamon purkuoijan pohjoispäässä oli kaksi poikuetta: 6.6. 11 alle viikon ikäistä poikasta ja samasta poikueesta vielä 4.7. 5 poikasta. Kolmas poikue Purolahden pohjoisosan lampareilla: 16.7. 5 noin neljän viikon ikäistä poikasta ja samasta poikueesta jäljellä 18.7. 3 poikasta.

Kaikkina vertailujakson 2013 – 2024 vuosina, paitsi v. 2021, olen havainnut vähintään yhden tavipoikueen. Vuonna 2015 havaitsin kolme poikuetta ja 13 poikasta (1, 4 ja 8), v. 2016 yhden poikueen (6 poikasta), v. 2017 niin ikään yhden poikueen (5 poikasta), v. 2018 kaksi poikuetta ja 8 poikasta (3 ja 5) ja v. 2019 neljä poikuetta ja yhteensä 28 poikasta (6, 7, 7 ja 8). Vuonna 2020 havaitsin neljä poikuetta, ja niissä oli yhteensä 13 poikasta (1, 1, 4 ja 7). Vuonna 2022 havaitsin kolme poikuetta ja yhteensä 9 poikasta (1, 1, 7). Vuonna 2023 havaitsin viisi poikuetta ja niissä oli yhteensä 30 poikasta (12, 11, 4 ja 2) (Kartta 1, s. 94)

Parimäärään suhteutettuna v. 2024 30 % pareista ($3/10 = 0,30$) onnistui pesinnässään eli tuotti poikueen. Vastaavasti v. 2015 17 % pareista ($3/18 = 0,17$), v. 2016 8 % ($1/12 = 0,08$), v. 2017 8 % ($1/12 = 0,08$), v. 2018 15 % ($2/13 = 0,15$), v. 2019 20 % ($4/20 = 0,20$), v. 2020 25 % ($4/16 = 0,25$), v. 2021 0 % ($0/11 = 0$), v. 2022 16 % ($3/19 = 0,16$), v. 2023 peräti 50 % ($5/10$). Pesinnän onnistuminen on tässä tapauksessa laskettu koko pesimäkaudella tehdyistä poikuehavainnoista, ei vain poikuelaskennassa havaituista poikueista, ja tämä vähentää vuosien välisen vertailun luotettavuutta. Tavipoikueet liikkuvat usein tiheässä kasvillisuudessa ja ovat siten vaikeammin havaittavia kuin esimerkiksi sinisorsa- ja haapanapoikueet.

Harmaasorsapoikueita näkyi seuranta-alueella neljä (1, 2, 2, 7). Poikueita ruokaili Pornaistenniemen etulampareella (1), Saunalahdella (1), Purolahden hoitoniityllä (1) ja Kivinokan länsikärjessä (1).

Ensimmäinen alle viikon ikäinen poikue (2 poikasta) näkyi 4.7. Pornaistenniemen etulampareella (ehkä samasta poikueesta havainto jo 29.6. (8 poikasta, P.Montonen). Ensimmäiset poikueet olivat kuoriutuneet juhannuksen aikoihin ja viimeinen heinäkuun toisella viikolla.

Vuosina 2014 – v. 2024 on Vanhankaupunginlahdella havaittu yhteensä 35 poikuetta (v. 2013 ei nähty yhtään). Vuonna 2014 havaittiin kaksi poikuetta: 6 poikasta Hakalanlahdella (8.7.) ja 6 poikasta Saunalahdella (18.7.) ja v. 2015 kaksi poikuetta (1 ja 8 poikasta) 28.6. alkaen Pornaistenniemen etulampareella. Vuonna 2016 näkyi samaisella lampareella vuoden ainoa poikue, 8 poikasta (15.6.) ja samalla paikalla myös vuoden 2017 ainoa poikue: 4 poikasta (15.8.). Vuonna 2018 näkyi kolme poikuetta (1, 2 ja 2 poikasta), joista 1 noin kahden viikon ikäinen poikanen (26.6.) Saunalahdella, 2 noin neljän viikon ikäistä poikasta (16.7.) Pornaistenniemen etulampareella ja 2 noin neljän viikon ikäistä poikasta (21.7.) Kivinokan länsikärjessä. Vuonna 2019 näkyi vain yksi poikue: 4.7. ui Saunalahden pohjukassa emon perässä 10 vastakuoriutunutta untuvikkoa. Myös v. 2020 oli poikueita yksi: Hakalanlahdella näkyi yksinäinen, yli kahden, mutta alle kolmen viikon ikäinen poikanen (13.7.). Samana kesänä kuljetti Leposaaren edustalla, seuranta-alueen välittömässä läheisyydessä, harmaasorsaemo vastakuoriutunutta 11 poikasen poikuetta (23.6.).

Vuonna 2021 poikueita nähtiin kuusi, ja niistä ainakin kahden täytyi olla syntyjään alueen ulkopuolelta (seuranta-alueella pesi 4 paria). Poikueita näkyi Hakalanlahdella (2), Saunalahdella (2) ja Pornaistenniemen etulampareella (2). Ensimmäinen poikue (10 vastakuoriutunutta poikasta) havaittiin 27.6. Hakalanlahdella. 3.7. ui Saunalahdella 7 (vastakuoriutuneita), 26.7. Hakalanlahdella 9 (n. neljän viikon ikäisiä), Pornaistenniemen etulampareella 6 (n. neljän viikon ikäisiä) ja 3 (n. viikon ikäisiä) sekä 9.8. Saunalahdella 10 poikasta (n. viiden viikon ikäisiä). Keskimääräinen poikuekoko oli 7,5 (45/6). Seuranta-alueen välittömässä läheisyydessä havaitsin v. 2021 kaksi poikuetta lisää: Varjosaaren vesillä 3.7. (n. kolmen viikon ikäisiä) ja Leposaaren edustalla 13.7. 1 poikasta (n. kolmen viikon ikäinen

Vuonna 2022 poikueita havaittiin seitsemän (4, 5, 6, 8, 9, 10 ja 10 poikasta). Poikueita näkyi Pornaistenniemen etulampareella (3), Saunalahdella (3) ja Hakalanlahdella (1). Ensimmäinen vähän yli viikon ikäinen poikue (10 poikasta) ilmaantui 26.6. Pornaistenniemen etulampareelle (T.Sulander). Samalla lampareella näkyi myös kaksi muuta poikuetta: 15.7. alkaen 5 (vähän yli kahden viikon ikäisiä) ja 1.8. 9 poikasta (vähän yli kolmen viikon ikäisiä). Saunalahden kolme poikuetta näkyivät seuraavasti: 12.7. 8 (vähän yli kahden viikon ikäisiä) ja 10 (noin kahden viikon ikäisiä (A. ja B. Nylander)) sekä 1.8. 4 (vähän yli kolmen viikon ikäisiä). Hakalanlahden pohjoisosissa viihtyi yksi poikue 1.7. lähtien. Poikasia oli alkuun 6 (alle viikon ikäisiä), mutta 8.7. enää 5 ja 12.7. vain 2 ainakin 21.7. saakka.

Vuonna 2023 poikueita näkyi seitsemän (1, 2, 4, 4, 6, 7, 9) (Kartta 1, s. 94), joista ainakin yhden täytyi olla syntyjään alueen ulkopuolelta. Poikueita ruokaili Pornaistenniemen etulampareella (2), Saunalahdella (2), Keinumäen edustan lampareella (1), Hakalanlahdella (1) ja Purolahdella (1) (Kartta 1, s. 94). Ensimmäinen, alle viikon ikäinen poikue (10 poikasta) havaittiin 18.6. Pornaistenniemen etulampareella (useat havainnoitsijat). Kaikki poikueet kuoriutuivat kesäkuun puolivälin – juhannuksen aikaan.

Harmaasorsien pesintä on v. 2013 – v. 2024 onnistunut erinomaisesti. Vuonna 2024 pareista 50 % (4/8) sai poikueen vesille.

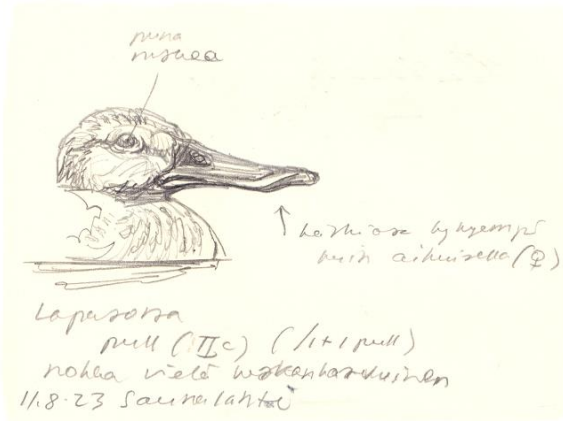
Pesintä onnistui v. 2013 – v. 2023 seuraavasti: v. 2013 100 % (2/2), v. 2014 67 % (2/3), v. 2016 33 % (1/3), v. 2017 20 % (1/5), v. 2018 100 % (3/3), v. 2019 33 % (1/3), v. 2020 33 % (1/3), v. 2021 100 % (4/4), v. 2022 88 % (7/8 = 0,88) ja v. 2023 100 % (6/6).

Vuosien 2014 – v. 2024 poikueista (35) varhaisimmat ovat kuoriutuneet kesäkuun toisella viikolla ja myöhäisimmät heinäkuun toisella viikolla.

Lapasorsapoikueita näkyi yksi, 30.6. 6 poikasta Hakalanlahdella (P.Montonen),

Lapasorsapoikueita näkyi edeltävinä yhtenätoista vuonna (v. 2013 – v. 2023) vain neljällä pesimäkaudella (yht. seitsemän poikuetta): v. 2015 ruokaili tulvaniityllä (= Purolahden hoitoniityn pohjoisosa) 10.7. alkaen emojensa kera kaksi poikuetta, joissa oli yhteensä 15 (9 ja 6) muutaman vuorokauden ikäistä poikasta. Vuonna 2021 havaitsin kaksi poikuetta: Saunalahdella 26.7. yhden noin viiden viikon ikäisen poikasen (sama yksilö myös 2.8.) ja Purolahdella 7.8. kaksi niin ikään viiden viikon ikäistä poikasta. Purolahdella ui 4.8. myös kaksi nuorta lintua, mutta on mahdollista, että ne olivat saapuneet lahdelle muualta. Vuonna 2022 näkyi kaksi poikuetta: Purolahdella ruokaili 7 poikasen poikue 12.7. (P.Montonen). Mahdollisesti sama poikue näkyi myös 18.7. ja 21.7., ja tuolloin siinä oli enää 3 poikasta (noin viiden viikon ikäisiä). Myös toinen, 4 poikasen poikue (noin neljän viikon ikäisiä) havaittiin 30.7. Purolahdella (T. Sulander). Vuonna 2023 havaitsin kaksi poikuetta: ensimmäinen ui Purolahden

hoitoniityn pohjoisosassa 16.7 (yksi vähän yli neljän viikon ikäinen poikanen) ja Saunalahden eteläisessä pohjukassa 11.8. (yksi vähän yli viiden viikon ikäinen poikanen) (Kartta 1, s. 94).

Vuoden 2023 kaikkien pesimäaikaisten havaintojen perusteella 50 % (2/4) pareista sai poikueen vesille. Molempien poikueiden poikaset selvisivät varttuneeseen ikään. Vastaavasti v. 2022 29 % (2/7 = 0,29) pareista sai poikueen vesille. Molemmista selvisi poikasia (3 ja 4) myös turvalliseen ikään. Vuonna 2021 ainakin kaksi paria eli 33 % (2/6 = 0,33) onnistui pesinnässään. Molemmat parit saivat vähintään yhden poikasen kasvatettua vähintään kuukauden ikään.

Varttuneita poikueita oli v. 2023 kaksi ja molemmissa yksi poikanen. Vuonna 2022 varttuneita poikueita oli kaksi ja poikasia 7, joten varttuneiden poikueiden keskipöko oli 3,5 (7/2). Vuonna 2021 oli varttuneita poikasia 3, ja varttuneiden poikueiden keskipöko 1,5 (3/2).

Telkkien poikastuotto oli vertailujakson v. 2013 – v. 2024 poikuelaskennoista selvästi paras. Aloitetuista pesinnöistä 54 % (15/28 = 0,57) tuotti poikueen, joka selvisi varttuneeseen ikään. Myös v. 2023 tulos oli hyvä, 30 % (9/30 = 0,30) ja samoin v. 2013, jolloin 29 % (10/34 = 0,29) pareista/aloitetuista pesinnöistä tuotti vähintään kuukauden ikään ehtineitä poikasia. Huonoimmat vuodet ovat olleet v. 2018 ja v. 2021: molempina vuosina 31 pesintää tuotti vain 2 varttunutta poikuetta (2/31 = 0,06) eli 6 % pesinnöistä. Useimpina vuosina poikastuotto on ollut lähellä 10 %. Esimerkiksi v. 2014, v. 2015, v. 2016, v. 2020 ja v. 2022 (v. 2014 3 poikuetta eli 8 % (3/37), v. 2015 4 poikuetta eli 10 % (4/38), v. 2016 5 poikuetta eli 11 % (5/44) ja v. 2020 4 poikuetta eli 13 % (4/32 = 0,13) ja v. 2022 4 poikuetta eli 14 % (4/29) pesinnöistä. Keskimääräistä parempia vuosia ovat olleet v. 2019, jolloin 27 pesintää tuotti 5 varttunutta poikuetta eli 19 % (5/27 = 0,19) ja v. 2017, jolloin 36 pesintää tuotti 6 varttunutta poikuetta eli 17 % (6/36 = 0,17) pesinnöistä.

Poikastuoton kuin myös pesinnän onnistumisen arvioinnissa täytyy kuitenkin ottaa huomioon pönttöjen tarkistuskierroksen tulokset, joiden valossa pesinnät onnistuivat yleensä paremmin kuin

poikuelaskennat antavat olettaa. Poikkeuksellisesti v. 2024 poikuelaskennassa havaittujen poikueiden määrä (16) oli sama kuin pönttöjen tarkistuskiirroksella havaittujen onnistuneiden pesintöjen määrä.

Varttuneiden poikueiden keskipöytä oli tänä vuonna 2,4 (36/15), joka oli vähän keskitasoa pienempi (v. 2013 2,1, v. 2014 6,0, v. 2015 2,5, v. 2016 5,0, v. 2017 3,2, v. 2018 3,5, v. 2019 3,4, v. 2020 2,3, v. 2021 6,0, v. 2022 3,0 ja v. 2024 2,4 poikasta).

Pesinnässä onnistuneiden osuus nousee, kun huomioon otetaan myös poikuelaskentoja edeltävillä ja sen jälkeisillä retkillä havaitut poikueet. Tänä vuonna uusia poikueita ei ilmaantunut, mutta esim. v. 2023 näin kolme poikuetta, joita en varsinaisissa poikuelaskennoissa havainnut.

Vuonna 2024 pesinnän onnistuminen eli kuoriutuneiden poikueiden osuus suhteessa parimäärään oli poikuelaskentojen perusteella 57 % ($16/28 = 0,57$). Vuonna 2023 pesinnässä onnistui 37 % ($11/30 = 0,37$) pareista. Jos kaikki pesimäkaudella näkemäni telkkäpoikueet lasketaan mukaan pesinnässä onnistui 46 % ($14/30 = 0,46$).

Vuoden 2022 poikuelaskentojen perusteella 17 % ($5/29$) pareista sai poikueen vesille. Ennen tai poikuelaskentojen en havainnut näiden lisäksi uusia poikueita. Vuonna 2021 poikuelaskentojen perusteella pareista onnistui, 19 % ($6/31 = 0,19$), mutta ennen poikuelaskentoja tehdyt poikuehavainnot kohottivat tuloksen 29 % ($9/31 = 0,29$). Vuoden 2021 heikkoa poikastuottoa eli varttuneiden poikueiden pientä osuutta (6 %) nämä havainnot eivät muuttaneet.

Aiempiä tarkastelujakson vuosina pesintä onnistui poikuelaskentojen havaintojen perusteella seuraavasti: v. 2013 35 % ($12/34 = 0,35$), v. 2014 10 % ($4/37 = 0,10$), v. 2015 29 % ($8/28 = 0,29$), v. 2016 20 % ($9/44 = 0,20$), v. 2017 26 % ($8/31 = 0,26$), v. 2018 6 % ($2/31 = 0,06$), v. 2019 19 % ($5/27 = 0,19$) ja v. 2020 13 % ($4/32 = 0,13$).

Vuosien välistä pesinnän onnistumista ja poikastuottoa arvioidaan vuodesta toiseen samana ajankohtana toistettujen poikuelaskentojen (10 päivän välein toistetut laskennat) tulosten perusteella. Satunnaistekijät, kuten sää tai poikueen piilottelu laskijan tullessa paikalle, voivat heikentää tuloksen totuudenmukaisuutta. Laskentojen ulkopuolisen havainnoinnin määrä voi vaihdella eri vuosina, mikä taas vähentää tulosten vertailukelpoisuutta vuosien välillä. Poikuelaskentojen ja muun havainnoinnin yhdistelmä vie ainakin yksittäisten vuosien tasolla lopputulosta lähemmäs oikeaa. Telkkäpoikueet ruokailevat yleensä avoimessa ympäristössä, kuten lampareilla, vanhan puhdistamon altaassa tai pienen välimatkan päässä ruoikoiden reunoista. Ne ovat siten helpommin havaittavia kuin puolisuokeltajapoikueet, joita emot kuljettavat monesti kasvillisuuden suojissa. Helppo havaittavuus tuottaa tietenkin piilottelevaa käytöstä todenmukaisempia tuloksia pesinnän onnistumisen arvioinnissa.

Pesinnän onnistumisen tai poikastuoton arviointi pelkän maastohavainnoinnin pohjalta osoittautuu erityisen vajaaksi, kun havaintoja verrataan pönttöjen tarkistuskierrosten (Eero Haapanen) antamiin tietoihin. Telkkien pesät ja niiden onnistuminen on melko helppo tulkita pesinnän jälkeen.

Pönttöjen tarkistuskierrosten perusteella aloitettuja munapesyeitä oli v. 2024 28, ja näistä onnistui 16 pesintää, muihin jäi hylättyjä munia. Pesintöjä oli seuraavissa paikoissa: Kuusiluoto 15, Lammassaari 2, Ruohokari (= Lemmenlehto) 1, Kivinokka – Varjosaari – Leposaari 3, Viikin peltosaarekkeet 3, Pornaistenniemi 2, Hakalanniemi 1, Saunalahti 1. Edellä mainituista pesinnöistä epäonnistui Kuusiluodossa 7, Varjosaari – Kivinokka – Leposaari 1, Viikin peltosaarekkeet 1.

Epäonnistuneissa pesinnöissä jäi munia pönttöön 1, 3, 7, 7, 9, 10, 13, 17. Pesäkolokilpailua uuttukyyhkyn kanssa oli Kuusiluodossa neljässä eri pöntössä, joihin jäi telkän munia kolmessa tapauksessa uuttukyyhkyn kantamien risujen alle. Yksi telkän munima muna jäi uuttukyyhkyn poikaspesään.

Vuonna 2023 aloitettuja pesintöjä oli 30, ja niistä onnistui 17 (13 hylättiin). Kaikki pesyeet, joita oli alettu hautoa, myös kuoriutuivat. Hylätyt munapesyeet tarkastettiin rikkomalla pari munaa, ja pesyeistä yksikään ei ollut sellainen, että haudonta olisi keskeytynyt. Yksi tuhoutui uuttukyyhkyn vallattua pöntön kantamalla risuja munien päälle. Kahdessa oli rikkinäisiä munia - mahdollisesti näissä oli jokin peto vierailut. Muut olivat hylättyjä, hautomattomia munapesiä. Näissä kaikissa esiintyi todennäköisesti tai pääosin telkälle tyypillistä loismunintaa. Näihin jäi yhteensä 102 munaa (noin 102 munaa).

Telkkänaarilla on tapana munia useampaan pönttöön, vaikka naaraat eivät itse aikoisikaan hautoa niitä (loispesintää) – tällaiset, munaluvultaan suuriksi kasvavat pesyeet jäävät usein vaille varsinaista emoa, mutta osaa näistäkin pesyeistä voidaan hautoa.

Loismunintaa oli v. 2023 onnistuneissa pesinnöissä jonkin verran, ja niihin jäi pitkälle haudottuja munia 1, 3, 1, 2 ja lisäksi 3 isokoskelon munaa. Yhdessäkään hylätyssä pesinnässä munaluku ei ollut suurempi kuin 11.

Pönttöjen tarkistuskierroksen antamien tietojen perusteella telkät onnistuivat v. 2023 pesinnässä paljon paremmin kuin poikuelaskennat antoivat olettaa. Loismunitut (10) pesyeet pois lukien todellisia pesintöjä

oli 20 (17 haudottua ja 3 tuhoutunutta). Näistä 85 % (17/20) tuotti poikueen, kun taas poikuelaskennan pelkästään aloitettuihin pesintöjen/parien määrään perustunut tulos jäi 37 % (11/30).

Vuoden 2022 pönttöjen tarkistuskierrosten perusteella haudottuja munapesyeitä oli 23 (aloitettuja oli 29, joista kuutta ei alettu hautoa). Aloitetuista munapesyeistä kuusi olivat sellaisia, joissa naaras muni joko vain yhden munan pönttöön tai kyseessä oli ns. loismuninta

Haudotuista pesyeistä 21 onnistui eli poikue oli kuoriuduttuaan hypännyt pöntöstä. Kaksi munapesyettä ryöstettiin ennen poikueen kuoriutumista. Näin ollen pesintä onnistui eli tuotti poikueen 91 % (21/23) pesinnöistä. Loismunittuja ja yhden munan pesyeitä en laskenut pesinnöiksi. Tämä on aivan eri luokkaa kuin poikuelaskentojen tulos, 17 % (5/29), antoi olettaa, kun tiedossa on vain aloitettujen (pönttöön munittu) pesintöjen määrä. Jos poikuelaskennassa havaittujen poikueiden määrää verrataan haudottujen (pesässä untuvia) munapesyeiden määrään, jää tulos edelleen liian alhaiseksi, vain 22 % (5/23).

Aiempien vuosien tulokset pesinnän onnistumisesta ja poikastuotosta ovat siis liian alhaiset. Aiemmissä laskelmissa parimäärän pohjana on käytetty aloitettujen pesintöjen (= moneenko pönttöön on munittu) määrää, joka on hieman suurempi kuin todellinen pesintää yrittävien naaraiden määrä. Pesinnän onnistumisen arvot pitäisikin laskea takautuvasti uudelleen. Tämän raportin kirjoitusvaiheessa aiempien vuosien pönttöjen tarkistuskierroksen tulokset eivät ikävä kyllä olleet saatavilla.

Kiertolaskennoista ei ole isoa apua telkän parimäärän arvioinnissa, niin suurta on vuosien välinen vaihtelu pönttöjen tarkistuskierrosten tulosten kanssa. Kiertolaskennat on toteutettu jäidenlähdön jälkeen, aikaisimmillaan 20.4. ja myöhäisimmillään 3.5. Kymmenenä keväänä kahdestatoista laskenta ajoittui 23.4. – 28.4. Vuoden 2024 kiertoelaskennan (27.4) perusteella parimäärä olisi ollut 22, kun pönttöjen tarkistuskierron antoi luvuksi 28. Vastaavasti v. 2022 32 (29) ja v. 2023 17 (30).

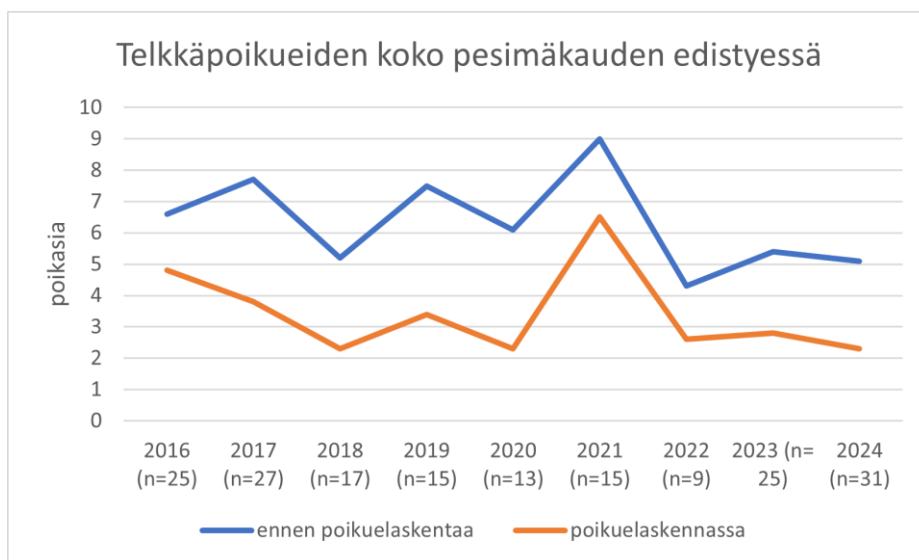
Kiertolaskennan parimääräarviot alittavat pönttöjen tarkistuskierroksen määrät kymmenenä vuonna ja ylittävät kahtena vuonna. Aliarvio parimäärissä vaihtelee 13 – 63 % tarkistuskierroksen tulokseen nähden (keskimäärin 55 %) ja ylitykset ovat enimmillään 10 % suurempia.

Vuoden 2021 pönttöjen tarkistuskierrosten perusteella 13 pesintää haudottiin ja niistä kuoriutui poikasia, kun taas poikuelaskentojen mukaan vain 6 pesintää onnistui (6/31 = 0,19). Koska aloitettuja pesintöjä (pönttöön munittu, mukaan lukien loispesintä) on aina enemmän, kuin lopulta haudotaan, pesinnät onnistuvat arvioitua paremmin.

Isot poikastappiot pian pesästä lähdön jälkeen ja/tai joidenkin vastakuoriutuneiden poikueiden uittaminen ulos lahdelta voivat osaltaan selittää pönttöseurannan ja poikuelaskentojen tulosten välistä eroa. Jonnekin tuoreet poikaset häviävät.

Eri poikueiksi tulkittujen poikueiden keskokoko oli v. 2024 ennen poikuelaskentaa 5,1 (77/15), mutta poikuelaskennoissa enää 2,3 (37/16). Vastaavasti v. 2023 5,4 (76/14), mutta poikuelaskennoissa enää 2,8 (31/11). Vuonna 2022 poikasten lukumäärä poikueissa laski poikuelaskentaa edeltävän ajan 4,3 (17/4) poikasesta poikuelaskentojen 2,6 (13/5) poikaseen.

Poikuekoko laskee jyrkästi pian kuoriutumisvaiheen jälkeen (Kuvaaja 11, s. 46). Esimerkiksi v. 2021 kaikkien pesimäkauden poikuehavaintojen perusteella keskimääräinen poikuekoko oli 9,0 (81/9), mutta poikuelaskennoissa enää 6,5 (39/6). Vuoden 2021 isoimmassa poikueessa ui 16 untuvikkoa. Vuonna 2019 ja v. 2020 kaikki poikuelaskennoissa havaitut poikueet olivat vähintään n. neljän viikon ikäisiä, mutta v. 2021 oli poikueista kolme (7, 7 ja 8) korkeintaan vähän yli viikon ikäisiä. Haudonta näytti alkaneen v. 2021 useissa pesissä tavallista myöhempään, kuten sinisorsilla sinä vuonna, tai sitten poikueet olivat uusintapesyeistä.

Kuvaaja 11. Telkkäpoikueiden koko pesimäkauden edistyessä v. 2016 – v. 2024

Vuonna 2020, ennen poikuelaskentoja ajanjaksolla 12.5. – 18.6., havaitsin 9 eri poikueiksi tulkittua poikuetta, joissa oli yhteensä 55 poikasta (6,1 poikasta/poikue), kun varsinaisissa poikuelaskennoissa (23.6., 3.7. ja 13.7.) näkyi enää 9 poikasta neljässä poikueessa (2,3 poikasta/poikue). Vuonna 2019 havaitsin ennen poikuelaskentoja (17.5. – 19.6.) 10 eri poikueiksi tulkittua poikuetta, joissa oli yhteensä 75 poikasta (7,5 poikasta/poikue), kun varsinaisissa poikuelaskennoissa (24.6., 4.7. ja 14.7.) näkyi enää 17 poikasta viidessä poikueessa (3,4 poikasta/poikue). Jo tämän perusteella huomataan, että poikuekoot vähintään puolittuvat kuoriutumisen jälkeisinä viikkoina.

Vastaavasti v. 2018 havaitsin ennen poikuelaskentoja (25.5. - 11.6.) 13 eri poikueiksi tulkittua poikuetta, joissa oli yhteensä 67 poikasta (5,2 poikasta/poikue), kun varsinaisissa poikuelaskennoissa (26.6., 6.7. ja 16.7.) näkyi enää 9 poikasta neljässä poikueessa (2,3 poikasta/poikue). Vuonna 2017 aikavälillä 17.5. –

19.6. näin 123 untuvikkoa eri poikueiksi tulkitsemisani 16 poikueessa (7,7 poikasta/poikue), kun varsinaisissa poikuelaskennoissa (21.6., 1.7. ja 11.7.) näkyi enää 42 poikasta 11 poikueessa (3,8 poikasta/poikue). Vuonna 2016 aikavälillä 16.5. – 17.6. näin 106 untuvikkoa 16 eri poikueessa (6,6 poikasta/poikue), kun varsinaisissa poikuelaskennoissa (20.6., 30.6. ja 10.7.) näkyi enää 43 poikasta 9 poikueessa (4,8 poikasta/poikue).

Poikasten kuolleisuus on nopeinta välittömästi pesästä lähtöä seuraavan viikon aikana. Vuonna 2024 poikueen vähittäistä hupenemista sai seurata Purolahden hoitoniityn pohjoisella lampareella, missä poikue väheni seuraavasti: 20.5. vastakuoriutuneita poikasia oli 10, 21.5. 6 ja 22.5 alkaen 5. Tästä eteenpäin poikue selvisi samankokoisena ainakin 31.5. saakka. Vuonna 2020 poikue hupeni Purolahdella Viikinojan suulla dramaattisemmin: 12.5. oli vastakuoriutuneita poikasia kaksitoista, 18.5. yhdeksän, 21.5. neljä, 26.5. kolme ja 28.5. yksi, joka kuitenkin kuin ihmeen kaupalla selvisi hengissä ainakin 10.6. saakka. Vuonna 2019 poikue kuoli kokonaisuudessaan: 20.5. oli poikasia kahdeksan, 21.5. kuusi, 23.5. viisi, 26.5. yksi ja 28.5. nolla.

Samalla paikalla oli kymmenen untuvikon poikue uhan alla v. 2021 kesäkuun 18. päivänä. Näin Mölylän kalliolta veden pinnalla pitkän selän ja tunnistin uimarin saukoksi. Saman havainnon teki myös poikueen emo, joka ei näyttänyt tietävän, mihin ohjata poikaset. Emo kuljetti poikueen hoitoniityn rantaan, mutta ei vienyt maihin. Olisiko maissa vaaninut vesilintua jokin toinen uhka? Emo kääntyi poikue perässään takaisin vesille ja vei joukkueen ulommas, korsien sekaan. Kolme päivää myöhemmin poikueessa oli yksi vähemmän, ja viikon kuluttua oli poikasista jäljellä seitsemän.

Kolmas esimerkki: vuoden 2017 poikasten kuoriutumisia seuraavana kahtena viikkona (17.5 – 31.5) poikueissa oli keskimäärin yhdeksän poikasta (107 poikasta 12 poikueessa, vaihteluväli 1 – 21 (!) (todennäköisesti usea naaras oli muninut samaan pönttöön ja naaras oli hautonut ne kaikki)), mutta kesä – heinäkuun vaihteeseen mennessä oli poikuekoko vähentynyt keskimäärin neljään. Vastaavasti v. 2016 (aikavälillä 16.5 – 30.5) poikueiden keskimääräinen koko oli yhdeksän (71 poikasta 8 poikueessa, vaihteluväli 1 – 15 poikasta), mutta poikuelaskennoissa viiden tienoilla.

Vuosien 2016 – v. 2023 yhdistetyssä aineistossa poikuekoko pienenee poikuelaskentoja edeltävän ajan (17.5. – 19.6.) 5,5 poikasesta (497 poikasta/91 poikuetta) poikuelaskentojen aikaiseen (20.6 – 16.7) 3,7 poikaseen (205 poikasta/55 poikuetta).

Satunnaisia luonnonkoloissa pesimisiä lukuun ottamatta Vanhankaupunginlahden telkät pesivät pöntöissä. Pönttöpesintöjen seurannalla päästään lähimmäs totuutta pesinnän onnistumisen ja epäonnistumisen syiden selvittämisessä.

Petojen aiheuttamia pesätuhoja ei ollut tällä pesimäkaudella. Vuonna 2023 kahdessa pöntössä oli rikkinäisiä munia, ja näissä oli mahdollisesti jokin peto vierailut.

Vuonna 2022 Eero Haapanen totesi 15.5. tarkastuskäynnillä yhden Kuusiluodon pohjoisrannan pöntön tyhjennetyksi: pöntössä oli untuvia, ei munia. 25.5. löytyi Fastholmassa pöntöstä kaksi syötyä ja neljä hylättyä munaa.

Vuonna 2021 luultavasti näädän tyhjentämiä munapesiä oli kolme (17.4. mennessä). Tämän jälkeen yksi telkän munapesä tyhjensi ehkä näädän syömänä: pöntössä oli 15.5. lämmin muna, joka 30.5. oli poissa.

Vuonna 2020 huhti- toukokuussa tarkastettujen pönttöjen munapesyeistä 10 hylättiin. Näistä kahteen pönttöön oli munittu vain yksi muna, muut olivat täysilukuisia tai ylisuuria munapesiä.

Telkän loispesintä (usea naaras munii samaan pönttöön) näyttää keskittyvän Kuusiluotoon. Vuonna 2020 Kuusiluodossa oli seuraavia määriä eri pönttöihin hylättyjä munia: 15, 12, 14, 14, 12,13, 15, 10. Kolmea munapesyettä lukuun ottamatta kaikki hylätyt pesät olivat Kuusiluodossa. Hylätyissä pesissä haudonta ei ollut käynnistynyt. Klobbenissa hylättiin v. 2020 10 munan pesye ja Lammassaarella sekä Leposaarella yhden munan pesyeet. Vuonna 2022 hylättiin kuusi munapesyettä (1, 1, 1, 12, 13 ja 18 munaa). Usein myös onnistuneisiin pesiin voi jäädä melko paljon (osittain haudottuja) kuoriutumattomia munia.

Telkän, kuten myös puolisukelajasorsien poikasia uhkaavat vaarat niin ilmasta kuin maalta. Puhdistamon allas on osoittautunut turvallisemmaksi ympäristöksi telkkäpoikueille kuin Vanhankaupunginlahden poukamat. Puhdistamon altaassa ei uiskentele haukia, mutta isokokoiset loppilajit ja varikset kyllä napsivat poikasia niin poukamista kuin puhdistamon altaalta. Myös ravintopula voi johtaa poikasten kuolemaan.

Talvella 2023 Purolahden hoitoniitylle kaivettiin neljä lampareta. Aiemmin yhtenäisen ruohovartiskasvillisuuden peittämälle niitylle ilmaantuneilla vesialtailla ruokaili läpi kesän neljä telkkäpoikuetta ja myös v. 2024 lampareilla varttui neljä poikuetta. Näiden lisäksi v. 2024 Viikin vanhan puhdistamon altaalla varttui neljä, puhdistamon purkuojan varrella yksi ja Pornaistenniemen etulampareella yksi poikue. Poikuehavaintoja oli myös hulevesialtailla (2 poikuetta), Viikinojan altailla (2) ja Arabianrannassa (1). Purkuojaan siirtyi myös kolme todennäköisesti muualla aiemmin nähtyä poikuetta.

Vuonna 2022 havaitsin neljä poikuetta Viikin vanhan puhdistamon altaassa ja yhden Saunalahdella. Aiempina vuosina poikueita on näkynyt enemmän myös muualla. Esimerkiksi v. 2021 poikueista kaksi oli Pornaistenniemen etulampareella, yksi Purolahdella, yksi Hakalanlahdella ja yksi Keinumäen edustan lampareella. Kuluneen kahdentoista vuoden aikana enemmistö nuoruusvaiheeseen selvinneistä telkänpoikasista on varttunut puhdistamon altaalla. Purolahden hoitoniityn lamparealue on uusi, turvallinen kasvupaikka niin telkkäpoikueille kuin puolisukelajasorsille. Tosin tulvavesien mukana lampareisiin pääsee haukia, ja yhden isohkon nähtiin hätyyttävän loppukesällä jo lähes nuorta telkkää kuin myös lampareeseen laskeutunutta nuorta mustakurkku-uikkua (K.Hällsten).

Tiheimmin telkkiä pesii Kuusiluodossa.

Silkkiuikkujen pesintä onnistui Vanhankaupunginlahden osin merellisissä olosuhteissa heikosti: kaksi paria kahdeksastatoista sai poikueen vesille. Onnistuneiden osuus oli 11 % (2/18). Näitä ei kuitenkaan havaittu poikuelaskennoissa, joten vertailukelpoiseksi tulokseksi tuli tälle vuodelle 0 poikuetta. Näin huonosti ei silkkiuikun pesintä ole sujunut edeltävinä yhtenätoista vuonna.

Vuonna 2023 neljä paria kahdestakymmenestäyhdestä sai poikueen vesille, jolloin onnistujien osuus oli 19 % (4/21). Vuonna 2013 pareista onnistui 29 % (13/45), v. 2014 28 % (13/46), v. 2015 27 % (12/44), v. 2016 57 % (28/44), v. 2017 vain 3 % (2/64), v. 2018 26 % (12/46), v. 2019 22 % (10/45), v. 2020 16 % (7/45), v. 2021 31 % (9/29) ja v. 2022 24 % (9/37).

Silkkiuikkujen pesänrakennus eteni v. 2024 alkuun normaalisti. Pesän sijoitukseen sopivia ruokolauttoja tai lakoontuneita ruokosaarekkeita oli hyvin. Saunalahden kolonian parit olivat rakentaneet 13.5. mennessä 14 pesää, mutta pian tämän jälkeen parit kuin myös pesät katosivat nopeasti. 22.5. pesiä oli Saunalahdella jäljellä enää neljä ja 22.5. kaksi. Silkkiuikkujen määrä väheni samassa ajassa neljästäkymmenestä kahteenkymmeneen eli uikuista puolet kaikkosi lahdelta. Merivesi oli samana ajanjaksona matalalla (- 30 - - 40 cm teoreettisen keskivedenkorkeuden alapuolella), joten veteen eivät munat huuhtoutuneet. Saukko sekä minkki kuuluvat Vanhankaupunginlahden nisäkäslajistoon, ja molempien on sangen helppoa vieraila uikkujen pesillä.

Vuonna 2023 suurin osa Kivinokan – Saunalahden kolonian pareista (14/21) oli edennyt pesinnässään haudontavaiheeseen 7.5. mennessä. Useana keväänä on enemmistö pesistä ollut valmiina jo toukokuun ensimmäisen viikon lopulla. Viimeisen kahdentoista vuoden aikana (v. 2022 lukuun ottamatta) on valmiiden pesien osuus (emo makuulla) ollut toukokuun puolivälissä n. 70 – 100 % lopullisesta määrästä. Vuonna 2022 myöhäinen jäiden lähtö luultavasti viivästytti pesänrakennuksen aloitusta. Kolonian pesien määrä on ollut keskimäärin 34. Vuonna 2021 koloniassa valmistui vain yhdeksän pesää ja v. 2023 siis 14, mikä myös oli pienimmästä päästä. Enimmillään pesiä on ollut koloniassa 54 (v. 2017).

Merellisessä ympäristössä vedennousu on aina mahdollinen, samoin kuin korkea aallokko, ja munapesyeitä voi tuhoutua molemmista syistä. Vuonna 2015 äkillinen vedennousu toukokuun puolivälissä tuhosi 34 pesästä kolmea lukuun ottamatta kaikki ja lopulta vain noin puolet pareista pesi. Vuonna 2017 vedennousu yhdessä korkean aallokon kanssa huuhtoi munapesiä veteen touko- kesäkuun vaihteessa. Suurin osa emoista poistui saman tien lahdelta tekemättä uusintapesää. Vuonna 2022 melko korkealle noussut vesi (n. + 20 cm) koetteli puolivalmiita pesiä toukokuun puolivälissä ja eittämättä pesiä hajosi. Moniko pareista rakensi uuden, ei selvinnyt, sillä uusi ruoko kätki tuolloin osan koloniasta.

Vuonna 2023 ei tuhoisia vedennousuja esiintynyt pesänrakennus- tai haudonta-aikaan. Uikkujen suosimalla Kivinokan edustalla ja Saunalahdella oli ylivuotisia ruokolauttoja pesäalustoiksi melko hyvin. Jäätömien tai vähäjäisten talvien jälkeen (esim. keväänä 2020 ja 2021) ruokolauttoja on ollut niukasti ja pesänrakennuspaikat kolonian edustalla harvassa.

Soidin- ja osin myös pesänrakennusaikaan Vanhankaupunginlahdelta laskemani uikkujen määrä oli v. 2023 n. kaksinkertainen lopullisen parimäärän vaatimaan yksilömäärään verrattuna (26.4. 85 yksilöä). Viikko tämän jälkeen uikkujen määrä oli laskenut lopulliseen (7.5. 45 (21 paria)).

Sekä v. 2021 että v. 2023 keväällä näkyi saukko kolonian edustalla pesänrakennusaikaan useasti. Saukon läsnäolo saattoi karkottaa pesintää harkitsevia pareja lahdelta. Munien kaappaaminen kelluvasta pesästä käynee saukolta sujuvasti. Vuonna 2021 osa pesintää harkinneista pareista poistui ennen muninnan alkua ja mahdollisesti juuri saukon vuoksi.

Jos v. 2024 poikuelaskennan ulkopuolella havaitut poikueet huomioidaan, eri poikueiksi tulkittujen poikueiden keskipöytä oli 2 (4/2) ja kaikkien havaittujen poikueiden keskipöytä sama 2 (4/2).

Vuonna 2023 eri poikueiden keskipöytä oli 1,8 (7 poikasta/4 poikuetta) ja kaikkien havaittujen poikueiden keskipöytä 1,6 (11/7). Poikueiden poikasmäärä vaihteli yhdestä kahteen ja yleisin poikuekoko oli kaksi. Vastaavasti v. 2022 eri poikueiden keskipöytä oli 2,0 (18/9) ja kaikkien havaittujen poikueiden keskipöytä 1,7 (25/15). Poikueiden poikasmäärä vaihteli yhdestä kolmeen ja yleisin poikasmäärä oli kaksi. Vuonna 2021 eri poikueiden keskipöytä oli 1,9 (17/9), kaikkien havaittujen poikueiden keskipöytä 1,6 (22/14) ja poikueiden poikasmäärä vaihteli yhdestä neljään. Vuonna 2020 eri poikueiden keskipöytä oli 2,0 (14/7) ja kaikkien havaittujen poikueiden keskipöytä 1,9 (23/12). Vastaavat poikuekoot olivat v. 2019 2,2 (20/9) ja 2,1 (38/18), v. 2018 1,5 (18/12) ja 2017 1,4 (25/18). Vuosien 2013 – v. 2023 aineistossa eri poikueiksi tulkittujen poikueiden keskipöytä on 1,8 (271/152).

Varttuneita yli kolmen viikon ikään selvinneitä poikueita havaitsin v. 2024 poikuelaskennan ulkopuolella 2 ja niissä oli yhteensä 4 poikasta ($4/2 = 2,0$). Vuonna 2023 poikuelaskennoissa havaitsin samoin 2 varttunutta poikuetta ja niissä 4 poikasta ($4/2 = 2,0$). Vuonna 2022 oli varttuneita poikueita 4 ja niissä 6 poikasta ($6/4 = 1,5$). Vuonna 2021 oli varttuneita poikueita 2, ja niissä yhteensä 2 poikasta ($2/2 = 1,0$). Vuonna 2020 oli varttuneita poikueita 5, ja niissä yhteensä 9 poikasta ($9/5 = 1,8$). Vastaavasti v. 2019 6 varttunutta poikuetta ja 13 poikasta ($13/6 = 2,2$) sekä v. 2018 7 varttunutta poikuetta, joissa oli yhteensä 11 poikasta ($7/11 = 1,6$). Vastaavat luvut olivat v. 2013 6 varttunutta poikuetta ja 10 poikasta ($10/6 = 1,7$), v. 2014 3 varttunutta poikuetta ja 5 poikasta ($5/3 = 1,7$), v. 2015 1 varttunut poikanen ja 1 poikue ($1/1 = 1,0$) sekä v. 2016 8 varttunutta poikuetta ja 14 poikasta ($14/8 = 1,8$). Vuosien 2013 – v. 2023 aineistossa varttuneiden poikueiden keskipöytä on 1,7 (75/44).

Silkkiuikun, kuten monen muun Vanhankaupunginlahdella pesivän vesilinnun, suurimmat pesinnän tappiot tulevat haudonta-ajalla. Poikasia katoaa myös silkkiuikkupoikueista, mutta selvästi vähemmän kuin esim. sinisorsalla tai telkällä. Tänä vuonna silkkiuikkupareista sai poikuelaskennan ulkopuolisten havaintojen perusteella 11 % (2/18) poikueen turvalliseen ikään. Vuonna 2023 samaan ylsi poikuelaskentojen perusteella 9 % (2/21) pareista. Havaittua suurempi osa silkkiuikkuparien poikueista kuitenkin selvinnee vähintään kolmen – neljän viikon ikään, sillä osa pareista kuljettaa poikueensa pois Vanhankaupunginlahdelta, kun poikaset ovat melko pieniä. Vastaavasti v. 2013 13 % (6/45) pareista onnistui tässä, v. 2014 10 % (5/46), v. 2015 2 % (1/44), v. 2016 16 % (8/49), v. 2017 3 % (2/64), v. 2018 15 % (7/46), v. 2019 13 % (6/45) ja v. 2020 11 % (5/44), v. 2021 7 % (2/29) ja v. 2022 11 % (4/37), joten poikastuoton vaihteluväli on ollut 2 - 16 %.

Nokikanapareista (12) yhdeksän pesi Saunalahdella, kaksi Pornaistenniemen etulampareella ja yksi Keinumäen edustan lampareella. Yksi eli 8 % (1/12) kahdestatoista parista sai poikuelaskennan perusteella poikueen vesille. Tulos oli toiseksi heikoin tarkastelujaksolla. Poikuelaskennan ulkopuolella havaitsin lisäksi yhden poikueen, jossa 6 alle viikon ikäistä poikasta. Tästä poikueesta ei tullut enempää havaintoja. lisää. Poikuelaskentaa edeltävältä ajalta toinen poikue: 17.6. Saunalahti 6 pull

Onnistumisprosentti on vaihdellut nokikanalla vuosien välillä melkoisesti. Vuonna 2013 emoista onnistui 43 % (9/21 = 0,49)), v. 2014 jopa 79 % (31/39 = 0,79), v. 2015 29 % (11/38 = 0,29), v. 2016 32 % (10/31 = 0,32), v. 2017 0 %, v. 2018 15 % (3/20 = 0,15), v. 2019 69 % (18/26 = 0,69), v. 2020 26 % (9/34 = 0,26) ja v. 2021 24 % (6/25 = 0,24), v. 2022 15 % (4/27) ja v. 2023 55 % (5/9).

Nokikanapoikueet tulevat yleensä hyvin havaituiksi, ei vähiten lajin näkyvän reviirikäyttäytymisen kuin myös poikueiden kuuluvan kerjuuääntelyn vuoksi. Tässä suhteessa arviot pesinnän onnistumisesta ovat luotettavammalla tasolla kuin esimerkiksi piilottelevammalla sinisorsalla. Useana vuonna poikueita on näkynyt myös poikuelaskentojen ulkopuolisissa laskennoissa.

Vuonna 2024 näin poikuelaskennoissa vain yhden poikueen, ja siinä oli yksi poikanen. Keskimääräinen poikuekoko oli siis 1,0. Jos poikuelaskentojen ulkopuolisten käyntien poikuehavainnot lasketaan mukaan, näin yhteensä kaksi poikuetta ja 7 poikasta, jolloin keskimääräinen poikuekoko olisi 3,5 (7/2). Vuonna 2023 keskimääräinen poikuekoko oli 2,0 (10/5) eikä poikuelaskentojen ulkopuolella näkynyt muita poikueita.

Vuonna 2022 poikuelaskennassa ja sen ulkopuolisilla retkillä eri poikueiksi tulkittuja poikueita näkyi yhteensä 7 ja poikasia 21. Nämä havainnot huomioon ottaen keskimääräinen poikuekoko oli kaikkien havaintojen perusteella 3,0 (21/7) ja pareista 26 % (7/27) onnistui tuottamaan poikueen. Samoin v. 2021 havaitsin poikuelaskentojen ulkopuolella poikueita. Nämä mukaan lukien poikueita oli lahdella vähintään 9 ja poikasia 30. Tällöin keskimääräiseksi poikuekooksi tuli 3,3 (30/9) ja pareista 36 % (9/25) onnistui

tuottamaan poikueen. Samoin v. 2020 havaitsin poikuelaskentojen ulkopuolella kaksi poikuetta lisää, joten pesintä onnistui myös tuolloin hieman paremmin kuin poikuelaskennat antoivat olettaa ($11/34 = 0,32$).

Vuosien välinen vertailu tapahtuu kuitenkin poikuelaskentojen pohjalta.

Vuosina, jolloin poikueita on havaittu enemmän kuin yksi tai kaksi, on poikuekoko vaihdellut poikuelaskentojen perusteella seuraavasti: v. 2014 2,4 (34/14), v. 2015 1,4 (15/11), v. 2016 1,8 (18/10), v. 2019 2,5 (38/15), v. 2020 2,3 (21/9), v. 2021 2,5 (15/6), v. 2022 2,5 (10/4) ja v. 2023 2,0 (10/5).

Poikueiden suurimmat poikasmäärät vaihtelivat v. 2023 yhdestä neljään. Ennen poikuelaskentoja (30.5.) havaitsin Pornaistenniemen etulampareella vasta kuoriutuneen poikueen, jossa oli 6 poikasta. Poikuelaskennoissa tämän poikueen koko oli pudonnut ensin neljään (26.6.) ja sitten kolmeen (16.7.)

Varttuneita poikueita näin v. 2024 yhden ja siinä oli yksi poikanen ($1/1 = 1,0$). Tästä poikuelaskennassa havaitusta poikueesta oli ensimmäinen havainto jo ennen poikuelaskentoja 17.6, jolloin 3 vähän alle kolmen viikon ikäistä poikasta ja samassa paikassa 30.7 4 nuorta. Tämä huomioon ottaen varttuneiden poikueiden keskipöiksi tulisi 4.

Vuonna 2023 oli varttuneita poikueita 4 ja niissä oli yhteensä 8 poikasta ($8/4 = 2,0$). Vastaavasti v. 2022 näin poikuelaskennoissa 2 poikuetta ja niissä oli yhteensä 2 poikasta ($2/2 = 1,0$). Varttuneita poikueita oli tuona vuonna kuitenkin poikuelaskentojen ulkopuolisten havaintojen kanssa yhteensä 4 ja niissä oli yhteensä 10 poikasta ($10/4 = 2,5$). Vuonna 2021 näin poikuelaskennoissa 4 varttunutta poikuetta ja niissä yhteensä 11 poikasta ($11/4 = 2,8$), mutta yhdessä poikuelaskentojen ulkopuolisten havaintojen kanssa poikueita oli 8 ja niissä 22 poikasta ($22/8 = 2,8$).

Pareista sai v. 2024 11 % ($1/12$) kasvatettua poikueensa varttuneeseen ikään.

Aiempien vuosien vastaavat osuudet olivat poikuelaskentojen perusteella v. 2013 10 % ($2/21$), v. 2014 35 % ($14/39$), v. 2015 16 % ($6/38$), v. 2016 26 % ($8/31$), v. 2017 0 % (ei poikuehavaintoja edes poikuelaskentojen ulkopuolella), v. 2018 5 % ($1/20$), v. 2019 35 % ($9/26$), v. 2020 12 % ($4/34$) ja v. 2021 16 % ($4/25$ (poikuelaskentojen ulkopuolisten havaintojen kanssa 32 % ($8/25$), v. 2022 7 % ($2/27$ (poikuelaskentojen ulkopuolisten havaintojen kanssa 15 % ($4/27$)) ja v. 2023 44 % ($4/9$).

Vuosina, jolloin kuoriutuneiden poikueiden määrä on ollut suuri, myös varttuneita poikueita on näkynyt poikuelaskennoissa eniten (v. 2014, v. 2016 ja v. 2019), poikkeuksena vain v. 2013. Vuonna 2016 suhteellisesti suurin osa kuoriutuneista poikueista selvisi turvalliseen ikään.

Nokikanan pesät ovat tukevampia ja korkeampia kuin silkkiuikun, mutta vedennousu yhdessä kovan aallokon kanssa touko- kesäkuun vaihteessa saattaa tuhota munapesiä juuri ennen kuoriutumisvaihetta. Niissä oloissa ovat eniten vaarassa avoveden äärelle, kuten Kivinokan pohjoisen poukaman ja Saunalahden länsireunan edustalle rakennetut pesät. Tänä vuonna ei pesintöjä näistä syistä tuhoutunut, sillä vedenpinta ei pesänrakennus- ja haudontavaiheessa noussut missään vaiheessa + 10 cm keskivedenkorkeutta

ylemmäs. Sen sijaan vuoden 2017 täydellisen epäonnistumisen pääsyyinä voi pitää voimakkaita tuulia ja korkeaa vettä. Vuonna 2018 pesintöjä tuhoutui Pornaistenniemen lampareelle pesiytyneen minkin toimesta.

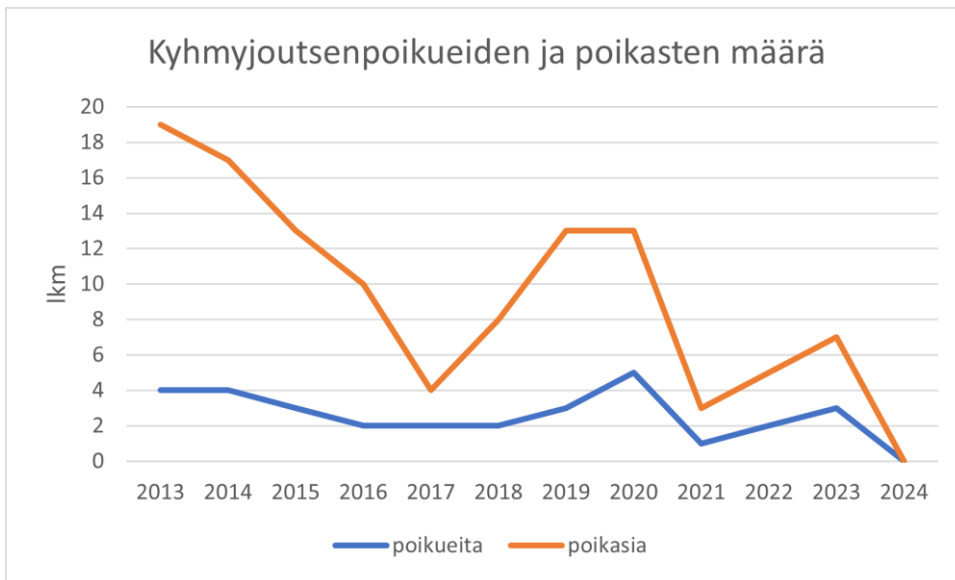
Myös tällä pesimäkaudella sekä v. 2021, v. 2022 ja v. 2023 asusteli minkki samaisella lampareella. Vuoden 2023 huhtikuussa siellä havaittiin myös saukko ja tänä vuonna juhannuksen aikoihin kaksi saukkoa kisailemassa. Viimeisenä neljänä keväänä reviiireille asettumisen aikaan lampareella on kiistellyt viidestä kuuteen nokikanaparia, mutta pesimään on lopulta jäänyt vain yksi tai kaksi paria. Parien poistumisen pontimena on mitä todennäköisimmin ollut minkki ja kahtena viime vuotena myös saukko.

Vuoden 2019 huhtikuussa lampareelta saatiin loukuttettua minkkinaaras juuri ennen nokikanan munintojen alkua ja pesintätulos parani. Vuonna 2016 kymmenestä Vanhankaupunginlahdella havaitsemastani poikueesta peräti kahdeksan oli Pornaistenniemen – Keinumäen lamparealueella ja vain kaksi muualla lahdella.

Vuoden 2024 kahdesta onnistuneesta pesinnästä toinen oli Pornaistenniemen etulampareella (ei enää poikuelaskennoissa) ja toinen Keinumäen edustan lampareella. Vuoden 2023 onnistuneista pesinnöistä neljä oli Saunalahdella ja yksi Pornaistenniemen etulampareella. Vuonna 2022 pesinnät onnistuivat eri puolilla lahtea: poikuelaskennoissa havaituista poikueista kolme kuoriutui Saunalahdella ja yksi Purolahdella (lisäksi laskentojen ulkopuolella Hakalanlahdella, Purolahdella ja Pornaistenniemessä, kussakin yksi).

Vuonna 2022 näin Kivinokan pohjoisessa poukamassa, varhain 24.5. aamulla, ketun noutavan ensin yhden ja heti perään toisen, luultavimmin nokikanan munan läheltä vesirajaa.

Kyhmyjoutsenia pesi kaksi paria eikä kumpikaan onnistunut tuottamaan poikuetta vesille. Tämä oli ensimmäinen kerta v. 2013 – v. 2024 jaksolla, kun lajin pesintä epäonnistui kokonaan. 24.6. ui seuranta-alueen välittömässä läheisyydessä (Leposaari) neljä korkeintaan viikon ikäistä poikasta emoineen. 19.5. oli Leposaaren luodolla neljän munan pesä (Eero Haapanen). Tämä perhe näyttäytyi syys - lokakuussa myös seuranta-alueella. Kyhmyjoutsenten parimäärä on laskussa Vanhankaupunginlahdella ja viimeisenä neljänä vuonna myös poikasten yhteismäärä on ollut vähäinen (Kuvaaja 12, s. 54).

Kuvaaja 12. Kyhmyjoutsenpoikueiden ja poikasten määrä v. 2013 – v. 2024

Vuonna 2023 viidestä kyhmyjoutsenparista kolme tuotti poikueen (4, 1 ja 2 poikasta). Saunalahdella ruokaili 26.6. kolme vähän yli viikon ikäistä poikasta emojensa seurassa ja samassa paikassa luultavasti sama poikue 6.7., mutta tuolloin poikueessa olikin neljä poikasta (vähän yli kahden viikon ikäisiä). On tavallista, että ruoikon reunassa ruokailevan joutsenperheen jäsenistä joku jää kasvillisuuden taa piiloon. Tästä perheestä oli 16.7. jäljellä enää kaksi poikasta (vähän yli kolmen viikon ikäisiä). Nämä kaksi varttuivat lahdella lentokykyisiksi. Arabianrannassa ui 26.6. yksi alle viikon ikäinen poikanen emoineen ja uudelleen 6.7. sekä läpi kesän eri puolilla lahtea. Kolmannen poikueen näin Purolahdella 16.7., ja siinä kaksi kolmen viikon ikäistä poikasta. Myös tämä poikue viihtyi yli kesän sekä syksyn eri puolilla lahtea. Viidestä pesästä kolme oli Kuusiluodon – Kokkoluodon alueella, yksi Purolahdella ja yksi Kivinokan pohjoisen poukaman edustalla.

Vuonna 2022 neljästä kyhmyjoutsenparista kaksi sai poikueen (2 ja 3 poikasta). Lammassaaren rannassa ruokaili juhannuksen aikaan (22.6.) kaksi alle viikon ikäistä poikasta emojensa kera. Perhe siirtyi Ryönälahdelle, millä suunnalla poikue varttui nuoruusikään. Saunalahdelle ilmaantui 12.7. kolme vajaan kahden viikon ikäistä poikasta, joista parin viikon kuluttua (25.7.) oli jäljellä vain yksi. Tämä poikanen varttui nuoruusikään Saunalahden suunnalla. Neljästä pesästä kolme oli Purolahden – Ryönälahden alueella ja yksi Kuusiluodon koillisrannalla.

Vuonna 2021 seitsemästä kyhmyjoutsenparista vain yksi sai poikueen (3 poikasta). Ryönälahdella pesineen parin poikue kuoriutui kesäkuun viime päivinä. Poikueesta oli 19.7. jäljellä enää 1. Kyhmyjoutsenperhe liikkui heinäkuusta aina loka-marraskuun vaihteeseen Ryönälahden - Purolahden alueella. Koko lahden ainoa kyhmyjoutsenen poikanen oli saavuttanut lentokyvyn marraskuun 1. päivänä, jolloin nuori lintu lensi emojensa kera Pornaistenniemen etulampareelle. Siivilleen poikanen pääsi siis n.

neljän kuukauden kuluttua kuoriutumisesta. Seitsemästä pesästä oli Ryönälhdella kolme, Purolahdella kaksi, Saunalahdella yksi ja Kuusiluodon koillisreunassa yksi.

Vuonna 2020 seitsemän kyhmyjoutsenparia tuotti viisi poikuetta (2, 2, 2, 3 ja 4 poikasta). Ensimmäinen, havaintohetkellä 23.6. n. kahden viikon ikäinen kolmen poikasen poikue, oli kuoriutunut 10.6. aikoihin. Kahden poikasen poikueista havaitsin kaksi vasta n. 4 viikon ikäisinä, ja poikasia onkin voinut olla kuoriutumisaikaan enemmän. Toinen näistä poikueista oli kuoriutunut melko myöhään, heinäkuun ensimmäisellä viikolla. Kahden Saunalahdelle asettuneen parin pesintä keskeytyi parin viikon kuluttua haudonnan aloituksesta, ja syynä saattoi olla samalla lampareella pesinyt laulujoutsen.

Vanhankaupunginlahdella pesivien laulujoutsenparien (v. 2014 yksi, v. 2020 – 2022 kaksi ja v. 2023 yksi) koiraiden käytös on ollut kiivasta niin kyhmyjoutsenia kuin myös meri- ja kanadanhanhia kohtaan. Kyhmyjoutsenten pesät sijoittuvat nykyisin mahdollisimman etäälle laulujoutsenten pesä- ja ruokailupaikoista.

Kuoriutuneiden poikueiden määrä on vaihdellut v. 2013 – v. 2023 vähintään yhdestä enintään viiteen. Poikueen poikasmäärä on ollut vähimmillään yksi ja enimmillään seitsemän. Vuonna 2013 havaitsin neljä poikuetta (3, 4, 6 ja 6 (joista 3 valkoista)) poikasta, v. 2014 neljä (1, 4, 6 ja 6 (joista 1 valkoinen) poikasta), v. 2015 kolme (7, 4 ja 2 poikasta), v. 2016 kaksi (4 ja 6 poikasta), v. 2017 kaksi (2 ja 2 poikasta), v. 2018 kaksi (3 ja 5 poikasta) ja v. 2019 kolme (2, 5 ja 6 poikasta).

Keskimääräinen poikuekoko on vaihdellut v. 2013 – v. 2023 vähintään kahdesta enintään viiteen: v. 2016 keskimääräinen poikasmäärä, 5 (10/2), oli tarkastelujakson suurin. Vuonna 2013 poikueissa oli keskimäärin 4,75 (19/4), v. 2014 4,25 (17/4), v. 2015 4,3 (13/3), v. 2017 2 (4/2), v. 2018 4 (8/2), v. 2019 4,3 (13/3), v. 2020 2,6 (13/5), v. 2021 3 (3/1), v. 2022 2,5 (5/2) ja v. 2023 2,3 (7/3) (Kuvaaja 5, s. 88). Viimeiset neljä vuotta kyhmyjoutsenten poikasmäärä on ollut aiempaa alhaisempi. Ja v. 2024 pesinnät keskeytyivät haudonta-aikana eikä poikasia siis kuoriutunut ainuttakaan.

Poikasia on voinut kuolla jo ennen kuin poikueet on ensimmäisen kerran havaittu. Pääsääntöisesti ne ovat olleet vajaan viikon tai korkeintaan kahden viikon ikäisiä ensimmäisellä havaintohetkellä. Osa pienistä poikueista saattaa olla munapesyeen menettämisen jälkeen munittuja uusintapesyeitä, joissa munaluku on pienempi tai sitten pesintä voi olla parin ensimmäinen. Ankarien talvien jälkeen munaluku jää yleensä pienemmäksi kuin leutojen.

Uusintapesyeen munimiseen vierähtää helposti pari – kolme viikkoa. Toisaalta nuorelta parilta voi pesäpaikan eli vapaan ruoikonreunan löytämiseen mennä joutsenten jo sangen tiheään asuttamalla lahdella aikaa. Nämä lienevät syitä, miksi joka vuosi yksi tai kaksi pesyettä ilmaantuu Vanhankaupunginlahden vesille vasta heinäkuun alussa. Yleensä kyhmyjoutsenpoikueet kuoriutuvat lahdella kesäkuun puolivälin - juhannuksen vaiheilla. Koska kyhmyjoutsenen poikaset saavuttavat

lentokyvyn vähän yli neljän kuukauden ikäisinä, kuoriutumisen viivästyminen yli heinäkuun puolivälin asettaisi ne vaaraan jäädä varhaisen talven sattuessa jäiden saartamiksi. Vuoden 2021 syksynä Vanhankaupunginlahden itäiset osat jäätyivät 27. marraskuuta, v. 2022 28. marraskuuta ja v. 2023 jo 17.11.

Pareista onnistui v. 2023 pesinnässään eli sai poikueen vesille 60 % ($3/5 = 0,60$). Vuonna 2013 pareista onnistui 67 % ($4/6 = 0,67$), v. 2014 57 % ($4/7 = 0,57$), v. 2015 50 % ($3/6 = 0,50$), v. 2016 25 % ($2/8 = 0,25$), v. 2017 40 % ($2/5 = 0,40$), v. 2018 29 % ($2/7 = 0,29$), v. 2019 33 % ($3/9 = 0,33$), v. 2020 71 % ($5/7 = 0,71$) v. 2021 14 % ($1/7 = 0,14$) ja v. 2022 50 % ($2/4 = 0,50$).

Laulujoutsenet ovat vuosittain häätäneet muutamia jo pesimään asettuneita kyhmyjoutsenia pesäpaikaltaan. Pois ajetuista pareista osa ei ole aloittanut uutta pesintää haudonnan keskeydyttyä, ainakaan seuranta-alueella. Esimerkiksi vuoden 2021 toukokuun 22. päivänä laulujoutsenpari ajoi hautovan kyhmyjoutsenen Purolahden pesältä. Laulujoutsenet asettuivat lepäämään kaapatulle pesäkummulle, jonka painaumassa kyhmyjoutsen hetki sitten oli hautonut munapesyettään. Laulujoutsenpari ei kuitenkaan ollut kumpikaan lahdella pesivistä ja ne poistuivat joidenkin päivien kuluttua paikalta. Kyhmyjoutsenparia se ei auttanut, eivätkä ne tapauksen jälkeen palanneet pesälleen.

Kyhmyjoutsen voi tehdä uusintapesyeen, jos tuho tapahtuu pesinnän varhaisessa vaiheessa. Keväällä 2023 kyhmyjoutsen hautoi Purolahdella Mölylän kallion edustan poukamassa 10.5. saakka. Pari hylkäsi pesänsä tuntemattomasta syystä, mutta kokoili pian tämän jälkeen uuden pesän n. 400 m päähän, Klobbenin kaakkoispuolen ruoikon reunaan. 22.5. pesässä jo haudottiin.

Laulujoutsen pesi ensimmäisen kerran Vanhankaupunginlahdella v. 2014. Vuonna 2020 pareja oli ensimmäistä kertaa kaksi: toinen Pornaistenniemessä ja toinen Saunalahdella. Samoilla paikoilla pesittiin myös v. 2021 ja v. 2022. Vuoden 2023 keväällä pesintöjä käynnistyi vain yksi, Pornaistenniemessä. Tänä vuonna pareja pesi taas kaksi, toinen Pornaistenniemessä ja toinen Purolahdella.

Ensimmäisenä pesimävuonna pari valtasi vanhan kyhmyjoutsenen pesän Klobbenin kannaksen länsireunassa. Vuodesta 2015 alkaen sama pari on pesinyt Pornaistenniemen takalampareella, ja myös siellä alkujaan kyhmyjoutsenen kokoamalla ruokokummulla. Vuonna 2020 pari jätti tuon kummun, mutta sama lampare säilyi pesimäpaikkana. Tyhjäksi jääneeseen pesään asettui v. 2020 harmaahaikara.

Vuonna 2024 yhtään laulujoutsenpoikuetta ei uinut näkösalille. Purolahden parin pesällä haudottiin vielä 24.5., mutta 27.5. pesintä oli keskeytynyt. Pornaistenniemen lampareiden pesälle ei ole näköyhteyttä. Aiempina vuosina pari on uittanut pienet poikaset Pornaistenniemen etulampareelle näkösalille ja poikasten kasvettua Purolahdelle tai Hakalanniemen edustalle. Molemmat parit jäivät pesinnän jälkeen lahdelle.

Vuonna 2023 poikue kuoriutui toukokuun lopulla: Pornaistenniemen etulampareelle (piilokojulampare) 29.5. uineessa poikueessa oli kuusi poikasta. 10.6. poikasia oli jäljellä kolme (P. Montonen). Nämä kolme poikasta selvisivät lentokykyisiksi. Lentokykyisiä ne olivat viimeistään lokakuun alkupäivinä, n. 17 – 18 viikkoa kuoriutumista (n. 120 vrk).

Perhe oleili Pornaistenniemen lampareilla aina elokuun loppupuolelle, jolloin se siirtyi Hakalanlahden ja Purolahden rantavesille (21.8. hav. T. Sulander). Siitä lähtien joutsenet ruokailivat erityisesti Purolahden hoitoniityn vesirajan läheisyydessä ja lokakuun alusta alkaen myös Etu-Viikin puiduilla viljapelloilla.

Pornaistenniemen parin poikueet ovat vuosina v. 2014 – v. 2023 kuoriutuneet seuraavasti: 17.6., 30.5., 27.5., 23.5., 3.6., 27.5., 18.5., 26.5., 3.6. ja 29.5. Vaihtelu varhaisimman kuoriutumisen (18.5.) ja myöhäisimmän (17.6.) välillä on 30 vrk! Myöhäisin kuoriutumisaikajankohta oli parin ensipesintä ja aikaisin jäättömän talven 2019/2020 ja sitä seuranneen lämpimän maalisen – huhtikuun siivittämä (laulujoutsenpari vietti koko talven lahdella). Vuonna 2023 lahti vapautui jäistä 12.4. ja v. 2024 10.4.

Pornaistenniemen laulujoutsenparin poikue kuoriutui v. 2017 asti joka vuosi aiemmin: v. 2014 17.6., v. 2015 30.5., v. 2016 27.5., v. 2017 23.5. Vuonna 2018 vastakuoriutunut poikue nähtiin 3.6. ja v. 2019 27.5. Vuoden 2018 myöhäinen jäidenlähtö (18.4.) saattoi viivästyttää haudonnan alkua ja pienet poikaset havaittiin vasta kesäkuun ensimmäisellä viikolla, samoin kuin v. 2022 (jäidenlähtö 23.4.). Jäät lähtivät v. 2014 26.3., v. 2015 21.3., v. 2016 6.4., v. 2017 6.4., v. 2019 7.4. ja v. 2021 6.4. Jäiden lähdön aikaisuus näyttäisi aikaistaneen ja myöhäisyys myöhentäneen laulujoutsenparin pesinnän aloitusta ensimmäisten harjoitteluvuosien jälkeen.

Vuodesta 2020 Saunalahdella pesinyt pari oleili v. 2023 Saunalahdella keväästä alkaen ja läpi kesän. Pari näkyi myös ruoikon reunan pesäkummulla Kivinokan lavan lampareella, mutta jostain syystä varsinainen pesintä ei alkanut. Saunalahden vesillä liikkui säännöllisesti saukko, joka saattoi estää parin pesintäaikaan.

Vuonna 2022 Pornaistenniemen parin poikue kuoriutui kesäkuun alkupäivinä. Ensimmäisen kerran viiden poikasen poikue nähtiin 5.6. Pornaistenniemen etulampareella (P. Lankila) ja seuraavan kerran 7.6., jolloin poikaset olivat vähän alle viikon ikäisiä (T. Sulander). 10.6. poikue oli siirtynyt emoineen

Purolahdelle. Viikon kuluttua (17.6.) poikueesta oli jäljellä neljä (D. Assmann) ja 22.6. enää kaksi. Nämä varttuivat Purolahdella ainakin 15.7. saakka. Tämän jälkeen laulujoutsenperhe siirtyi näkymättömiin Pornaistenniemen lampareille. Elokuun loppuun tultaessa poikue oli pienentynyt yhteen. 19.9. nuori lintu ruokaili emon seurassa Purolahden hoitoniityllä. Kuoriutumuksesta lentokykyisyyteen kului n. 16 viikkoa (n. 110 vrk).

Vuonna 2021 Pornaistenniemen pari menetti usean vuoden onnistumisten jälkeen poikueensa kokonaisuudessaan. Ensihavainto noin viikon ikäisestä viiden poikasen poikueesta tehtiin 3.6. Keinumäen ja Hakalanlahden välisen niityn kaakkoisreunassa (T. Sulander). Perhe oli pyrkimässä niityltä Hakalanlahdelle. Toinen emoista pääsi lahdelle, mutta toinen jäi hetkeksi jumiin karjatien verkkoaitaan. Emo vapautettiin Pelastuslaitoksen eläinpelastuksen ja Sulanderin yhteistyöllä ja joutsenet pääsivät taas yhteen. Perhe näkyi kokonaisuudessaan Hakalanlahdella saman päivän iltana, mutta 4.6. poikueen huomattiin huvenneen kolmeen. Perhe oleili tässä koostumuksessa Hakalanlahden pohjoisosassa ja Purolahden hoitoniityn tuntumassa aina n. 20.6. saakka. Tuolloin kettu vei ainakin yhden poikasista (P. Montonen)) ja 22.6 alkaen oli poikueesta jäljellä enää yksi. Viimeinenkin poikanen hävisi heinäkuun toisella viikolla: 10.7. poikanen nähtiin emojen seurassa (O. Häärä), mutta ei enää 11.7. jälkeen.

Ensimmäisestä pesintävuodesta 2014 aina vuoteen 2017 parin poikue tuhoutui tuntemattomasta syystä ensimmäisen viikon aikana. Poikaset vain katosivat, ilman että kukaan näki miksi. Petoeläimillä, etenkin ketulla, saattaa olla iso osuus Vanhankaupunginlahden laulujoutsenparien poikastappioissa.

Viides vuosi toden sanoi, minkä jälkeen v. 2018 – v. 2020 ja v. 2022 ainakin yksi poikanen selvinnyt lentokykyiseksi: v. 2018 alkujaan neljän poikasen poikueesta selvisi kaksi, v. 2019 kuuden poikasen poikasesta neljä, v. 2020 neljän poikasen poikueesta kolme ja v. 2022 viiden poikasen poikueesta yksi. Vuonna 2014 poikasia kuoriutui 4, v. 2015 3, v. 2016 5, v. 2017 4. Tämä pari on yhdentoista vuoden pesimähistoriansa aikana saanut kymmenenä keväänä vesille ainakin 46 poikasta (4, 3, 5, 4, 4, 6, 4, 5, 5, 6), joista 13 (28 %) on selvinnyt lentokykyisiksi.

Purolahdella v. 2024 pesintää yrittänyt pari on mahdollisesti alkujaan Saunalahdella pesimähistoriansa aloittanut pari. Vuonna 2023 pari ei aloittanut pesintää, vaikka oleskeli lahdella keväästä alkaen, alkuun Saunalahdella ja loppukevästä Purolahdella.

Saunalahden parin pesintä epäonnistui v. 2022. Itälampareen pesässä hautoi emo vielä 16.5., mutta 19.5. pesä oli tyhjä ja sotkettu (E. Haapanen). Pesä tuhoutui mahdollisesti jonkin pedon (kettu) toimesta.

Sama pari sai v. 2021 kolme poikasta ja ne nähtiin ensimmäisen kerran 3.7. Poikaset olivat tuolloin jo noin kolmen viikon ikäisiä (kuoriutuminen kesäkuun toisella viikolla). Joutsenperhe oleili Saunalahdella aina elokuun puoleenväliin, jonka jälkeen ne siirtyivät Hakalanlahden pohjoisreunan ja Purolahden pohjukan

väliselle alueelle, missä toinen laulujoutsenpari oli jo menettänyt poikasensa. Saunalahden parin poikaset olivat tuolloin varttuneet jo n. yhdeksänviikkoisiksi. Poikue säilyi samansuuruisena syyskuun toisen viikon alkuun, (7.9.), minkä jälkeen poikasia oli enää kaksi. Lokakuun kolmannella viikolla poikasista toinen katosi. 21.10. alkaen nähtiin vain yksi. Ainokainen saavutti lentokyvyn pian tämän jälkeen. Se onkin tähän asti ainoa Saunalahden parin v. 2020 – v. 2023 historian kahdesta poikueesta ja kahdeksasta poikasesta, joka on selvinnyt siivilleen.

Vuonna 2020 Saunalahdella tuolloin ensimmäistä kertaa pesineen parin 5 vastakuoriutunutta poikasta nähtiin kesäkuun alkupäivinä (M. Soini). Kaksi poikasta hävisi tästä poikueesta 23.6. mennessä ja vielä yksi 13.7. mennessä. Elokuun lopulla ei poikueesta ollut enää yhtään jäljellä.

Kanadanhanhi pesi v. 2014 Vanhankaupunginlahdella ensimmäistä kertaa ja heti kahden parin voimin (Kokkoluoto ja Klobben). Vuonna 2015 parimäärä tuplaantui (Klobben 2 paria, Kokkoluoto 1 pari ja Lemmenlehto/Lammassaaren hoitoniitty 1 pari). Vuonna 2016 kolme paria aloitti haudonnan (Klobben, Kokkoluoto ja Lemmenlehto/Lammassaaren hoitoniitty) ja näistä kaksi sai poikueen vesille (Lemmenlehdon parin haudonta keskeytyi viikon jälkeen). Vuonna 2017 havaitsin vain yhden pesän (Kokkoluoto), mutta on hyvin mahdollista, että jokin hautoja jäi huomaamatta. Yllätys oli, kun v. 2018 parimäärä moninkertaistui: hautovia lintuja löytyi peräti kahdeksan (Lammassaaren hoitoniitty 6 (vanha osa 5, pitkosten viereinen niitty 1), Klobben 1, Kokkoluoto 1). Uusille pareille näytti löytyvän tilaa Lammassaaren hoitoniityltä, mistä ne oli myös helppo laskea. Vuonna 2019 parimäärä säilyi kahdeksassa, mutta hautojen määrä Lammassaaren hoitoniityllä väheni yhteen (niityn vanha osa). Hautoja oli muualla seuraavasti: Pornaistenniemen etulampare, Kokkoluoto, Kokkoluodon luoteisreunan ruoikko, Kuusiluodon länsireuna, Purolahti, Saunalahden länsireuna, Klobben.

Vuonna 2020 oli pesiviä pareja kuusi: Saunalahdella, Klobbenilla, Pornaistenniemen etulampareella, Keinumäen edustan lampareella, Kokkoluodolla ja Arabianrannan edustalla. Lisäksi seuranta-alueen välittömässä läheisyydessä Varjosaaressa pesi kaksi paria.

Vuonna 2021 kanadanhanhia pesi kahdeksan paria: Pornaistenniemen etulampareella (2), Kokkoluodon ja Kuusiluodon alueella (4), Klobbenilla (1) ja Saunalahdella (1).

Vuonna 2022 pareja oli seitsemän.

Kokkoluodolla tai sen viereisessä poukamassa kanadanhanhet ovat pesineet jokaisena yhdeksänä vuonna ja Klobbenilla seitsemänä. Vähitellen, parimäärän kasvaessa, pesimäpaikoiksi on valittu muitakin kuin saaria. Nykyisellään kanadanhanhia pesii harvakseltaan koko seuranta-alueella, mutta tiheimmin avovesialueen ruoikoiden reunoilla Kokkoluodon läheisyydessä sekä Pornaistenniemen – Keinumäen lampareilla. Uudeksi pesän paikaksi valikoitui v. 2022 Viikin vanhan puhdistamon altaiden välinen kannas.

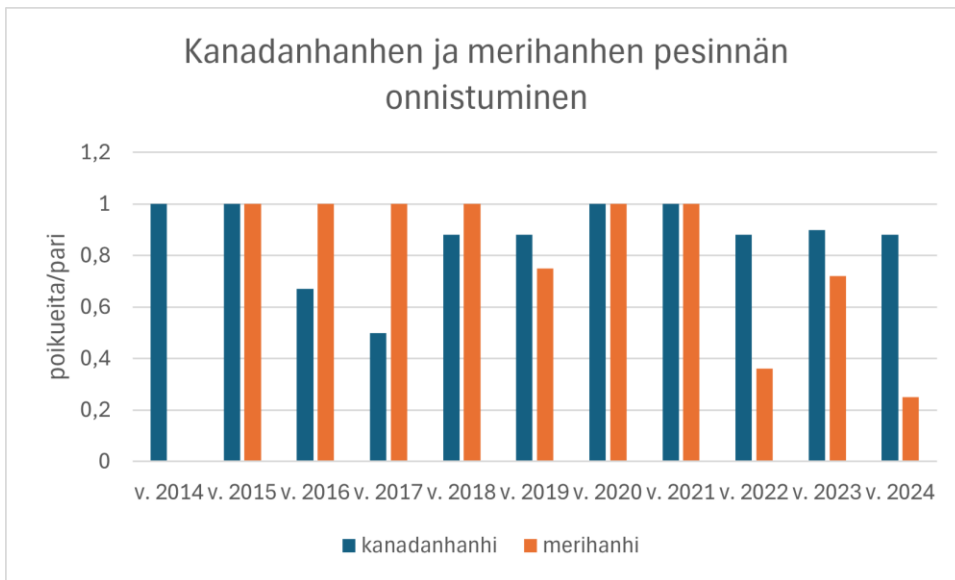
Vuonna 2023 parimäärä kasvoi kymmeneen. Pesimäpaikkoja olivat Pornaistenniemen etulampare, Saunalahti, Kivinokan länsiosa, Kuusiluoto/Kokkoluoto, Viikin vanha puhdistamo, Lammassaaren hoitoniitty, Viikinojan altaat (uusi pesimäpaikka), Hakalanlahti, Klobben ja Arabianranta. Näistä pesähavaintoja oli viisi ja reviiRHavaintoja viisi.

Vuonna 2024 pareja pesi kahdeksan, ja uudeksi pesimäpaikaksi tuli hulevesialtaat. Pesimäpaikoista selvisi seitsemän: Viikin vanha puhdistamo (pesä), Lammassaaren hoitoniitty (pesä), Viikinojan altaat (pesä), Hulevesialtaat (pesä), Pornaistenniemen etulampare (reviiri), Arabianranta 1 (reviiri), Purolahti (reviiri). Lisäksi yhden parin tulkitsin poikuehavainnon perusteella.

Kanadanhanhen pesinnät ovat onnistuneet erinomaisesti (Kuvaaja 13, s. 61). Neljänä vuonna yhdestätoista kaikki parit ovat saaneet poikueen vesille ja viitenä yhtä vaille kaikki.

Poikueita kuoriutui seuranta-alueella seitsemän. Ensimmäiset alle viikon ikäiset poikueet havaitsin 18.5.: Lammassaaren hoitoniityllä 3, Pornaistenniemen etulampareella 4 ja puhdistamon altaassa 7 poikasta. Eri poikueiksi tulkittuja alle viikon ikäisiä poikasia näkyi yhteensä 30 (1, 2, 2, 3, 6, 7, 9). Lisäksi alueen ulkopuolelta Leposaaren – Varjosaaren alueelta tulleita poikueita näkyi kaksi (5 ja 7 poikasta). Seuranta-alueella näkyi yhteensä 42 poikasta (9 poikuetta). Enimmäismäärä yhtenä päivänä (24.5.) laskettuja poikasia oli 41 (1, 1, 2, 3, 5, 6, 7, 7, 9). 14.6. alkaen poikasia näkyi enää 22, jotka liikkuivat perhekuntana (useamman parin poikasia) aikuisten seurassa alkuun Arabianrannan nurmilla. Perhekunta viihtyi Arabianrannassa ainakin 18.7. saakka. Nämä siirtyivät heinäkuun lopulla Lammassaaren ja Purolahden hoitoniityille. Tällöin nuoruusvaiheeseen varttuneita poikasia oli jäljellä 21 kuuden aikuisen seurassa.

Vuonna 2023 poikueita kuoriutui ainakin yhdeksän. Eri poikueiksi tulkituista vastakuoriutuneista poikueista tein seuraavat ensihavainnot: 21.5. Purolahden hoitoniitty 5 poikasta, Kivinokan länsikärki 6 poikasta ja Kyläsaari 2 poikuetta perhekunnassa, jossa yhteensä 15 poikasta. 23.5. Purolahden hoitoniityllä 6 poikasta. 24.5. Viikin vanhalla puhdistamolla 4 poikasta. 30.5. Lammassaaren hoitoniityllä 1 poikanen ja Purolahden hoitoniityllä 2 poikasta. 6.6. Lammassaaren hoitoniityllä 7 poikasta. Arabianrannan perhekunta kasvoi kesän aikana niin, että parvessa oli enimmillään 26.6. 29 poikasta ja 15.8. saman verran nuoriksi varttuneita. Poikasia oli kaikkiaan 46 ja niissä oli keskimäärin 5,1 poikasta (46/9).

Kuvaaja 13. Kanadanhanhen ja merihanhen pesinnän onnistuminen.

Vuonna 2022 ainakin kuudelta parilta seitsemästä kuoriutui poikasia. Ensimmäiset vastakuoriutuneet poikueet näyttäytyivät emojensa seurassa 22.5.: Kuusiluodossa 2 poikasta (E. Haapanen) ja Lammassaaren hoitoniityllä 3 poikasta. Seuraavat kaksi alle viikon ikäistä poikuetta (4 ja 5 poikasta) laidunsivat 24.5. myös Lammassaaren hoitoniityllä, jonka vesirajan matalaan kasvustoon monet kanadanhanhiemot ovat aiemminkin saattaneet poikasensa pian kuoriutumisen jälkeen. Samalle niitylle ilmestyi uusi, vastakuoriutunut 5 poikasen poikue 25.5. ja viimeisin kuudesta poikueesta (9 pientä poikasta) puolestaan Purolahden hoitoniitylle. Vajaan viikon ikäisiä poikasia havaitsin yhteensä 28. Poikueissa oli keskimäärin 4,6 poikasta (28/6), pienimmässä 2 ja suurimmassa 9 poikasta. Poikueet emoineen yhdistyivät parveksi kesäkuun puolella ja siirtyivät Arabianrantaan. Perhekunnat viettivät siellä suurimman osan kesää. Enimmillään oli emojen seurassa 22.6. 21 ja 21.7. 20 poikasta.

Vuonna 2021 kaikki kahdeksan paria saivat poikasia, vähintään 25 poikasta yhteensä. Ensimmäinen poikue (3 vastakuoriutunutta) seuraili emojaan 17.5. Arabianrannassa, mutta nämä olivat kuoriutuneet todennäköisesti seuranta-alueen välittömässä läheisyydessä Varjosaarella, missä haudonta oli samaan aikaan päättynyt. 24.5. havaitsin jo neljä poikuetta, joissa ruokaili 1, 2 ja 3 poikasta Lammassaaren hoitoniityllä ja 4 Arabianrannassa. Seuraavissa uusissa poikueissa oli 2.6. 1 poikanen Arabianrannassa, 8.6. 3 poikasta Kuusiluodossa ja 5 Lammassaaren hoitoniityllä sekä 14.6. 6 poikasta Lammassaaren hoitoniityllä.

Ensimmäisellä tapaamishetkellä poikueissa oli siis 1, 1, 2, 3, 3, 4, 5, 6, keskimäärin 3,1 poikasta/poikue (25/8). Kuusi poikueista oli tapaamishetkellä muutaman vrk:n ikäisiä ja kaksi jo 3 - 4 viikon ikäisiä (3 ja 6 poikasta).

Alkuun perheet ruokailivat etenkin Lammassaaren hoitoniityllä vesirajan läheisyydessä, mutta muutaman viikon ikäisiä poikueita emot kuljettivat jo ruoikoiden reunoille ruokailemaan. Myöhemmin kesällä poikaset jäävät helposti ruokojen katveeseen ja poikastappioiden arvionti vaikeutuu. Arabianrannassa kaksi tai kolme perhettä liittyi jo varhain perhekunniksi. Esimerkiksi 3.7. Arabianrannan nurmella ruokaili kuuden aikuisen ja 14 poikasen ryhmä.

Aikaisena v. 2020 keväänä kuusi paria tuotti kuusi poikuetta. Ensimmäisenä kuoriutunut poikue, jossa oli ainakin 3 vastakuoriutunutta poikasta, seuraili emojaan hyvin varhain, jo 7.5. Kokkoluodon edustalla. Lopuissa poikueissa oli 2, 3, 4, 6 ja 7 poikasta, ja nämä ilmaantuivat kesäkuun alkuun mennessä kuoristaan. Poikueissa oli poikasia keskimäärin 4,2 (25/6).

Touko- kesäkuun vaihteesta lähtien perhekunnat viihtyivät vain ja ainoastaan Arabianrannassa ja sielläkin isompana joukkona (esim. 10.6. 21, 26.6. 24 ja 3.7.25 poikasta). Poikastappioita en havainnut, mutta yksi aikuinen jäi kyyttöjen telomaksi Lammassaaren hoitoniityllä. Vahingoittunut yksilö jäi pian ketun saaliiksi.

Vuonna 2019 kuoriutui ainakin 7 poikuetta. Ensimmäiset 5 vastakuoriutunutta poikasta seuraili emojaan 9.5. Lammassaaren hoitoniityllä. Tämän jälkeen näin kuusi eri poikuetta, kooltaan 1 – 10 poikasta. Poikueet kuoriutuivat 15.5. – 28.5. ja oleskelivat erityisesti Lammassaaren hoitoniityllä. Poikueista joku saattoi olla peräisin seuranta-alueen ulkopuolelta, esim. Varjosaaren – Leposaaren tienoilta. Usean poikueen yhteenliittymä oleskeli lähivuosien tapaan Arabianrannan nurmilla toukokuun loppupuolella ja edelleen kesäkuussa (mm. 28.5. 26 poikasta neljän aikuisen seurassa).

Vuonna 2018 havaitsin seitsemän vastakuoriutunutta poikuetta 21.5. ja 28.5. välillä. Poikueissa oli yhteensä 24 poikasta (2,2,2,3,4,4 ja 7) ja keskimäärin 3,4 poikasta (24/7). Vähäisen poikasmäärän perusteella suurin osa emoista oli todennäköisesti nuoria.

Vuosien 2018 ja v. 2020 – v. 2024 poikueiden keskimääräinen poikuekoko on 4,1 (178 poikasta/43 poikuetta). Muina vuosina poikueet ovat ehtineet varhain sekoittua toisiinsa.

Vuonna 2017 havaitsin ensimmäiset kaksi poikuetta 20.5.: Kyläsaarella näkyi 12 poikasta ja Lammassaaren hoitoniityllä 4. Tämän jälkeen alkoi lahden vesillä uida alueen välittömässä läheisyydessä pesineitä emoja poikasineen. Perhekunnassa ruokaili Arabianrannan nurmilla enimmillään 21 poikasta. Vuonna 2016 ensimmäinen poikue oli vesillä 18.5. Purolahdella (7 poikasta) ja suurin yhdellä kertaa havaittu poikasmäärä oli tuona vuonna Lammassaaren hoitoniityllä ruokailleet 42 poikasta. Vuonna 2015 poikueita oli 4 ja v. 2014 2.

Varhaisimmillaan ensimmäinen vastakuoriutunut poikue on näkynyt 7.5. (v. 2020) ja myöhimpään 22.5. (v. 2022). Jäät pysyivät v. 2022 pitkään (jäiden lähtö 23.4.), kuten myös v. 2018 (jäiden lähtö 18.4.), jolloin

ensimmäiset poikaset kuoriutuivat reilusti toukokuun jälkipuoliskolla (21.5.). Samoin kuin laulujoutsenella myöhäinen jäiden lähtö näyttää siirtävän pesinnän alkua.

Merihanhi pesi v. 2015 ensimmäistä kertaa Vanhankaupunginlahdella. Pareja oli silloin kaksi, ja sama parimäärä säilyi myös v. 2016 ja v. 2017. Pesät sijaitsivat todennäköisesti Klobbenilla, sillä haudonta-aikana kaksi yksinäistä merihanhikoirasta (merihanhilla, kuten myös kanadanhanhilla, vain naaras hautoo) odotteli usein Klobbenin rantavesissä (Hakalanlahdella ja Purolahdella) puolisoaan ruokailemaan. Vuonna 2018 merihanhipareja pesi jo viisi. Pesistä kolme sijaitsi Klobbenin – Purolahden alueella, yksi Säynäslahden lampareilla ja yksi Saunalahdella.

Vuonna 2019 pesiviä pareja oli neljä. Kaksi pesi Purolahdella (toinen pesä sijaitsi luultavasti Mölylän kallion edustan ruokoniemekkeellä), yksi Saunalahden eteläpohjukassa (pesä oli luultavasti ruokosaarekkeella) ja yksi pari Pornaistenniemen ja Keinumäen välisellä lamparealueella.

Vuonna 2020 parimäärä nousi seitsemään. Kaikkia pesäpaikkoja en onnistunut enää selvittämään; uudet parit tuntuvat hakeutuvan ruoikon lamparealueille, joihin ei ole suoraa näköyhteyttä. Pareista kaksi pesi Saunalahdella, kaksi Purolahdella, yksi Keinumäen edustalla, yksi Pornaistenniemen etulampareella ja yksi jossain päin Säynäslahden ruoikkoaluetta.

Vuonna 2021 kasvoi pesivien parien määrä jo yhdeksään. Yhä useammalla merihanhiparilla on pesäpaikka Pornaistenniemen ja Säynäslahden/Keinumäen välisellä lamparealueella. Pesinnät olivat Pornaistenniemen lampareilla (2), Säynäslahden/Keinumäen lampareilla (2), Purolahdella (3) ja Saunalahdella (2).

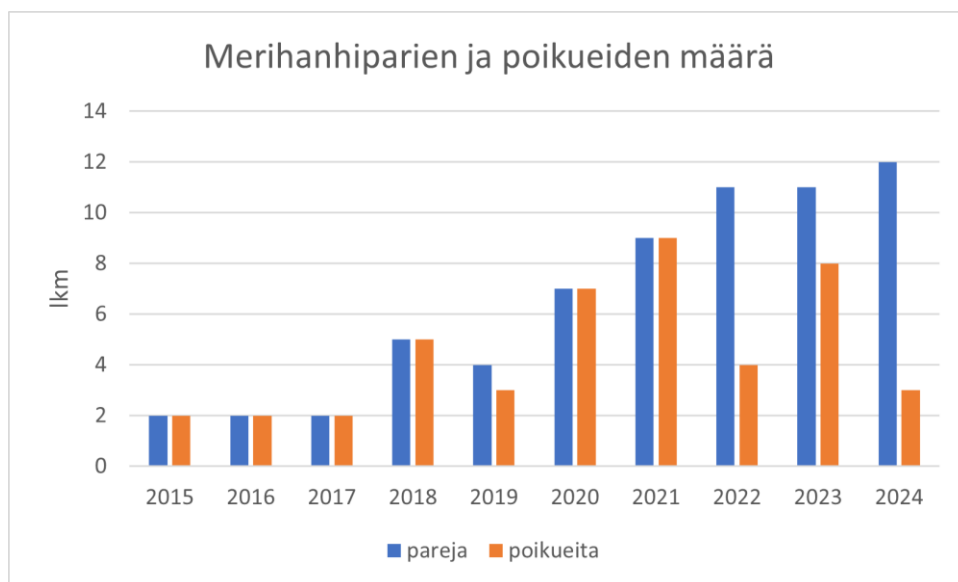
Vuonna 2022 Vanhankaupunginlahden merihanhikanta jatkoi kasvuaan ja pareja pesi jo yksitoista. Pesinnöistä neljä oli Saunalahdella, neljä Pornaistenniemen – Säynäslahden – Keinumäen alueella ja kolme Purolahdella – Klobbenilla ja/tai sen kannaksella.

Parimäärä säilyi v. 2023 ennallaan (11). Pesimäpaikkoja olivat Pornaistenniemen etulampareella (2), Keinumäen - Säynäslahden lampareilla (3), Lammassaaren hoitoniityllä (1), Kuusiluodon luoteisessa poukamassa (1), Purolahden ja Klobbenin ympäristössä (2), Saunalahdella (1) ja Kivinokan pohjoisessa poukamassa (1).

Vuonna 2024 parimäärä nousi 12:een. Arvioin parimäärän seuraavilla perusteilla: 1) hautovien yksilöiden, 2) yksittäisten puolisoaan ruokailemaan odottavien koiraiden tai ruokailemaan lähtevien parien, 3) parien tai yksinäisten lintujen välisten kiistojen sekä 4) vasta kuoriutuneiden poikueiden perusteella. Tarkkoja pesimäpaikkoja (hautovat) ja oletettuja pesimäpaikkoja olivat: Saunalahti 2 (1 hautova), Purolahti 2, Purolahden hoitoniityn pohjoisosa 1 (hautova), Hakalanlahti 2, Pornaistenniemen lampareet 2, Keinumäen - Säynäslahden lampareet 2, Kuusiluodon - Pornaistenniemen ruoikot 1.

Poikueita ui näkyville kolme ja niissä oli yhteensä 14 poikasta (4, 5, 5), keskimäärin 4,7 (14/3) poikasta. Ensimmäinen poikue, 5 vastakuoriutunutta, ui Purolahden hoitoniityn läntisellä lampareella 10.5. Seuraavat kaksi alle viikon ikäistä poikuetta (4 ja 5) ruokailivat 18.5. Purolahden hoitoniityn pohjoisosassa. Poikueet ruokailivat emoineen aina kesäkuun lopulle Purolahden hoitoniityllä ja sen lampareilla. Sen jälkeen poikueet (edelleen 4, 5, 5) emoineen alkoivat ruokailla laajemmin Vanhankaupunginlahdella, esim. 24.6. ne hamuilivat järviruo'on lehtiä Saunalahden ja Kuusiluodon edustoilla. Poikueista vanhin (5 poikasta) oli tuolloin 7 viikon ikäinen ja loput kaksi poikuetta (4, 5) 6 viikon ikäisiä. 14.7. poikaset olivat varttuneet jo nuoruuspukuun (siipisulat täyspitkät), mutta niitä oli jäljellä enää 9. Yksi poikasista liikkui yksinään ja loput (4, 4) emojensa kera. Tämän jälkeen lahdelle alkoi saapua merihanhia (joukossa myös nuoria) seuranta-alueen ulkopuolelta, joten lahden omien poikueiden seurantaa ei voinut luotettavasti jatkaa.

Merihanhen pesinnät ovat v. 2022 ja v. 2024 lukuun ottamatta onnistuneet erinomaisesti (Kuvaaja 13, s. 61 ja Kuvaaja 14, s. 64).

Kuvaaja 14. Merihanhiparien ja poikueiden määrä v. 2015 – v. 2024

Vuonna 2024 pesinnässä onnistui eli poikueen sai vesille vain 25 % (3/12) pareista. Tulos oli tähän asti huonoin. Kaikki kuoriutumisasajankohdan poikueet ja niiden poikaset selvisivät varttuneeseen ikään. Kesäkuun lopulla – heinäkuun alkupuoliskolla 5 poikasta menetti kuitenkin henkensä. Tappiot tulivat sen jälkeen, kun hanhiperheet lähtivät liikkumaan laajemmin lahdella.

Vuonna 2023 merihanhet saivat ainakin kahdeksan poikuetta ja 28 poikasta (2, 2, 3, 3, 4, 4, 4, 6), keskimäärin 3,5 (28/8) poikasta. Ensimmäiset kaksi poikuetta (yhteensä 10 poikasta) havaittiin 17.5. Purolahden ja Hakalanlahden rantavesissä. Kaikki merihanhiperheet ruokailivat juhannuksen tienoille Purolahden hoitoniityn etelä- ja pohjoisosassa uusien lampareiden läheisyydessä. Havaitsin eri poikueiksi

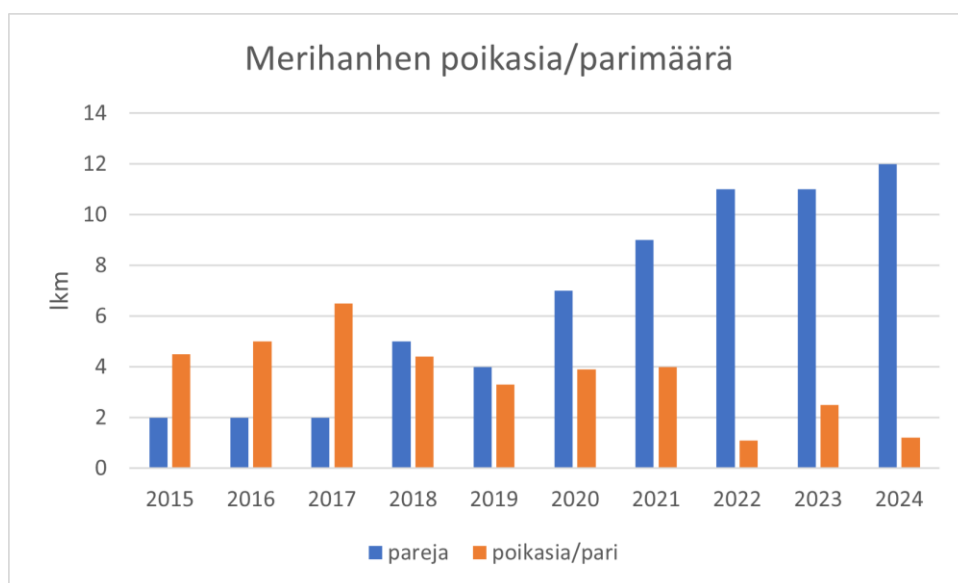
tulkitsemani poikueet ensimmäisen kerran seuraavina päivinä: 22.5. 3 poikasta (alle viikon ikäisiä) ja 4 poikasta (alle viikon ikäisiä), 23.5. 4 poikasta (noin viikon ikäisiä), 24.5. 3 poikasta (alle viikon ikäisiä), 30.5. 4 poikasta (alle viikon ikäisiä), 6.6. 2 poikasta (noin viikon ikäisiä), 7.6. 6 poikasta (alle viikon ikäisiä), 7.8. 2 poikasta (n. kahdeksan viikon ikäisiä).

Elokuun alkupuolella (9.8.) Purolahden hoitoniityllä ruokaili ja sen lampareiden reunoilla lepäili kahdeksan poikuetta, joissa oli yhteensä 20 nuorta (2+2+2+2+3+4+5) ja 2 höyhenpuvultaan lähes nuorta poikasta. Alkuperäinen poikasmäärä (28) oli pienentynyt kuudella (poikasmäärä paria kohden oli nyt 2,75). Kuoriutumisasajankohdan poikasmäärästä selvisi varttuneeseen ikään suuri osa, 79 %. Pesinnässä onnistui eli poikueen sai vesille 73 % (8/11) pareista. Poikastuotto oli yhtä hyvä, sillä kaikista kahdeksasta kuoriutuneesta poikueesta selvisi poikasia varttuneeseen ikään. Purolahden hoitoniitty oli aiempaa turvallisempi paikka poikueille, sillä ketun kulkiessa niityn reunalla emot johdattivat poikasensa nopeasti uusiin lampareisiin uimaan.

Elokuun alusta alkaen ja koko syksyn näkyi yksi nuori merihanhi kanadanhanhiparven mukana. Olikohan poikanen eksynyt oman lajinsa poikueesta ja leimautunut kanadanhanhiin?

Juhannuksen aikoihin merihanhiperheet alkoivat liikkua Purolahden hoitoniityn ulkopuolella esim. Ryönälhdellä ruokoiden reunoilla. Emot ja poikaset lipoivat siellä ruokojen lehtiä. Vaikutti siltä, että ne söivät tuoreiden lehtien lisäksi kohteita lehtien alapinnoilta (ilmeisimmin kirvoja). Tässä vaiheessa poikaset olivat n. 4 - 5 viikon ikäisiä.

Vanhankaupunginlahdella pesivien merihanhien poikuemäärä ei ole kasvanut samassa suhteessa kuin parimäärä, ja poikasmäärä paria kohden on viime vuosina ollut laskemaan päin (Kuvaaja 15, s. 65).

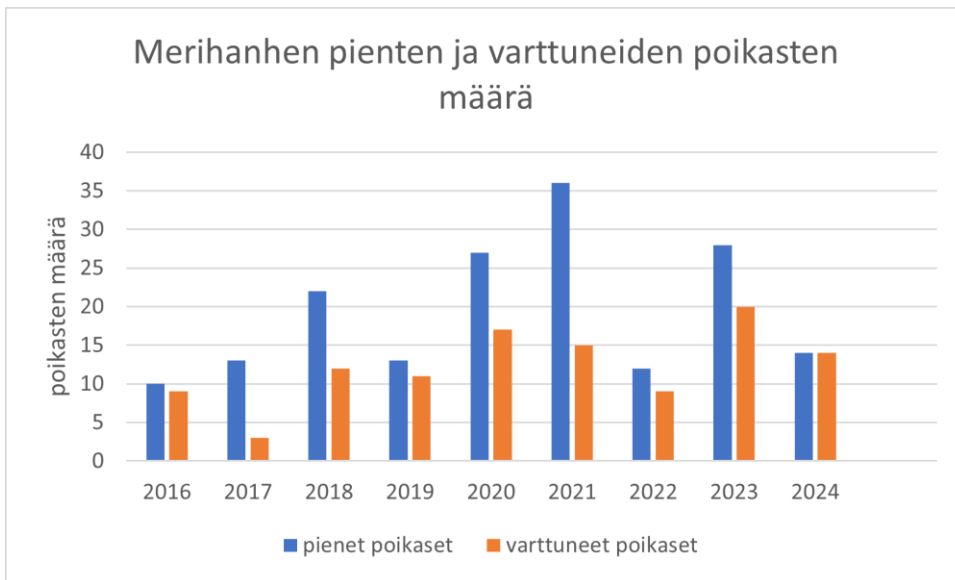
Kuvaaja 15. Merihanhen poikasten määrä suhteessa parimäärään v. 2015 – v. 2024

Vuonna 2022 poikueita kuoriutui selvästi aiempia vuosia vähemmän, vain neljä (Kuvaaja 14, s. 64) ja poikasmäärä paria kohden oli pieni. Alle viikon ikäisiä poikasia oli niissä yhteensä 12. Poikueissa oli poikasia 1, 2, 4 ja 5, keskimäärin 3 (12/4). Ensimmäiset kolme poikuetta (2, 4 ja 5) havaittiin ensimmäisen kerran aikavälillä 18.5. – 20.5. Purolahdella. Viimeinen, yhden poikasen poikue ui näkyville vasta kuukautta myöhemmin (19.6.).

Merihanhiin ja todennäköisesti myös kanadanhanhiin munapesyeet sekä pienet poikaset olivat v. 2022, v. 2023 ja v. 2024 vaarassa, sillä suojelualueella ja sen reunoilla pesi ainakin kaksi, ja v. 2023 mahdollisesti kolme paria kettuja. Vuonna 2022 ja v. 2023 Ruohokarilla (= Lemmenlehdossa) pesi kettupari. Vuonna 2022 kettu kulki useasti saaliin kanssa Klobbenille. Samoin lahden eteläosassa, Saunalahden ja Kivinokan rannoilla oli kettu tavallinen näky parhaimpaan muninta- ja haudonta-aikaan. 21.5.2022 Lammassaaren hoitoniityn linnustokartoituksen yhteydessä kohtasin ketun, hampaittensa välissä hanhen suuri muna. Joku Pornaistenniemen lampareiden hanhen pesyeistä oli pienentynyt yhdellä. Vuonna 2023 ketun pesäkolo ja sen edustalla leikkivät pennut olivat kaikkien nähtävillä Purolahden hoitoniityn pohjoisosan kumpareella. Vuonna 2024 ketulla oli pesäpaikka luultavasti Fastholmassa. Myös toinen pari pesi lahden liepeillä, havaintojen perusteella Lammassaaren suunnalla.

Vuonna 2022 pesistään selvinneet poikueet viihtyivät Purolahden hoitoniityllä, ja ruokailivat siellä aina juhannuksen tienoille eli neljän - viiden viikon ikäisiksi. Yhdessä viihtyvät merihanhiperheet laajensivat ruokailualueitaan tämän jälkeen mm. Lammassaaren ja Klobbenin ruokoiden edustoille. 12.7. oli kahden poikasen poikue hävinnyt. Poikueita oli jäljellä kolme ja poikasia 10 (1 + 4 + 5). Viiden ja neljän poikasen poikueet olivat tuolloin kahdeksan viikon ikäisiä ja yhden poikasen neljän viikon vanha. Viiden poikasen poikueesta katosi 18.7. mennessä yksi. Viikon kuluttua tästä vanhimpien poikueiden poikaset nousivat siivilleen.

Jos haudontavaiheen tappiot olivat merkittävät, niin poikasajan tappiot olivat pienet. Kuoriutumisasajankohdan 12 poikasesta 9 selvisi nuoruusvaiheeseen eli 75 % alkuperäisestä poikasmäärästä (vastakuoriutuneita 3,0 poikasta/pari ja selvinneitä 2,3/pari). Monena vuonna poikasajan kuolleisuus on ollut suurempaa (Kuvaaja 16, s. 67). Pesinnän onnistuminen (poikueita/parimäärä) oli toiseksi huonoin Vanhankaupunginlahden merihanhikannan historiassa: vain 36 % pareista sai haudottua poikueen kuoriutumisvaiheeseen.

Kuvaaja 16. Merihanhen pienten poikasten ja varttuneiden poikasten määrä v. 2015 – v. 2024

Vuonna 2021 kaikki parit saivat poikasia, yhteensä 36 poikasta (enintään muutaman vrk:n ikäisten määrä). Poikueissa oli poikasia 2, 2, 3, 3, 3, 4, 6, 6, 7, keskimäärin 4,1 (36/9).

Ensimmäinen poikue (6 poikasta) näkyi 8.5 Purolahdella ja seuraavat uudet poikueet seuraavasti: 10.5. 3 ja 3, 11.5 3, 12.5. 4 ja 7, 22.5. 2 sekä 28.5. 2 ja 6.

Poikuekoko väheni niin, että keskimääräinen poikuekoko oli 22.5 4,3 (n = 6), 25.5. 4,2 (n = 6), 28.5. 4,0 (n = 7), 4.6. 3,8 (n = 8), 8.6. 3,9 (n = 9), 14.6. 3,4 (n = 8), 28.6. 3,4 (n = 5) ja 3.7 3,0 (n = 5).

Nuoruvaiheen eli lentokykyisyyden oli saavuttanut 13.7. ainakin 9 poikasta (1, 3 ja 5). Tuolloin liikkui lahdella vielä myös 4 (1 ja 3) lähes täysikasvuista poikasta. Jos nämä 13 poikasta (5 poikuetta) olivat ainoat selvinneet, oli keskimääräinen poikuekoko laskenut 2,6:een. Havaittujen poikasten kokonaismäärä väheni niin, että 8.6. poikasia näkyi vielä yhteensä 35, 14.6. 27, 29.6. 20 ja 3.7. 15. Mikäli poikasista vain edellä mainitut 15 selvisivät heinäkuun alkuun, olisi selvinneiden osuus 42 % alkuperäisestä poikasmäärästä (vastakuoriutuneita 4,1/pari, selvinneitä 1,7 /pari).

Merihanhiperheet ruokailivat pääasiassa Purolahden hoitoniityllä sekä poikasten kasvaessa myös Lamassaaren hoitoniityn vesirajan tuntumassa, mistä ne olivat hyvin laskettavissa. Isojen poikasten aikaan n. juhannuksesta alkaen, emot kuljettivat poikueitaan myös kauemmas lahden ruoikkorannoille ja joitain poikasia jäi hyvinkin näkymättömiin.

Merikotka saalisti 2.8. yhden emoista Hakalanlahdelta. Emo sukelsi, mutta merikotka onnistui nappaamaan sen ja raahaamaan Lamassaaren hoitoniityn vesirajaan, missä ateriointi alkoi. Merikotka sekä kettu yrittivät saalistaa joitakin poikasia, mutta yhtään varmaa havaintoa ei tietooni tullut.

Vuosien 2015 – v. 2020 pesinnät sujuivat seuraavasti:

Vuoden 2015 kahdessa merihanhipoikueessa oli 4 ja 5 poikasta (ensimmäiset kuoriutuneet näkyivät 12.5.). Molemmat poikueet selvisivät vähintään nuoruusvaiheeseen.

Vuonna 2016 kuoriutuneessa kahdessa poikueessa oli 6 ja 4 poikasta (ensimmäiset 9.5.). Toinen poikue selviytyi kokonaisuudessaan, mutta toisesta menehtyi yksi.

Vuoden 2017 kahdessa poikueessa oli 6 ja 7 poikasta (ensimmäiset 9.5.). Kuuden poikasen poikue hupeni nopeasti, sillä 18.5. oli jäljellä 4 ja 20.5. enää 1, joka sitten selvisi ainakin nuoruuspukuun. Saman vuoden toisesta poikueesta (7 poikasta) katosi poikasia niin, että 11.7. jäljellä oli 3 ja 21.7. vain 2 poikasta.

Vuonna 2018 kuoriutui viisi poikuetta ja yhteensä 22 poikasta (2, 3, 3, 6 ja 8), keskimäärin 4,4/pari. Myöhäisen kevään ensimmäinen poikue näkyi 23.5., jolloin 2 vastakuoriutunutta poikasta liikuski Purolahden hoitoniityllä. Seuraavat, korkeintaan parin vuorokauden ikäiset poikueet, havaitsin 25.5. (6 poikasta), 29.5. (8 poikasta) ja 31.5. (3 poikasta). Viimeinen poikue ilmaantui 13.6. (3 poikasta). Poikueista oli 18.6 jäljellä ainakin kolme ja poikasia 12 (2, 2 ja 8). Kahdeksan poikasen poikueesta oli 30.7 jäljellä seitsemän ja toisesta kahden poikasen poikueesta yksi. Poikueiden havaitseminen vaikeutui ruoikon kasvun myötä, joten epävarmuus poikueiden selviytymisestä kasvoi kesän edetessä.

Vuonna 2019 havaitsin kaikkiaan kolme poikuetta ja yhteensä 13 poikasta (2, 5 ja 6), keskimäärin 4,3/pari. Ensimmäinen poikue kuoriutui 11.5 ja siinä oli 5 poikasta, 15.5 mennessä poikue oli huvennut kolmeen, ja ne selvisivät ainakin nuoruusvaiheeseen. Muissa poikueissa en havainnut tappioita ja poikueet varttuivat lahdella elokuulle saakka.

Vuonna 2020 merihanhipoikueissa (7) oli yhteensä 27 poikasta (1, 3, 3, 4, 4, 6, 6), keskimäärin 3,9/pari. Ensimmäisen vastakuoriutuneen poikueen havaitsin 10.5. ja siinä oli 6 poikasta. Seuraavat kaksi poikuetta näkyivät 18.5. (3 ja 4 poikasta), ja siitä eteenpäin 20.5. (6), 3.6. (3), 4.6. (1) ja 8.6. (4). Osa poikueista oli ensimmäisen havainnon hetkellä jo viikon - kahden viikon ikäisiä.

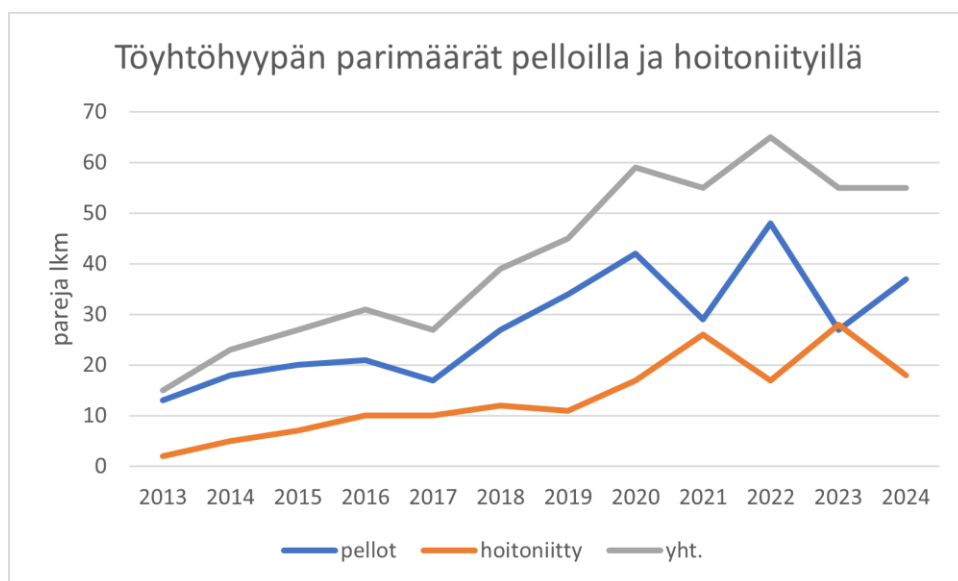
Poikueita näkyi yleisesti hoitoniityillä ruokailemassa tai niiden tuntumassa kesäkuun ensimmäiselle viikolle, jonka jälkeen havainnot vähenivät. Tyypilliseen tapaan emot veivät isoiksi varttuneita poikasiaan toisaalle lahden ruoikkoreunoihin ja ruokojen katveeseen, usean perheen yhteenliittyminä. Juhannuksen aikaan poikueissa oli jäljellä 60 % kuoriutumisasajankohdan poikasmäärästä (1, 1, 1, 2, 3, 4 ja 5). Luultavasti osa oli kuollut petojen suihin tai muista syistä.

Merikotkan asettuminen Klobbenin saarelle Purolahden suulle pesimään v. 2020 ei ihme kyllä lopettanut merihanhiperheiden ruokailuja Purolahden niityllä. Yhdenkään hanhenpoikasen en nähnyt jäävän kotkan saaliiksi enkä kuullut kenenkään kanssaharrastajan sellaista nähneen. Kerran tai kaksi näin merikotkien kuitenkin yrittävän hanhien saalistusta. Mahdollista on, että ne jonain toisena kertana myös onnistuivat, ilman että kukaan oli näkemässä.

Vastakuoriutuneissa merihanhipoikueissa (n = 45) on v. 2015 – 2024 ollut vähintään 1 ja enintään 8 poikasta. Yhden poikasen poikueita on ollut kaksi ja kahdeksan yksi. Useimmiten poikasia on ollut kolme, neljä tai kuusi (kolmen ja kuuden poikasen poikueita yhdeksän ja neljän kymmenen). Eri poikuekokojen osuudet ovat olleet: 1 (4 %), 2 (15 %), 3 (20 %), 4 (22 %), 5 (11 %), 6 (20 %), 7 (4 %) ja 8 (2 %). Tarkastelujakson keskimääräiseksi poikuekooksi tulee 4,1 (184/45). Kirjallisuuden mukaan merihanhen munamäärä on Suomen leveysillä 4 – 9. Vanhankaupunginlahden varhaisin havainto vastakuoriutuneesta poikueesta on 8.5. (6 poikasta) ja myöhäisin 15.6. (7 poikasta).

Kahlaajien pesinnöistä

Töyhtöhyppän v. 2024 parimäärä (55) lukeutuu suurimpien joukkoon v. 2013 – v. 2024 aikana (v. 2013 15, v. 2014 23, v. 2015 27, v. 2016 31, v. 2017 27, v. 2018 39, v. 2019 45, v. 2020 59, v. 2021 55, v. 2022 65 ja v. 2023 55) (Kuvaaja 17, s. 69). Parimäärä (pesien määrä ennen uusintapesyeitä) oli pelloilla 37 (v. 2013 13, v. 2014 18, v. 2015 20, v. 2016 21, v. 2017 17, v. 2018 27, v. 2019 34, v. 2020 42, v. 2021 29, v. 2022 48 ja v. 2023 27). Hoitoniityillä pesi 18 paria (v. 2013 2, v. 2014 5, v. 2016 10, v. 2017 10, v. 2018 12, v. 2019 11, v. 2020 17, v. 2021 26, v. 2022 17 ja v. 2023 28). Vuoden 2024 pesien sijoittumiset pelloilla ja hoitoniityillä on esitetty Kartoissa 1 ja 2 (s. 101).

Kuvaaja 17. Töyhtöhyppän parimäärät v. 2013 – v. 2024.

Hoitoniityillä pesivien töyhtöhyppien lähivuosien parimäärän kasvu on seurausta Lammassaaren hoitoniityn laajentumisesta yhteensä n. 20 hehtaarilla (v. 2017 loppukesästä niitettiin ruoikosta uutta niittyä n. 10 hehtaaria ja v. 2020 loppukesästä n. 10 ha). Niittyjä alettiin niittää vuosittain v. 2014

loppukesästä alkaen, joka sekä lisäsi töyhtöhyppien suosiman matalan kasvillisuuden alaa. Erityisesti Lammassaaren hoitoniityn vanha osa on kehittynyt tehostuneen laidunnuksen (kyytöt ja lampaat) ja niiton yhteistuloksena yhä suotuisammaksi hyppien pesinnän kannalta. Laiduntajien oikea-aikaisella ohjauksella niiton jälkeistä ruokojen kasvua on saatu hillittyä Lammassaaren hoitoniityn uudella osalla (pitkosten viereinen niitty) syksyinä 2019, 2021, 2022, 2023 ja v. 2024. Lyhytaikaisenkin laidunnuksen tuloksena niityn kasvillisuus oli keväänä 2020, 2022, 2023 ja 2024 tavallista matalampaa, joka saattoi olla yhtenä syynä töyhtöhyppien parimäärien kasvuun Lammassaaren hoitoniityn uudella osalla (esim. v. 2018 3, v. 2019 1, v. 2020 6 paria). Niiton jälkeisen laidunnuksen ansiosta niityllä on levähtänyt runsaasti kahlaajalintuja, erityisesti taivaanvuohia ja liroja, sekä syys- että kevätmuuton aikaan. Hoitotoimien onnistuminen on lisännyt myös pelloilla pesivien hyppien ruokailumahdollisuuksia viljelyalueen ulkopuolella.

Kuten v. 2020 – v. 2023, seurasin Etu-Viikin pelloilla pesivien töyhtöhyppien pesien sijoittumista ympäristöltään erilaisille peltolohkoille myös v. 2024. Kasvillisuuden peittävyden suhteen erilaisia ympäristöjä oli kaksi: kynnöspello (sisältää kevytmuokatut pellot, joilla ohuesti sänkien jäänteitä) sekä laidun/nurmi (kokonaan kasvillisuuden peittämä tai puolipeittävä (sänkipellot)). Yhtään sänkipeltoa ei v. 2022 ja v. 2023 ollut, toisin kuin v. 2020, v. 2021 ja v. 2024. Sänkipelloilla oli edellisvuonna joko 1) viljan sekaan kylvettyä nurmea, joka puinnin jälkeen oli lähtenyt kasvuun tai 2) puidulla rypselille kasvanutta harvaa ruohovartiskasvillisuutta (esim. peltosauniota).

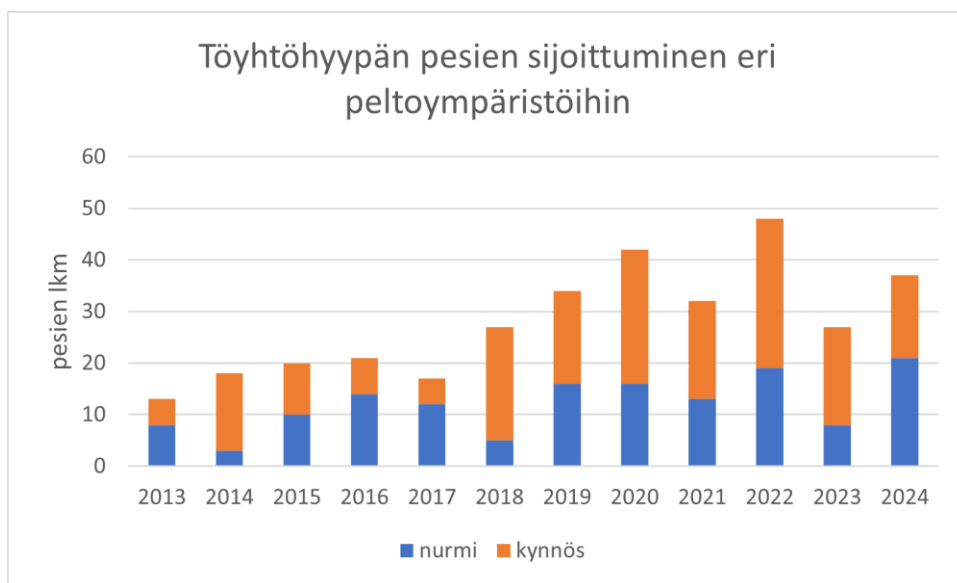
Kun katsotaan v. 2024 hautojien osuutta eri peltoympäristöissä, ennen äestyksiä ja kylvöjä aloitetuista 37 pesinnästä (1. pesinnät) havaitsin kynnöspelloilla 16 (43 %) pesää ja laitumilla/nurmilla 21 (57 %) (Kuvaaja 18, s. 71).

Vuonna 2023 27 pesinnästä oli kynnöspelloilla 19 (70 % hautojista) ja laitumella/nurmella 8 (30 %). Vuonna 2022 hautojien määrä oli kynnöspelloilla 30 (63 % hautojista) ja laitumella/nurmella 18 (37 %). Vuonna 2021 hautoi kynnöspelloilla 16 (55 % hautojista), laitumilla/nurmilla 9 (31 %) ja sänkipelloilla 4 (14 %) pareista. Vastaavasti v. 2020 kynnöspelloilla hautoi 26 (62 % hautojista), laitumilla/nurmilla 8 (19 %) ja

sänkipelloilla 8 (19 %) hyypistä. Hyppien 1. pesintöjen pesistä yli puolet (55 – 70 %) oli v. 2020 – v. 2023 kynnöspellolla ja vain kerran, v. 2024, sitä vähemmän (43 %).

Kun pesien määrää verrataan tarjolla olevien ympäristöjen (kynnöspellot tai kasvipeitteiset) osuuksiin koko viljelypinta-alasta, pesät sijoittuivat likimain ympäristön osuutta vastaavasti. Vuonna 2024 kynnöspeltojen osuus viljelypinta-alasta oli 38 % (41 ha) ja niille munittujen pesyeiden osuus 43 %. Vuonna 2022 kynnöspeltojen osuus oli 60 % (65 ha) peltojen pinta-alasta ja suosio (63 %). Myös kasvipeitteisiä peltoja (35 % ja 43 ha) valittiin saman verran kuin niitä oli pinta-alansa puolesta tarjolla, sillä pesistä 37 % sijaitsi niillä.

Vuonna 2021 kynnöspeltojen (53 %) ja kasvipeitteisten peltojen (47 %) osuudet olivat lähes vastaavat kuin niiden suosio hautojen keskuudessa (55 % ja 45 %). Tilanne oli samanlainen v. 2020, jolloin kynnöspeltojen osuus oli 70 % ja kasvipeitteisen 30 %, ja vastaavasti hautoja 62 % ja 38 %.

Kuvaaja 18. Töyhtöhyypän pesien jakautuminen eri peltoympäristöihin v. 2013 – v. 2024.

Yksi hyppien pesäpaikan valintaan johtavista piirteistä on taipumus yhteispuolustukseen munien tai poikasten ryövääjiä vastaan. Lähekkäin pesivät muodostavat nopeasti joukkovoiman ja tehokkuus munia ja poikasia havittelevien variksien tai kettujen torjunnassa kasvaa. Varsinkin v. 2020 lähekkäin pesimisen suosio näkyi: 95 % (40/42) ennen toukotöitä aloitetuista pesinnöistä oli kahdessa hautojen keskittymässä, toisessa 26 ja toisessa 14 pesää. Näiden keskittymien yhteispinta-ala oli 20 ha eli vajaa viidesosa koko viljelypinta-alasta. Välimatka keskittymästä toiseen oli n. 500 m.

Vuonna 2021 pesät sijoittuivat samalla tavoin kahteen keskittymään. Erona edellisvuoteen nämä muodostuivat muutamista, aavistuksen erillään sijaitsevista ryhmistä. Isommassa keskittymässä oli 19 (4, 6 ja 9 hautojan ryhmät) ja toisessa 10 hautojaa (6 ja 4 hautojan ryhmät). Yksittäiset hautojat hautoivat

lähimmillään parinkymmenen metrin päässä toisistaan. Hyyppäryhmien alat vaihtelivat kolmesta neljään hehtaariin.

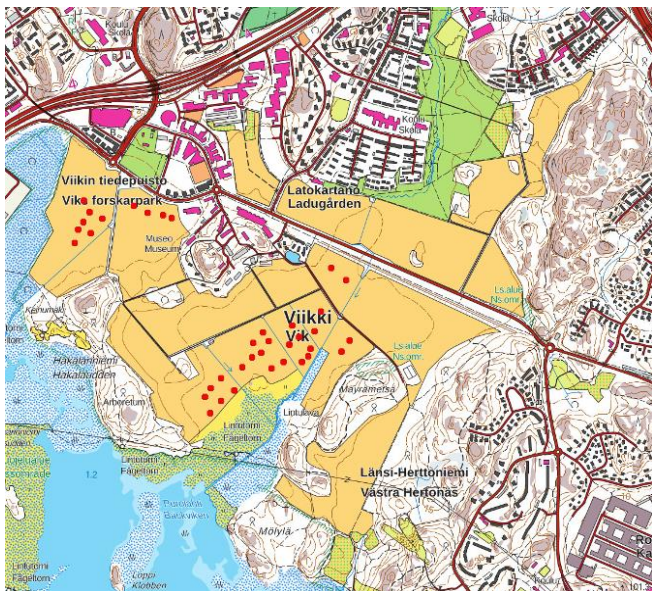
Myös v. 2022 hyyppät keskittyivät kahdelle eri alueelle, ja niiden yhteispinta-ala oli n. 30 ha (1/4 peltoalasta). Isommalla n. 20 ha alalla oli 37 ja pienemmällä n. 10 ha alalla 11 pesää. Isommassa keskittymässä oli kolme hieman toisistaan erillään olevia pesäryhmittymää, joista tiuhimmassa oli 9 pesää n. kahden hehtaarin alalla (4,5 pesää/ha).

Vuonna 2020 14 hautojan keskittymä oli kokonaan kynnöspeltoa, mutta v. 2021 saman alueen 10 hautojan keskittymässä toinen ryhmä (6) hautoi kynnöspellolla ja toinen (4) sänkipellolla. Vuoden 2020 26:n ja v. 2021 19:n hautojan keskittymässä oli kaikkia kolmea kasvipeitteisyydeltään erilaista peltolohkoa. Vuonna 2022 isomman keskittymän 37 parin pesäpaikkavalinnassa painottui nurmi: hautojista n. puolet (18) sijoittui nurmelle, jota oli kuitenkin vain kolmasosa pesintäkeskittymän pinta-alasta.

Vuonna 2023 Purolahden hoitoniityn pohjoisosa muokkaantui lampareiden kaivuun yhteydessä työtyhyyppiä houkuttelevaksi, alkukeväällä osin kasvittomaksi ympäristöksi. Niitty veti hyyppäpareja puoleensa moninkertaisesti myös keväällä 2024 verrattuna aiempiin vuosiin. Todennäköisesti suurin osa siellä pesinnän aloittaneista olisi muussa tapauksessa pesinyt siihen välittömästi rajautuvilla peltolohkoilla.

Pesimäkeskittymiä oli vuonna 2023 tavalliseen tapaan kaksi, mutta Purolahden hoitoniityyn rajautuvassa, pesimäkeskittymistä suuremmassa hautoi tänä vuonna aiempaa vähemmän hyyppiä. Isommassa keskittymässä oli 20 hautojaa muutamissa, aavistuksen erillään sijaitsevista ryhmissä (6, 6, 4 ja 4 hautojaa ryhmässä) ja toisessa 7 hautojaa (5 ja 2 hautojaa ryhmässä). Yksittäiset hautojat hautoivat lähimmillään parinkymmenen metrin päässä toisistaan.

Vuonna 2024 peltoalueen hyyppien pesät keskittyivät aiempien vuosien tapaan kahdelle alueelle, joiden välinen etäisyys oli n. 800 m. Viljelyaukean kaakkoisosan, Purolahden hoitoniityn pohjoisosaan rajautuvassa keskittymässä oli 26 pesää ja luoteisosan, Säynäslahden tervaleppäluhtaan ja Viikintiehen rajautuvassa keskittymässä 11 pesää (Kartta 2).

Kartta 2. Töyhtöhyypän pesät Etu-Viikin pelloilla v. 2024

Kuovitaanko pesä nurmelle tai kenties kynökselle on luultavasti usean painoarvoltaan erilaisen tekijän summa. Hyypät ryhtyvät yhteispuolustukseen yleensä vain omalla peltolohkollaan eli lähekkäisten pesijöiden voimin, joten jonkin ympäristön (kynnös/nurmi) suosio pesäpaikanvalinnan aikaan voi kallistaa vaakaa suosituimman suuntaan, ainakin niin kauan kuin kyseisellä aukean osalla on tilaa. Varhaiskevään kasvittomuuden katsotaan ennustavan matalampaa eli liikkumisen ja oletettavasti myös ravinnonhankinnan kannalta helpompaa poikasajan ympäristöä, jollaisina kynnöspellot näyttäytyvät. Toisaalta nurmet on asetettu Viikin keväisillä pelloilla nopeimmin ja haudonta on alkanut niissä hieman aiemmin kuin kynnöspelloilla. Niitä eivät uhkaa myöskään toukutyöt kesken haudonnan, mutta muistavatko hyypät tämän?

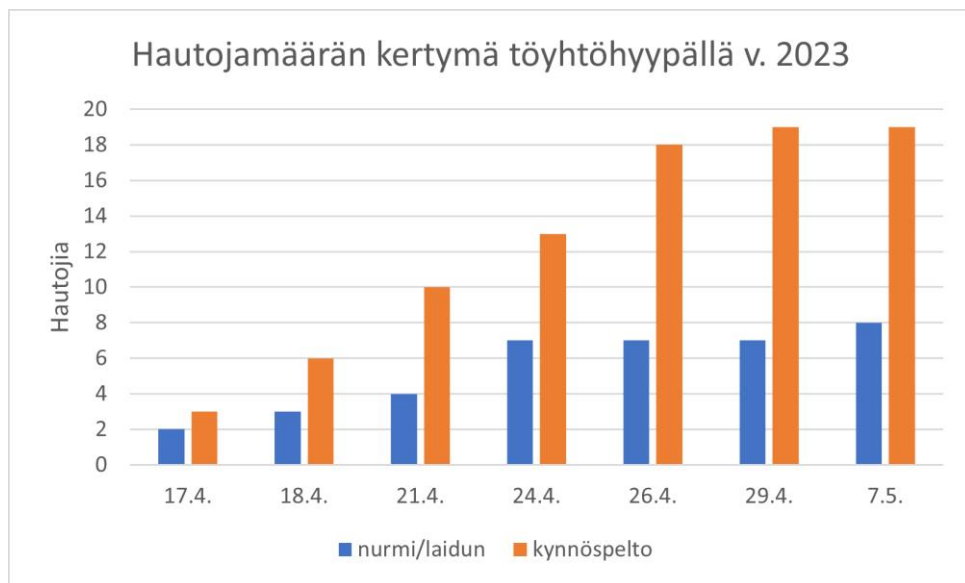
Pelloilla v. 2024 pesineistä hyypistä varhaisimmat hautojat (10) näkyivät 14.4. Hautojista kahdeksan oli nurmella ja kaksi kynnöspelloilla. 18.4. hautojia oli 26 (nurmi 15, kynnös 11) ja 10.5. 37 (nurmi 21, kynnös 16).

Vuonna 2023 pesineistä hyypistä varhaisimmat hautojat (5) näkyivät 17.4. Hautojista kolme oli kynnöksellä ja kaksi nurmella. Siitä eteenpäin hautojamäärän (1. pesye) kertymä oli seuraava: 18.4. 9 (kynnös 6, nurmi 3), 21.4. 14 (kynnös 10, nurmi 4), 24.4. 20 (kynnös 13, nurmi 7), 26.4. 25 (kynnös 18, nurmi 7), 29.4. 26 (kynnös 19, nurmi 7), 7.5. 27 (kynnös 19, nurmi 8). Haudonnoista yli puolet oli aloitettu 20.4. mennessä (Kuvaaja 19, s. 74).

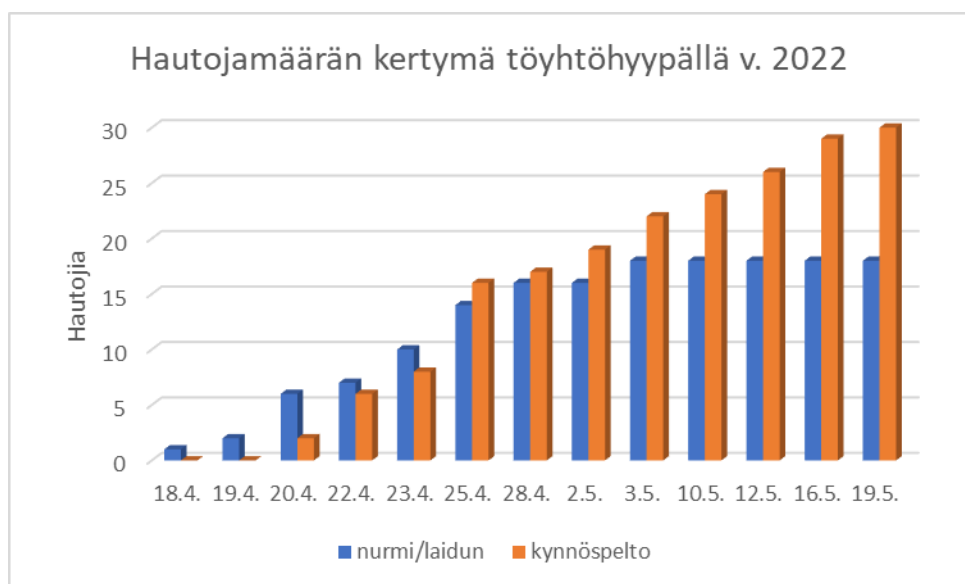
Vuonna 2022 pesineistä hyypistä varhaisin hautoja näkyi 18.4. (nurmella) ja kaksi päivää myöhemmin hautojia oli kahdeksan (kynnös 2, nurmi 6). Siitä eteenpäin hautojamäärän (1. pesye) kertymä oli seuraava: 22.4. 13 (kynnös 6, nurmi 7), 23.4. 18 (kynnös 8, nurmi 10), 25.4. 30 (kynnös 16, nurmi 14), 28.4. 33

(kynnös 17, nurmi 16), 2.5. 35 (kynnös 19, nurmi 16), 3.5. 12.5. 44 (kynnös 26, nurmi 18), 10.5. (kynnös 24, nurmi 18), 16.5. 47 (kynnös 29, nurmi 18), 19.5. 48 (kynnös 30, nurmi 18) (Kuvaaja 20, s. 74).

Vuonna 2022 haudonnoista yli puolet oli aloitettu 25.4. mennessä, ja tuolloin pesien määrä kynnöspelloilla ylitti nurmilla pesivien määrän. Siitä eteenpäin uusia hautoja ilmaantui lähestulkoon ainoastaan kynnöspelloille. Ainakin osa toukokuun mittaan pesinnän aloittaneista saattoi olla hoitoniityillä (Lammassaari ja Keinumäen edusta) pesintää harkinneita ja sieltä pelloille siirtyneitä. Kyseisten niittyjen alasta oli 90 % veden vallassa 22.4. ja viikkoa myöhemmin vielä 60 %. Uusia tulijoita ilmaantui peltojen koilliskulman laajalle kynnöslohkolle, jonne vähitellen kasvoi kymmenen parin keskittymä.

Kuvaaja 19. Töyhtöhyppien hautojien määrän kertymä eri peltoympäristöissä v. 2023

Kuvaaja 20. Töyhtöhyppien hautojien määrän kertymä eri peltoympäristöissä v. 2022

Ensimmäisiä hautoja on aiempina vuosina näkynyt seuraavasti: v. 2015 14.4. (1 hautoja), v. 2016 11.4. (9), v. 2017 18.4. (3), v. 2018 16.4 (3), v. 2019 7.4. (4), v. 2020 6.4. (1) ja v. 2021 6.4. (1). Aikaiset haudonnan aloitukset keväällä 2019, 2020 ja 2021 ovat suoraa seurausta varhaisista keväistä (terminen kevät alkoi v. 2019 14.3., v. 2020 1.3. ja v. 2021 21.3.).

Vuonna 2024 takatalvi yllätti hyppät huhtikuun loppupuolella. Uusi lumi (10 cm) peitti hyppien pesiä 24.4. Haudonnan oli takatalveen mennessä aloittanut 28 paria, mutta nyt kyyhötti hyppiä vain viidessä pesässä, loput parvena tuppaiden väleissä. 27.4., kun lämpö sai jo lumen hupenemaan, hautoi hyppiä kolmessatoista pesässä ja 2.5. kahdessakymmenessä. Lopullinen pesymäärä (37) oli koossa 10.5.

Vuonna 2024 näin ensimmäisen vastakuoriutuneen poikueen (4 poikasta) 13.5. kynnöspellolla. Samalla lohkolla näin yhden ensimmäisistä hautojista (14.4.) 29 vrk aiemmin. Havaitsin pelloilla tänä vuonna vain viisi poikuetta ja 10 poikasta (1, 1, 2, 2, 4), keskimäärin 2 poikasta/poikue.

Kaikki poikueet olivat ennen 12.5. alkaneita toukotöitä munittuja. Uusintapesyeistä ei poikueita kuoriutunut. Pelloille munituista 1. pesyeistä (37) tuhoutui äestyksissä ja kylvöissä 12.5. – 20.5. ainakin 28 eli 76 %. Hyppät munivat uusintapesyeitä niin, että 27.5. hautoja oli 20. Näistä oli 14.6. mennessä suurin osa keskeytynyt ja pesissä makasi enää 5 hautojaa. 24.6. pelloilla hautoi enää yksi.

Vuonna 2023 näin ensimmäisen vastakuoriutuneen poikasen 23.5. kynnöspellolla. Samalla lohkolla näkyi yksi ensimmäisistä hautojista 17.4. (36 vrk aiemmin). Havaitsin peltoalueella tällä pesimäkaudella ainoastaan viisi poikuetta ja 7 poikasta (1 + 1 + 1 + 1 + 3). Näistä kaksi poikuehavaintoa perustuu varoitteleviin emoihin, ja näiden poikueiden poikasmääräksi merkitsin yhden. Keskimääräinen poikuekoko oli 1,4 (7/5).

Ennen toukotöitä munittujen 1. pesyeiden poikueita kuoriutui 30.5. mennessä ainakin neljä, ja niistä kolme kynnöksellä ja yksi nurmella. Yksi uusintapesyeen poikue ilmaantui 19.6. kynnöspellolle (1. pesyeet olivat tuhoutuneet tuolta peltolohkolta 8.5. – 10.5. toukotöissä).

Ensimmäisen traktorin näin 20.4. äestämässä kynnöspeltoa. Kevään toukotöissä (lannoitus, kyntäminen, äestys, kylvö) aikavälillä 20.4. – 10.5. tuhoutui 12 ensimmäisen pesyeen pesää, joista 11 kynnöspelloilta ja 1 nurmelta. Lisäksi 2 pesää tuhoutui todennäköisesti muusta syystä nurmelta. Uusintapesyeitä munittiin 14 ja niistä ainakin yksi tuhoutui kylvön yhteydessä 25.5.

Vuonna 2022 näin kevään ensimmäiset kaksi untuvikkoa 16.5. nurmilohkolla. Kyseisellä lohkolla olin nähnyt ensimmäisen hautojan 28 vrk aiemmin. 19.5. poikueita oli kuoriutunut ainakin 7, joista nurmella 3 ja kynnöspellolla 4.

Toukutyöt alkoivat vähän ennen toukokuun puoliväliä. Alkuun äestettiin vain sellaisia peltoja, joilla ei pesinyt hyppiä. Olin lähettänyt koetilalle kartan pesien sijainneista ja tämä oli ilmeisesti vaikuttanut työjärjestykseen. Silti yksi pesä tuhoutui 19.5. Vähitellen äestykset etenivät kynnöspeltojen lohkoille, joilla

myöhään aloittaneet parit hautoivat ja pesistä tuhoutui 23.5. mennessä ainakin 15. Lyhyiden rituaalien jälkeen naaraat munivat 30.5. – 7.6. yhteensä 8 uutta pesyettä. Näistä ei kuitenkaan kuoriutunut yhtään poikuetta.

Havaintsin pelloilta yhteensä 19 poikuetta ja niissä 49 poikasta (keskimäärin 2,6 poikasta/poikue). Viimeiset kaksi pesyettä kuoriutuivat toukokuun viimeisinä päivinä, joten ne oli munittu vapun aikoihin.

Kynnöspelloille munituista pesyeistä kuoriutui 13 poikuetta (68 % poikueista) ja niissä havaintsin yhteensä 33 poikasta (keskimäärin 2,5 poikasta). Nurmilohkoille munituista syntyi ainakin 6 poikuetta (32 %), joista laskin 16 poikasta (keskimäärin 2,6 poikasta). Eniten poikueita (5) havaintsin Purolahden hoitoniityn viereiseltä kynnöspelloilta, joka sai olla rauhassa maatöiltä aina 7.6. saakka. Tämä poikuemäärä oli 56 % (5/9) lohkolle munituista.

Vuoden 2021 12 poikueesta 58 % (7) näkyi kynnöspelloilla, 33 % (4) nurmella ja 9 % (1) sänkipellolla. Vastaavasti v. 2020 poikueita näkyi 19. Näistä 68 % (13) näkyi kynnöspelloilla, 5 % (1) laitumella/nurmella ja 27 % (5) sänkipellolla.

Vuoden 2023 pesinnöistä onnistui kynnöspelloilla 20 % ja nurmilla 14 %. Vuoden 2022 pesinnöistä onnistui kynnöspelloilla 43 % ja nurmilla 33 %. Sekä v. 2020 että v. 2021 menetettiin äestyksissä ja kylvöissä ainakin 12 munapesyettä (v. 2020 6.5. ja 2021 4.5 alkaen). Vuonna 2021 tuhoutui kynnöspeltojen pesinnöistä 8 (50 % kynnöksille munituista), sänkipelloilta 3 (75 %) ja nurmilta 1 (8 %). Nurmipesän tuhon syynä oli lannoitetta levittänyt traktori, muissa äestys. Lisäksi v. 2020 yhdeltä sänkipelloilta keskeytyi vapun aikaan äkillisesti viiden munapesyeen haudonta kahdeksasta. Olikohan asialla kettu tai jokin muu maapeto? Yhteensä ainakin 17 paria joutui v. 2020 munimaan uuden pesyeen. Enin osa pesyeistä munittiin samalle lohkolle viikon sisällä, mutta osa vaihtoi lohkoa.

Poikueet on helpoin havaita kasvittomilta kynnöspelloilta ja vaikein laitumilta/nurmilta, missä korkeaksi kohonnut kasvillisuus peittää poikaset taakseen toukokuun puolestavälistä alkaen. Vuonna 2021 havaittujen poikueiden määrä vastasi melko hyvin eri peltoympäristöjen osuuksia, joten haudonta-ajan tappioihin ei ympäristöllä näyttänyt olleen vaikutusta. Sen sijaan vuonna 2020 näkyi laitumilla/nurmilla vähemmän poikueita, mitä pesintöjen osuudesta ympäristössä olisi osannut odottaa. Hätäilevien emojen perusteella nurmilla oli tuolloin kuitenkin kaksi poikuetta enemmän kuin oli näkyvillä.

Vuonna 2021 poikueita ilmaantui pelloilla pesiville hyypille aikavälillä 4.5. – 13.5. (poikueista tehdyt ensihavainnot). Mahdollisesti vielä yksi uusintapesyeen poikue kuoriutui kesäkuun lopussa. Ennen toukokuuta, käytännössä vappuun mennessä aloitettujen pesintöjen poikueita näkyi yhteensä 12 ja poikasia 30 (keskimäärin 2,5 poikasta). Vuonna 2020 poikueita kuoriutui pitemmällä jaksolla, 30.4. – 16.6. Uusintapesyeitä kuoriutui useampia. Poikueita havaintsin 23 ja poikasia 49 (keskimäärin 2,1 poikasta), mukaan lukien uusintapesyeet.

Poikasmäärä on aina minimiarvio. Vastakuoriutuneista poikueista usein vain osan pääsee näkemään kokonaan, sillä emot ottavat niitä yhtenäisen höyhenyksensä alle suojaan, ja varsinkin ensimmäisinä kuoriutumisen jälkeisinä vuorokausina. Poikasmäärän joutuu silloin merkitsemään vähintään yhdeksi. Vuonna 2022 näin kävi yhden ja v. 2021 neljän poikueen kanssa.

Aikainen haudonnanaloitus on ainoa kynnöspelloille munivien pelastus. Varhaisimmin munitut pesyeet ehtivät juuri ja juuri kuoriutua ennen äestysten alkua. Pesien sijainnista voi aina myös tiedottaa viljelijää, ja minä toimin v. 2020, v. 2021 ja v. 2022. Osan pesistä äestäjät onnistuivatkin kiertämään.

Vuonna 2020 ennen äestyksiä aloitetuista pesyeistä kuoriutui 17.5. mennessä 13 ja sen jälkeen vielä 6 29.5. mennessä. Tästä eteenpäin, v. 2020 kesäkuun ensimmäisestä viikosta alkaen havaitut 4 vastakuoriutunutta poikuetta olivat todennäköisesti uusintapesyeitä. Vuonna 2021 uusintapesinnät epäonnistuivat, poikkeuksena yksi havainto hätäilevästä naaraasta ja mahdollisesta poikueesta (poikasia en onnistunut näkemään).

Uusintapesyeet tuottavat paljon huonommin poikasia kuin ensimmäiset pesyeet. Vuonna 2024 uusintapesyeistä oli syntynyt yhtään poikuetta. Vuonna 2023 vain 1/14 uusintoista tuotti poikueen. Vuonna 2020 neljäsosa (4 poikuetta/17 uusintapesyettä) haudonnoista johti kuoriutumiseen. Tuolloin vielä toukokuun viimeisellä viikolla pelloilla tehtiin myöhäisiä kylvöjä (rypsiä/rapsia ja kauraa) ja ainakin 10 munapesyettä tuhoutui haudonnan viime päivinä. Näiden pesyeiden emot eivät munineet enää uutta pesyettä.

Vuoden 2024 kesäkuun 17. päivänä Lammassaaren hoitoniityn vesirajaan oli kerääntynyt 25 pesinnästä luopunutta hyppää, 24.6. 42 ja 28.6. 90.

Vuonna 2023 kesäkuun 1. päivänä Lammassaaren hoitoniityn vesirajaan oli kokoontunut 16 pesinnän lopettanutta hyppää. Tämä vastaa noin kolmasosaa pelloilla pesineiden yksilömäärästä. Vastaavasti v. 2022 kesäkuun 3. päivänä Lammassaaren hoitoniityn vesirajalle oli kerääntynyt 20 aikuisen hyppän parvi, noin viidesosa pelloilla pesineiden yksilömäärästä. Vuoden 2021 kesäkuun ensimmäisellä viikolla oli aikuisista pelloilla pesineistä hyppistä poistunut saman verran ja kesäkuun toisella viikolla n. 60 % sekä kolmannella jo n. 80 % pelloilla pesineistä yksilöistä.

Pellot jättäneissä aikuisissa on sekä pesinnöissään onnistuneita (poikue kuoriutui) että epäonnistuneita (ei poikuetta). Kaikkina neljänä vuonna juhannuksen tienoilla oli pelloilla jäljellä kymmenkunta aikuista - koiraita ja naaraita. Vuonna 2021 oli aikuisilla valvottavanaan pari nuorta ja muutama lentokyvytön poikanen. Vuonna 2022 samaan aikaan näkyivät peltojen viimeiset poikaset, kolme neliviikkoista. Vuonna 2024 juhannuksen aikaan oli neljällä parilla vähintään kolmen viikon ikäinen poikanen kaitsettavanaan. Pelloilta poistuneet aikuiset eivät kuitenkaan jättäneet Viikin – Vanhankaupunginlahden aluetta, vaan viihtyivät etupäässä rantaniittyjen lietteillä syksyä kohti kasvavissa parvissa.

Havaittujen poikueiden määrän perusteella v. 2024 ainakin 14 % (5 poikuetta/37 paria) pelloilla pesineistä pareista onnistui tuottamaan poikueen. Vastaavasti v. 2023 ainakin 19 % (5 poikuetta/27 paria) onnistui samassa asiassa, v. 2022 ainakin 40 % (19/48) pareista, v. 2021 ainakin 41 % (12/29) ja v. 2020 ainakin 55 % (23 poikuetta/ 42 paria). Vuonna 2021 havaitsin myös yhden ja v. 2020 muutaman parin, joilla hätäilyn tai muun käytöksen perusteella oli poikasia lähettyvillä, mutta joita en onnistunut kasvillisuuden seasta löytämään. Havaintojen perusteella peltojen pesinnöistä on v. 2020 – v. 2024 onnistunut huonoimmillaan 14 % ja parhaimmillaan 55 %.

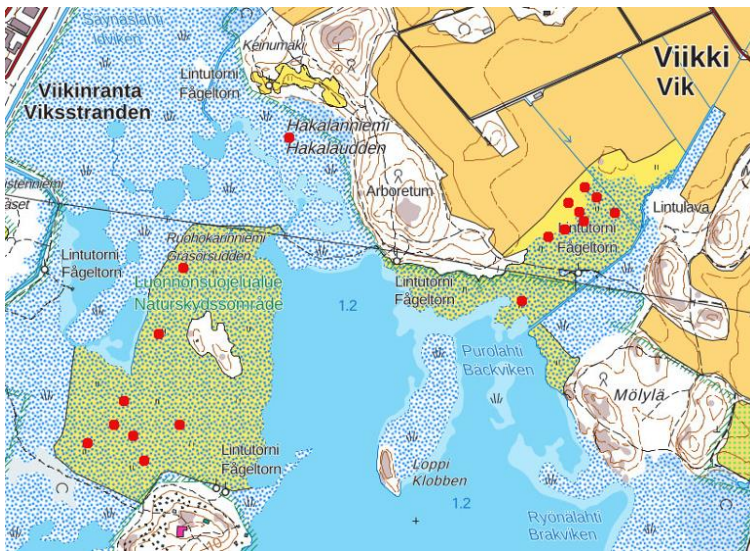
Vuoden 2024 viidestä poikueesta yksi selvisi vähintään kahden viikon, yksi vähintään kolmen viikon, kaksi vähintään viiden viikon ikään ja yksi nuoruusvaiheeseen. Noin kolmen viikon ikäisellä on jo kohtuulliset mahdollisuudet selvitä lentokykyiseksi.

Vuonna 2023 ainakin yksi poikue varttui n. kahden viikon ikäiseksi (v. 2022 7, v. 2020 11, v. 2021 8). Sitä vanhempia poikueita en v. 2023 havainnut. Vuonna 2020 selvisi kolmen viikon ikäisiksi 3, v. 2021 5 ja v. 2022 3 poikuetta. Neljän viikon ikäisiksi varttui v. 2020 2, v. 2021 2 ja v. 2022 2.

Luultavasti yksi tai kaksi tulvaniityn viereisen pellon poikueista siirtyi ainakin v. 2021, v. 2022 ja v. 2023 parin viikon ikäisinä Purolahden hoitoniityn pohjoisosaan, jonka heinikoista tai niityn hyppäpoikueista niitä ei voinut enää erottaa. Vuonna 2021 kesäkuun 11. päivänä näkyi seitsemän juuri lentämään oppineen tönköhyppäparvi, joten nuoriksi selvinneiden määrä pellolla syntyneistä oli vähintään tämä.

Poikasia katoaa poikueista nopeasti ja kriittisimmät hetket näyttävät sijoittuvan välittömästi kuoriutumisen jälkeisiin päiviin. Vuosien 2024 ja 2023 poikashavainnot on liian vähän tähän tarkasteluun, mutta v. 2022 alle viikon ikäisissä poikueissa oli keskimäärin 2,9 poikasta (29 poikasta/10 poikuetta) (v. 2020 2,7 poikasta (71/26 (kaikki alle viikon ikäisistä tehdyt poikuehavainnot) ja v. 2021 2,5 poikasta (30/12)). Noin viikon tai kahden viikon ikäisissä poikueissa oli v. 2022 2,1 (15/7) (v. 2021 2,0 (16/8)) ja kolmen viikon ikäisissä 2,0 (4/2) (v. 2021 1,6 (8/5)). Vastaavasti v. 2020 vähintään viikon vanhoissa poikueissa oli lähes aina vain yksi, harvoin kaksi poikasta.

Haudonta alkaa hoitoniityillä yleensä hieman myöhemmin kuin pelloilla. Vuonna 2024 ensimmäiset hautojat näkyivät poikkeuksellisesti samaan aikaan kuin pelloilla: 14.4. yksi hyppä hautoi Purolahden hoitoniityn pohjoisosassa. Lammassaaren hoitoniityllä hautoi ensimmäinen hyppä vasta 2.5. (pitkosten viereinen niitty). Lammassaaren ja Keinumäen edustan niityt olivat vapun aikaan vielä suureksi osaksi veden alla, mikä viivästytti pesinnän aloitusta. Osa odottelevista hyppistä saattoi siirtyä pelloille pesimään, hautojien määrään tuli siellä iso, noin kymmenen parin lisäys toukokuun toisella viikolla. Lammassaaren ympäristön hoitoniityillä pesi lopulta vain yhdeksän hyppäparia, viisi paria vähemmän kuin v. 2022 ja v. 2023 (Kartta 3).

Kartta 3. Töyhtöhyppien pesät hoitoniityillä v. 2024.

Vuonna 2023 ensimmäiset kolme hautojaa näkyivät 17.4., Purolahden hoitoniityn pohjoisosassa (tulvaniityllä). Lammassaaren hoitoniityllä havaitsin varhaisimmat hautojat (4) 19.4. Toisin kuin v. 2022 Lammassaaren hoitoniity ei ollut erityisen vetinen pesinnän alkuvaiheessa, ja hyppät saattoivat asettua sinne isommassa määrin ja ajoissa pesimään.

Vuonna 2022 ensimmäiset hautojat näkyivät 22.4. Purolahden hoitoniityn pohjoisosassa. Lammassaaren niityiltä havaitsin ensimmäiset kaksi hautojaa vasta 30.4., jolloin iso osa niityistä oli vielä veden alla. Vuonna 2020 ja v. 2021 näin varhaisimmat hautojat 14.4. (v. 2021 Lammassaaren hoitoniityllä ja v. 2020 Purolahden hoitoniityn pohjoisosassa). Meri nousi v. 2021 huhtikuun puolivälissä hoitoniityille ja viivästytti ainakin viikolla haudonnan alkua Lammassaaren niityllä.

Vuoden 2024 ensimmäinen poikue ilmaantui 6.6. näkyville Lammassaaren pitkosten viereisellä niityllä, kaksi noin kahden viikon ikäistä poikasta. Hoitoniityillä näyttäytyi yhteensä neljä poikuetta ja 7 poikasta. Eniten poikueita (3) oli Purolahden hoitoniityn pohjoisosassa, ja niissä yhteensä 5 poikasta (1, 1, 3). Purolahden hoitoniityn vesirajassa lepäili 3 nuorta hyppää 28.6., jotka saattoivat olla hoitoniityn pohjoisosassa varttuneita. Lammassaaren hoitoniityn vanhalta osalta en nähnyt yhtään poikuetta, mutta varoittelevia emoja kesäkuun alkuvuorokolla kylläkin. Epäselväksi jäi oliko niillä poikasia.

Vuonna 2023 ensimmäiset kaksi poikuetta (1 ja 2 vastakuoriutunutta) piipersi 15.5. Purolahden hoitoniityn pohjoisosassa, eli viikkoa aiemmin kuin havaintoni peltoalueen aikaisimmasta poikueesta. Havaitsin hoitoniityillä 12 poikuetta, joissa oli ainakin 25 poikasta. Eniten poikueita (8) oli Purolahden hoitoniityn pohjoisosassa ja niissä oli 16 poikasta (1, 1, 1, 2, 2, 3, 3, 3). Purolahden hoitoniityn eteläosassa näin kaksi poikuetta ja yhteensä 7 poikasta (3 ja 4). Keinumäen edustan niityllä ja Lammassaaren pitkosten

viereisellä niityllä oli molemmissa yksi poikue (1 poikanen) ja useampi varoiteleva emo. Lammassaaren vanhalta niityltä en tavannut yhtään poikuetta, mutta varoitelevia emoja lukuisasti. Ruohokarilla (Lemmenlehdossa) pesinyt kettu oli saanut ainakin yhden töyhtöhyppäaikuisen saaliiksi (osittain kaluttu yksilö pesäkolon edustalla).

Vuonna 2022 ensimmäinen poikue oli aikuisten hermostuneen käytöksen perusteella kuoriutunut 21.5 Lammassaaren pitkosten viereisellä niityllä. Vasta 28.5. näin samaisella niityllä kaksi enintään viikon ikäistä poikasta. 19.6. mennessä onnistuin näkemään niityillä vain kaksi poikuetta (2 ja 3 poikasta). Hätäilevät emolinnut olivat yleisiä kaikilla niityillä, mutta poikasten huomaaminen mättäisestä maastosta oli mahdotonta.

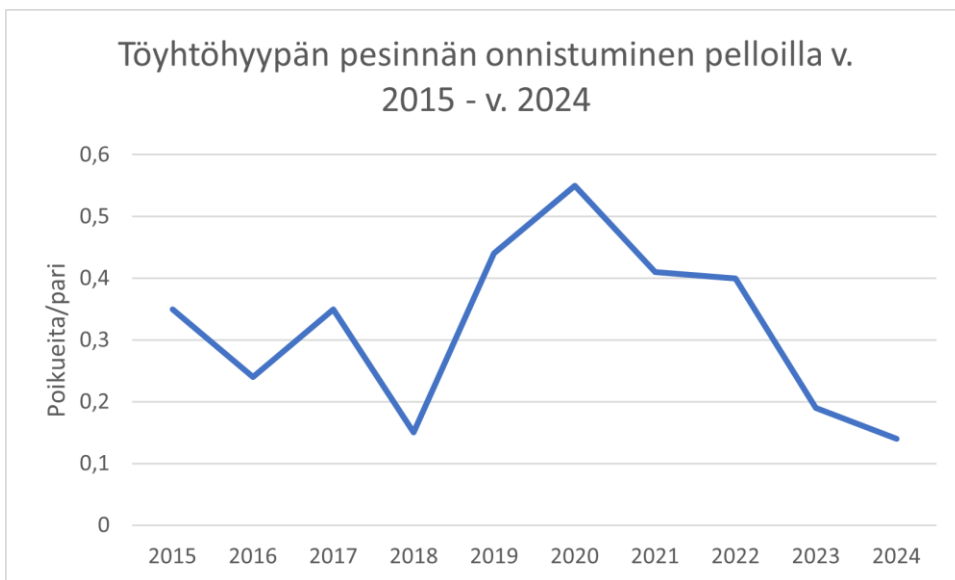
Vuonna 2020 ja v. 2021 havaitsin ensimmäisen poikasen Purolahden hoitoniityn pohjoisosassa: v. 2021 12.5. ja v. 2020 kahta viikkoa myöhemmin (27.5.). Vuonna 2021 tulvaniitylle ilmaantunut varhaisin poikanen saattoi kuitenkin olla vaeltanut viereiseltä peltolohkolta eikä peräisin niityllä kuoriutuneesta pesyeestä.

Vuonna 2021 havaitsin hoitoniityillä yhteensä neljä poikuetta ja 8 poikasta. Poikueista kaksi oli tulvaniityllä (1 + 3 poikasta) ja kaksi Lammassaaren hoitoniityllä (1 + 3). Päättellen siellä täällä hätäilleistä emolinnuista poikueita liikkui huomattavasti enemmän, mitä onnistuin hoitoniityiltä, ja erityisesti Lammassaaren niityltä löytämään. Lintutornit tarjoavat näkymiä hoitoniityille ja helpottavat ruokailevien hyppänpoikasten etsintää, kun taas nopeasti kohoavat ruohovartisten kasvien tiheiköt ja toisaalta niittyjen laajuus vaikeuttavat tarkkailua. Vaikeuksia on siis enemmän verrattuna viljelymailla pesivien hyppien pesinnän seurantaan.

Vuonna 2020 kaikki hoitoniityillä tavatut poikueet näkyivät Purolahden niityn etelä- tai pohjoisosassa, yhteensä viisi poikuetta ja 9 poikasta. Myös tuolloin näkyi ja kuului hätäileviä emoja poikasaikaan hoitoniityillä selvästi enemmän kuin itse poikasia, esimerkiksi 3.6. kartoituslaskennassa havaitsemistani 28 hyppästä 23 oli varoitelevia.

Vuonna 2024 pelloilla ja hoitoniityillä havaittujen poikasten yhteismäärä oli 17 (pelloilla 10 ja hoitoniityillä 7). Parimäärään suhteutettuna poikasia näkyi 0,3/pari (17/55). Pelloilla poikasia näkyi 0,3 ja hoitoniityillä 0,4 paria kohden. Tulos on huonoin pelloilla pesineillä v. 2015 – v. 2024 jaksolla (Kuvaaja 21, s. 81).

Vuonna 2023 poikasia näkyi pelloilla ja hoitoniityillä kaikkiaan 32 (pelloilla 7 ja hoitoniityillä 25). Parimäärään suhteutettuna poikasia näkyi 0,6/pari (32/55). Pelloilla poikasia näkyi 0,3 ja hoitoniityillä 0,9 paria kohden. Purolahden hoitoniitty on kasvillisuudeltaan aukkoisen ja töyhtöhyppänpoikaset on helpompi havaita sieltä kuin Lammassaaren ja Keinumäen edustan niityn yhtenäisemmästä ruohovartiskasvillisuudesta.

Kuvaaja 21. Töyhtöhyppän pesinnän onnistuminen pelloilla.

Vuonna 2022 poikasia näkyi 54 (pelloilla 49, hoitoniityillä 5). Parimäärään suhteutettuna poikasmäärä oli 0,8/pari (54/65). Pelloilla poikasia näkyi 1,0 ja niityillä 0,3 pesinnän aloittanutta paria kohden.

Vuonna 2021 havaitsin poikasia yhteensä 38 (pelloilla 30, hoitoniityillä 8). Parimäärään suhteutettuna poikasia näkyi 0,7/pari (38/54). Pelloilla näin poikasia 1,0 ja niityillä 0,3 paria kohden.

Vuonna 2020 havaitsin poikasia kaikkiaan 58, joista pelloilla 49 ja hoitoniityillä 9. Parimäärään suhteutettuna poikasia näkyi 1,0/pari (58/59). Pelloilla näin poikasia 1,2 paria kohden. Tämä oli yli kaksi kertaa enemmän kuin hoitoniityillä, joilla havaitsin 0,5 poikasta/pari.

Vastaavasti eri poikasiksi tulkittuja poikasia näkyi v. 2015 52, v. 2016 32, v. 2017 18, v. 2018 16 ja v. 2019 38. Parimäärään suhteutettuna (v. 2015 27 paria, v. 2016 31 ja v. 2017 27, v. 2018 39, v. 2019 45 paria) poikasia on näkynyt seuraavasti: v. 2015 1,9, v. 2016 1,0, v. 2017 0,7, v. 2018 0,4 ja v. 2019 0,8 paria kohden.

Peltoympäristön poikasmäärä paria kohden on vaihdellut v. 2015 – v. 2019 seuraavasti: v. 2015 0,9, v. 2016 0,6, v. 2017 0,9, v. 2018 0,1 ja v. 2019 0,8.

Vuonna 2015 Purolahden hoitoniityn pohjoisen osan eli tulvaniityn viereisellä peltolohkolla pesineiden liki kymmenen parin poikueista suurin osa vaelsi hoitoniitylle pian kuoriutumisen jälkeen. Poikasten liike tuona vuonna suositun, kesannolle jätetyn peltolohkon pesäpaikalta läheiselle niitylle vääristää v. 2015 tuloksia hoitoniittyjen ja peltoympäristön poikasmäärien eroista. Tämä näkyy v. 2015 osalta hoitoniittyjen paria kohden suhteutetussa poikasmäärässä, joka oli 5,0 eli enemmän kuin hyypien munamäärä. Vuosina

2016 – v. 2019 hoitoniittyjen poikasmäärät/pari olivat seuraavat: v. 2016 1,9, v. 2017 0,3, v. 2018 1,0 ja v. 2019 1,0.

Muut peltolohkot ovat etäällä hoitoniitystä ja lohkot rajautuvat toisistaan useimmilta sivuiltaan syvillä ojilla. Havaintojeni mukaan poikueet pysyttelevät lähes poikkeuksetta syntymälohkoillaan, ja ainoat havaittujen poikasten lukumääriin vaikuttavat tekijät ovat ravinnon puute, pedot (mukaan lukien varikset ja lokit) sekä poikasten piiloutuminen lohkojen reunakasvillisuuteen, jolloin vihkoon kirjatut lukumäärät jäävät todellista pienemmiksi. Tosin joskus poikueet voivat liikkua etäällekin syntymälohkoltaan: sekä v. 2019 että v. 2020 viljelyalueen luoteisreunalla pesineen parin poikue oli vaeltanut Keinumäen lintutornia ympäröivälle nurmialueelle ja ruoikon lietteiselle reunalle, osin ulkoiluteitä, n. 500 m matkan. Myös v. 2022 johdattivat kahden parin aikuiset muutaman vuorokauden ikäiset poikasensa (2 ja 3) n. 500 m päähän kuivuuden vaivaamalta kynnöspelloilta vehreämmälle lohkolle.

Poikasista vain pieni osa selviää nuoruusvaiheeseen. Vuonna 2024 yhteensä neljä selvisi lentokykyisiksi: yksi peltojen ja kolme todennäköisesti Purolahden hoitoniityn poikasista näyttäytyi 28.6.

Vuoden 2023 kesäkuun 26. päivänä lepäili kaksi nuorta lintua Purolahden hoitoniityn vesirajassa. Muutamaa päivää myöhemmin (29.6.) ruokaili kuusi nuorta hyökkää Lammassaaren hoitoniityn lietteillä. Nämä nuoret olivat varmaankin syntyjään Viikin – Vanhankaupunginlahden alueelta. Sen sijaan 9.7. Etu-Viikin pelloilla lepäilleiden 26 nuoren joukosta ison osan voi olettaa saapuneen muualta.

Vuoden 2022 heinäkuun 2. päivänä oli Lammassaaren hoitoniityn vesirajassa 136 aikuisen seurassa 2 nuorta, ja nämä olivat ainoat mahdolliset seuranta-alueella tuona vuonna varttuneet. Heinäkuun lopulla - elokuun alussa näkyi hoitoniittyjen lietteillä enimmillään 14 nuorta, mutta nämä saattoivat olla jo saapuneet alueen ulkopuolelta.

Sen sijaan v. 2021 kerääntyi hoitoniittyjen lietealueille ilahduttavan runsaasti nuoria: 28.6. 20, 29.6. 25 ja 3.7. 30 yksilöä. 13.7. nuoria oli jo 57 enkä usko niiden kaikkien kasvaneen Viikin – Vanhankaupunginlahden pelloilla ja niityillä. Kesäkuun lopun nuorista enemmistö saattaa hyvinkin olla seuranta-alueen omia nuoria, ja tuona vuonna ennemmin hoitoniityillä kuin pelloilla syntyneitä.

Vuonna 2020 hoitoniityillä oleskeli 23.6. neljä nuorta, joten ainakin tuon verran Viikin – Vanhankaupunginlahden hyypät onnistuivat silloin tuottamaan. 13.7. näkemäni seitsemän nuorta lintua saattoivat olla jo alueen ulkopuolelta lentäneitä.

Vuonna 2019 näkyi 4.7. Lammassaaren hoitoniityllä kolme nuorta ja 14.7. kahdeksan nuorta. Vuonna 2018 hyppien poikasista ei yksikään selvinnyt yli kahden viikon ikään.

Pikkutyllipareja pesi tänä vuonna selvästi viime vuosia vähemmän, vain 5. Yhtenä vähentymisen syynä oli pesintään sopivan alan pienuus Fastholman lumenkaatopaikalla; talven suuri lumimäärä peitti 3/4 kaakkoisesta, pikkutyllien suosimasta kentästä vielä kesäkuun puolivälissä.

Pesivien pikkutyllien määrä on kasvanut hoitoniittyjen niittojen ja vesirajan avoimena pitämisen ansiosta. Tämä näkyi alkuun parimäärien kasvuna erityisesti Purolahden niityllä, missä kasvua oli joka vuosi yhdellä parilla, v. 2013 yhdestä parista vuoden 2016 neljään pariin. Vuosina 2017 – v. 2019 pareja oli Purolahden niityllä kaksi, ja v. 2020 – v. 2022 vain yksi. Viimeisenä kolmena vuonna pikkutylli pesi vain niityn merenpuoleisessa eteläosassa. Syystä tai toisesta niityn pohjoisella osalla (tulvaniityllä) ruohovartinen kasvillisuus peitti niityn aiemmin lietteisiä osia vuosi vuodelta tiheämmin ja sen myötä pikkutyllien kuin myös muiden kahlaajien suosima avoin ala väheni olemattomiin. Talvella 2023 kaivettujen lampareiden rannoille jäi työmaan jäljiltä kasvittomia, pikkutyllille sopivia ruokailupaikkoja, ja laji asettui taas niityn pohjoiselle osalle pesimään. Pesimäkauteen 2024 mennessä ruohovartinen kasvillisuus oli vallannut nämä kasvittomat alat.

Lamassaaren ja Purolahden hoitoniityillä pesivien parien määrä on viime vuosina ollut lievässä laskussa: v. 2013 2, v. 2014 3, v. 2015 4, v. 2016 6, v. 2017 4, v. 2018 4, v. 2019 4, v. 2020 3 ja v. 2021 3. Niittyalan laajentuminen (uutena Keinumäen edustan niitty) ja toisaalta syyskesän laidunnus Lamassaaren pitkosten viereisellä niityllä, suosivat pikkutylliä ja v. 2022 ja v. 2023 hoitoniityillä pesi yhteensä 4 paria. Vuonna 2024 pareja oli hoitoniityillä vain 2.

Hoitoniittyjen ulkopuolella on pesinyt lähivuosina yhä enemmän pikkutyllejä, esimerkiksi Fastholman lumenkaatopaikan hiekkakentällä, ja myös Etu-Viikin pelloilla v. 2024 lukuun ottamatta. Pesivät linnut, sekä seuranta-alueella syntyneet nuoret linnut heinäkuusta alkaen, käyvät hoitoniittyjen lietteillä ruokailemassa.

Pikkutyllin tämän vuoden pesimäpaikkoja olivat: Lamassaaren hoitoniityn vanha osa (1 pari), Purolahden hoitoniityn eteläosa (1), Fastholman lumenkaatopaikka (2), Kyläsaari (1).

Seuranta-alueen parimäärät ovat vaihdelleet seuraavasti: v. 2015 8, v. 2016 9, v. 2017 8, v. 2018 9, v. 2019 10, v. 2020 10, v. 2021 11, v. 2022 11 ja v. 2023 9. Vuosina 2023 ja 2024 Fastholman lumenkaatopaikan lumensulamisedet peittivät läpi pesimäkauden aiempaa suuremman alan, ja siten myös kuivaa, pesimiseen sopivaa kenttää ei riittänyt useammalle kuin kahdelle parille.

Tänä vuonna en havainnut yhtään poikuetta. Lamassaaren hoitoniityn vesirajassa ruokaili 14.7. seitsemän nuorta, mutta ainakin osa saattoi olla seuranta-alueen ulkopuolelta saapuneita.

Vuonna 2023 havaitsin kaksi poikuetta. Fastholmassa lumenkaatopaikan kaakkoisella kentällä näkyi 14.6. yksi korkeintaan viikon ikäinen poikanen. Fastholman koillisella kentällä juoksenteli 15.6. kolme noin viikon ikäistä poikasta, jotka olivat 6.7. mennessä kehittyneet höyhenpuvultaan jo lähes nuoriksi. Nuori

yksilö näkyi Etu-Viikin pelloilla 9.7. ja Lammassaaren hoitoniityn vesirajassa kolme nuorta 16.7. Nuoret ovat jo liikkuvaisia ja nämä yksilöt ovatkin saattaneet syntyä muualla kuin havaintopaikalla.

Vuonna 2022 näin kuusi pikkutyllipoikuetta ja niissä yhteensä 14 poikasta (1, 2, 2, 2, 3 ja 4). Fastholmassa näkyi neljä poikuetta, joista ensimmäinen luoteisreunan kentällä 19.6. (yksi alle viikon ikäinen poikanen). Kaakkoisosan kentällä oli 2.7. yksi alle viikon ikäinen poikanen, mutta 12.7. kaksi isohkoa poikasta (eri poikue?). Lounaisreunan kentällä (risukasat) juoksenteli kaksi isoa poikasta 2.7. ja samana päivänä näkyi myös koillisreunan kentällä kolme noin viikon ikäistä poikasta. Viikinojan varteen kaivetuilla altailla ja viereisellä peltolohkolla pesi kaksi paria ja molemmat tuottivat poikueen: 14.7. näkyi neljä vastakuoriutunutta poikasta ja 19.7. kaksi noin kahden viikon vanhaa. Pienimmät poikaset olivat uusintapesyestä, sillä ensimmäinen tuhoutui toukotöissä n. 20.5.

Tyllipareja oli tänä vuonna yksi: Purolahden hoitoniityn eteläosassa. Pari liikkui lietteellä huhtikuun ensimmäiseltä viikolta ja soidinteleva koiras ainakin toukokuun toiselle viikolle. Yksinäinen lintu näkyi Purolahden ja Lammassaaren hoitoniityn vesirajassa kesäkuun loppupuoleen saakka, mutta lietteillä levähtää myös lintuja kesken muuttomatkan.

Vuonna 2023 pareja oli kaksi: Purolahden hoitoniityllä (1) ja Kyläsaareissa (1). Purolahden pari oli paikalla maaliskuun viimeiseltä viikolta ainakin 15.5. saakka, mutta soidin – ja reviiirikäyttäytymistä enempää, pesinnän varmistanutta havaintoa en tehnyt. Kyläsaaresta löytyi 29.5. pesä, jossa oli neljä munaa. Hautova lintu lähti pesästä (Jarkko Santaharju).

Vuonna 2022 tyllipareja oli yksi. Pari oleskeli huhtikuun lopulta toukokuun 26. päivään saakka Etu-Viikin pelloilla Viikinojan altaiden viereisellä kynnös-/mulloslohkolla. Puolisot soidintelivat 13.5. Koiras kyyristeli naaraan vieressä ja kaiveli ”pesäkuoppaa” pellon kohdassa, missä oli runsaasti pieniä kiviä. Toukokuun viimeisen viikon äestysten jälkeen en enää havainnut paria.

Tylli pesi Kyläsaaren – Arabianrannan nykyisin suureksi osaksi rakennetulla täyttömaa-alueella v. 1993 – 1994. Tämän jälkeen oli vuosien tauko, kunnes v. 2015 tylli soidinteli ja hallitsi reviiiriä Purolahden hoitoniityn eteläosassa. Sama toistui v. 2016, mutta molemmilla kerroilla jäi pesintä kesken, ilmeisesti veden nousun vuoksi. Vuonna 2017 oli seuranta-alueella peräti kolme tyllireviiriä (Kyläsaari, Etu-Viikin pellot, Purolahden eteläosa), joista kaksi tuotti myös onnistuneesti poikasia: 6.6 alkaen oli Kyläsaareissa 4 poikasta ja 7.6 alkaen Etu-Viikin pelloilla ainakin 2 poikasta. Vuonna 2018 pesi yksi tyllipari Purolahden hoitoniityllä ilmeisesti vailla menestystä. Vuonna 2019 tyllipareja oli kaksi: Purolahden hoitoniityn eteläosassa ja Lammassaaren hoitoniityn eteläosassa. Poikasia ei havaittu.

Vuonna 2020 pareja löytyi kolme ja reviiirit sijoittuivat Purolahden hoitoniityn eteläosaan, Etu-Viikin peltojen koillisosaan ja Kyläsaareen. Kyläsaaresta löytyi neljämunainen pesä toukokuun puolessavälissä

(Jarkko Santaharju). Pellon pari poistui toukotöiden jälkeen toukokuun puolessavälissä. Purolahden reviiri oli asuttu vielä toukokuun viimeisellä viikolla, mutta kesäkuun puolella lintuja ei enää näkynyt.

Vuonna 2021 pareja oli yksi. Yhdestä kahteen lintua oleskeli ja ajoittain soidinteli Purolahden hoitoniityn lietealueella huhtikuun toiselta viikolta toukokuun puoliväliin saakka, minkä jälkeen mitään pesintään viittaavaa ei havaittu.

Punajalkaviklon parimäärä kasvoi seuranta-alueella v. 2013 kahdesta parista v. 2019 alkaen kahdeksaan pariin (v. 2013 2, v. 2014 3, v. 2015 4, v. 2016 4, v. 2017 5, v. 2018 7, v. 2019 8, v. 2020 8, v. 2021 8 ja v. 2022 8, v. 2023 8). Tänä vuonna parimäärä putosi ja oli 6.

Parimäärän kasvun vuoksi kaikki eivät enää mahdu pesimään hoitoniittyjen parhaimmilla paikoilla ja uusia pareja onkin asettunut Purolahden hoitoniittyyn rajautuville peltolohkoille, lohkojen välisiin ojiin. sekä v. 2022 alkaen myös Viikinojan varteen kaivettujen altaiden reunamille. Nämä parit ruokailevat säännöllisesti hoitoniityillä ja kasvillisuudesta vapailla lieterannoilla. Lammassaaren hoitoniityn laajennus syksyllä 2017 kasvatti lajille sopivan ympäristön alaa ja uudelle, pitkosten viereiselle osalle asettuikin keväällä 2018 uusi pari ja v. 2023 asti punajalkaviklolla oli siellä reviiri. Niittyjen laajennuttua syksyllä 2020 Keinumäen edustalle myös sinne asettui punajalkaviklopari v. 2021 – v. 2023 keväänä.

Kaikkien punajalkaviklojen reviirit sijoittuvat joko kokonaan hoitoniityille tai pelloilla pesivien osalta suureksi osaksi niille. Tänä vuonna yhteensä 4 paria pesi Purolahden hoitoniityn, hoitoniittyyn rajautuvien peltolohkojen sekä Viikinojan altaiden muodostamalla alueella ja 2 Lammassaaren hoitoniityn vanhalla osalla.

Vuonna 2024 havaitsin hätäileviä emoja 13.6. Purolahden hoitoniityn pohjoisosalla ja Viikinojan altailla. Poikasia näkyi kahdesta poikueesta: 24.6. Purolahden hoitoniityn pohjoisosassa ruokaili n. kahden – kolmen viikon ikäinen poikanen ja 28.6. nuori lintu.

Vuonna 2023 emoja hätäili 24.5. alkaen, jolloin Lammassaaren hoitoniityllä oli varoiteleva emo. Myös Viikinojan altailla oli varoiteleva emo 25.5. Ainoan poikashavainnon tein 26.6., jolloin yksi noin kolmen viikon ikäinen poikanen näkyi Purolahden hoitoniityn pohjoisosassa. 6.7. näkyi nuori lintu Lammassaaren hoitoniityn vesirajassa ja 9.7. Purolahden pohjoisosan uuden lampareen reunalla.

Ruohokarilla (Lemmenlehdossa) ja Purolahden pohjoisosan kumpareella pesineet ketut saalistelivat päivittäin hoitoniityillä ja pelloilla ja kahlaajien sekä muiden lintulajien pesät ja poikaset olivat koko pesimäkauden vaarassa.

Vuonna 2022 en havainnut yhtään poikasta, vaikka hätäileviä emoja oli 29.5. alkaen. Tuolloin Purolahden hoitoniityllä varoitteli kaksi paria. Lammassaaren hoitoniityllä oli kaksi hermostunutta paria 6.6. ja tuosta päivästä eteenpäin kiivaasti huutavia pareja oli yleisesti kaikilla lahden kahdeksalla reviirillä.

Poikasilla oli kuitenkin ottajia. Ruohokarilla/Lemmenlehdolla pesinyt kettu oli jatkuvasti läsnä Lammassaaren niityllä. Myös Purolahden hoitoniityillä sekä Etu-Viikin pelloilla kettu oli poikasaikaan sekä valoisalla että hämärissä liikkeellä.

Ainoat mahdollisesti lahdella syntyneet nuoret (5) näkyivät 4.7. Lammassaaren - Purolahden hoitoniittyjen vesirajassa (E. Hiekkanen), mutta yhtä hyvin ne saattoivat olla muualta tulleita.

Useana aiempana vuonna poikasia on kyllä havaittu. Vuonna 2021 huomasin ensimmäisen poikasen (vähän alle kahden viikon ikäinen) 23.6 Purolahden hoitoniityn eteläosassa ja 28.6. samalla paikalla oli kolme isoa poikasta. Ainakin kahden parin poikasia (3 nuorta ja 2 isoa poikasta) ruokaili Purolahden lietteillä 3.7. Hoitoniittyjen lietteille oli 13.7. kerääntynyt 11 nuorta lintua, joiden joukossa saattoi olla jo muualla syntyneitä. Poikueita oli hätäilyn tai poikashavaintojen perusteella enemmistöllä (ainakin kuudella) pareista, jos ei kaikilla.

Vuonna 2020 ainakin kahden parin poikasia (3 + 1) näkyi Purolahden hoitoniityn lieterannoilla kesäkuun ensimmäisestä viikosta alkaen kuin myös hätäileviä pareja Lammassaaren niityn saraikkoisessa länsireunassa ja pelto-ojien varsilla. Neljä nuorta lintua ruokaili rantalietteillä juhannuksen jälkeisinä päivinä. Emojen käyttäytymisen perusteella poikueita oli seitsemällä parilla.

Vuonna 2016 havaitsin poikueita yhdellä parilla (1 poikue/4 paria). v. 2017 kolmella (3/5), v. 2018 neljällä (4/7) ja v. 2019 seitsemällä (7/8).

Taivaanvuohien parimäärä (7) oli viimeisen kahdentoista vuoden parimääriin nähden hieman keskimääräistä (8) pienempi (v. 2013 5, v. 2014 8, v. 2015 9, v. 2016 8, v. 2017 6, v. 2018 8, v. 2019 6, v. 2020 11, v. 2021 11., v. 2022 10 ja v. 2023 8). Kaikki reviirit olivat hoitoniityillä, ja niistä Lammassaaren hoitoniityn vanhalla osalla 2, Lammassaaren pitkosten viereisellä niityllä 1, Keinumäen edustan niityllä 1 ja Purolahden hoitoniityllä 3 (pohjoinen osa 2, eteläinen osa 1).

Pitkään asuttu reviiri Ryönälahdella on ollut kolme viimeistä vuotta tyhjänä ja ensimmäistä kertaa ei Säynäslahden tervaleppäluhdalla ollut reviiriä. Poikasia voi hyvällä onnella nähdä kasvillisuuden lomasta, varsinkin Purolahden hoitoniityn lietealueella, mutta tänä vuonna ei onni suosinut tarkkailijaa.

Kolme paria **meriharakoita** pesi Arabianrannan asuintalojen tasakatoilla ranta-alueen reunalla, yksi pari alueen pohjoisosassa ja kaksi eteläosassa. Viikin vanhan puhdistamon alueella oli mahdollisesti pari. Varjosaassa, seuranta-alueen välittömässä läheisyydessä, oli meriharakan pesä. Poikasia en tänä vuonna havainnut seuranta-alueella.

Poikashavaintoja aiemmilta vuosilta: v. 2023 yksi, lähes nuori poikanen näkyi 6.7. Arabianrannan nurmien eteläosassa. Välittömästi seuranta-alueen ulkopuolella Varjosaassa oli yksi alle viikon ikäinen poikanen 30.5.

Vuonna 2022 havaitsin poikasia juhannuksen ajoista eteenpäin, ensimmäiset kolme isoa poikasta emojen seurassa 22.6. Heinäkuun alussa (2.7.) oli Kyläsaassa 2, Arabianrannassa 1 ja Purolahdella 3 (2 + 1) nuorta lintua aikuisten seurassa. Näistä osa saattaa olla syntyjään seuranta-alueen ulkopuolisista pesinnöistä.

Vuonna 2021 poikasia näkyi 23.6. alkaen Arabianrannassa (1 nuori) ja enimmillään 19.7. neljä nuorta.

Vuosina 2013 – v. 2022 pareja on ollut seuraavasti: v. 2013 0, v. 2014 2, v. 2015 2, v. 2016 1, v. 2017 2, v. 2018 2, v. 2019 2, v. 2020 2, v. 2021 2 ja v. 2022 2. Lisäksi seuranta-alueen välittömässä läheisyydessä, Leposaassa – Varjosaassa, pesii säännöllisesti yhdestä kahteen paria, jotka käyvät ruokailemassa Kyläsaaren – Arabianrannan alueella.

Lehtokurppien parimääräarvio (3) perustuu yksittäisinä iltaöinä, joko yhdessä reviirien rajalla tai erikseen ja etäällä toisistaan havaittujen reviirilentävien koiraiden yhteismääriin. Selkeästi toisistaan erottuvat, säännölliset lentoreitit sijoittuivat seuraaville alueille: 1) Pornaistenniemi – Lammassaari, 2) Viiknranta - Keinumäki – Hakalanniemi - Mölylä ja 3) Saunalahti – Fastholma – Rajakallio – Herttoniemen metsäselänne. Lentoreitti ja sen kattama alue voi jonkin verran vaihdella iltojen välillä, mikä hankaloittaa parimäärän arviointia. Kolme paria on seuranta-alueen reviirien vähimmäismäärä.

Reviirien arvioitu määrä on vaihdellut viime vuosina 1 - 3 välillä: v. 2013 1, v. 2014 2, v. 2015 2, v. 2016 2, v. 2017 3, v. 2018 2, v. 2019 2, v. 2020 3, v. 2021 3 ja v. 2022 3.

Rantasipipareja (12) pesi tasaisesti Vanhankaupunginlahdella: Kivinokan länsikärjessä (1), Kivinokan luoteisrannalla (1), Kivinokan pohjoisessa poukamassa (1), Saunalahden pohjukassa (1), Fastholmassa (1), Hakalanniemen eteläosassa (1), Säynäslahden tervaleppäluhdalla (1), Kuusiluodossa (1), Kokkoluodolla (1),

Klobbenilla (1), Lammassaarella (1) ja Pornaistenniemessä (1). Hätäileviä emoja on näkynyt aiempina vuosina kesäkuun puolivälistä eteenpäin, mutta tänä vuonna niitä ei sattunut kohdalle. Parimäärä on viime vuosina pysytellyt hieman toisella kymmenellä: v. 2013 7, v. 2014 10, v. 2015 9, v. 2016 10, v. 2017 12, v. 2018 12, v. 2019 12, v. 2020 13, v. 2021 11, v. 2022 11 ja v. 2023 12.

Hoitoniityillä pesi tai oli reviiri kaikkiaan viidellä kahlaajalajilla (töyhtöhyyppä, punajalkaviklo, pikkutylli, tylli ja taivaanvuohi) (Taulukko 1, s. 103). Parien yhteismäärä oli 35, yksitoista vähemmän kuin edellisellä vuonna. Vähennys johtui suureksi osaksi töyhtöhyyppien pienemmästä parimäärästä hoitoniityillä – luultavasti niityiltä siirtyi hyyppiä pelloille pesimään korkean veden vuoksi. Sama tilanne oli v. 2022. Hoitoniityillä pesivien kahlaajien parimäärä on v. 2013 alkaen moninkertaistunut, ja on parhaimpina vuosina melkein viisinkertainen: v. 2013 10, v. 2014 14, v. 2015 20, v. 2016 25, v. 2017 24, v. 2018 29, v. 2019 29 paria, v. 2020 36, v. 2021 47, v. 2022 37, v. 2023 46 ja v. 2024 35. Iso osa parimäärän kasvusta on johtunut töyhtöhyyppien parimäärän kasvusta: v. 2013 niityillä pesi 2 paria hyyppiä ja v. 2023 28, mutta yhtä lailla kaikkien kahlaajalajien pareja pesii nyt niityillä enemmän. Hieman huolestuttavaa on parimäärän vähentyminen punajalkaviklolla ja pikkutyllillä v. 2024.

Hoitoniityjen varpuslinnuista

Hoitoniityillä pesi 21 varpuslintulajia, mikä on keskimääräistä tasoa kuluneen yhdentoista vuoden aikana (v. 2013 22, v. 2014 21, v. 2015 18, 2016 21, v. 2017 23, v. 2018 24, v. 2019 23 ja v. 2020 24, v. 2021 23, v. 2022 19 ja v. 2023 21) (Taulukko 2, s. 103). Varpuslintupareja oli 115 eli keskimääräistä enemmän (v. 2013 96, v. 2014 102, v. 2015 73, v. 2016 88, v. 2017 99, v. 2018 130, v. 2019 110, v. 2020 107, v. 2021 115, v. 2022 99 ja v. 2023 117), kun kahdentoista vuoden keskiarvo on 104 paria.

Varpuslintujen kokonaisparimäärän pudotus v. 2015 pesimäkaudella selittyi suureksi osaksi v. 2014 myöhäissyksyllä tehdyllä Purolahden hoitoniitylle levinneen ruoikon niitolla, mikä supisti ruoikkolajeille (ruokokerttunen ja pajusirkku) soveliasta pesimäympäristöä. Vuoden 2018 varpuslintujen runsas parimäärä johtui ruokokerttusten päämuuton aikaan vallinneista suotuisista sääoloista, jonka seurauksena ruokokerttusreviirejä oli tavallista tiheämmin hoitoniityjen ruoikkoisissa osissa. Vaikka ruoikkoiset alueet ovat niityjen tehostuneen hoidon myötä kaventuneet, ruokokerttusten runsauden vuosittaiset vaihtelut selittävät suureksi osaksi varpuslintujen kokonaisparimäärän heilahtelut. Vuonna 2022 parimäärän laskuun vaikutti lajimäärän lasku itsessään sekä mm. punavarpusen (5 parin pudotus), talitiaisen sekä keltävästäräkin vähäisempi esiintyminen ja mustarastaan puuttuminen kokonaan.

Ruohokarin/Lemmenlehdon lehtipuuston harvennus on vähentänyt varpuslintujen laji- ja parimäärää siellä ja toisaalta pensaikkojen poisto Purolahden hoitoniityllä.

Hoitoniittyjen tehostunut hoito (erityisesti loppukesällä tehtävät niitot) sekä niittyjen pinta-alan kasvu Lammassaaren hoitoniityn laajentumisen myötä (pitkosten viereinen niitty loppukesällä 2017 ja Keinumäen edustan niitty loppukesällä 2020), ovat voimakkaamman laidunpaineen ohella lisänneet avomaan varpuslintujen parimäärän vähän yli kahdestakymmenestä ensin neljäkymmenen tuntumaan ja v. 2023 jo viiteenkymmeneen (Taulukko 3, s. 104). Hoidon sekä niittyalan laajentumisen vaikutus näkyy niin kahlaajien kuin avomaan varpuslintujen parien yhteismäärän kasvuna sekä Lammassaaren että Purolahden hoitoniityillä (Taulukko 4, s. 105 - 106). Viime vuosina näiden linturyhmien lajimäärä on kuitenkin laskenut Lammassaaren alueen hoitoniityillä (mm. sitruunavästäräkki ja tylli puuttuvat).

Ruoikosta raivattu niitty ei välttämättä saavuta heti ensimmäisenä vuonna avomaan lintujen suosiota pesimäpaikkana, vaan vuosien kuluessa, kun niittyä hoidetaan. Vuonna 2018, ensimmäisenä keväänä Lammassaaren hoitoniityn uuden osan (pitkosten viereinen niitty) raivauksen jälkeen, niityllä pesi vain yksi pari niittykirvisiä, ainoana lintulajina. Vuonna 2019 niityllä pesi jo viisi avomaan lajia ja yhteensä 6 paria. Vuonna 2020 lajimäärä oli noussut seitsemään ja parimäärä 17:ään. Vuonna 2021 olivat avomaan lajit säilyneet samoina, mutta parimäärä oli laskenut kahdella, 15:een. Vuonna 2022 lajeja pesi kuusi ja parimäärä oli pudonnut 12:een. Niityllä oli toukokuussa vain vähän kuivaa maata ja tämä saattoi vaikuttaa sen houkuttelevuuteen pesimäpaikkana. Vuonna 2023 lajimäärä pysyi kuudessa, mutta parimäärä kohosi 17:ään. Tänä vuonna punajalkaviklolla ei ollut reviiriä niityllä, ehkä toukokuun alkupuolen korkean veden vuoksi ja lajimäärä laski viiteen, ja mahdollisesti samasta syystä myös parimäärä putosi kymmeneen. Yli puolet hoitoniityn pinta-alasta peittävä vesikerros toukokuun alkupuolella on siis kahtena keväänä (v. 2022 ja v. 2024) vähentänyt soveliaita pesimäpaikkoja sekä Lammassaaren pitkosten että Keinumäen edustan niityillä.

Yhtenä tekijänä varpuslintulajien parimäärän viime vuosien kasvussa on keltavästäräkin nousu syvimmästä alhosta: v. 2015 – v. 2018 pareja oli vain 4 – 7, kun taas v. 2019 – v. 2021 vähintään 15. Vuonna 2022 keltavästäräkiparien määrä laski 13:een, mutta nousi v. 2023 jälleen 15:een ja v. 2024 21:een. Avomaan varpuslintujen (keltavästäräkki, västäräkki, sitruunavästäräkki, niittykirvinen, kiuru) parimäärät ovat sitruunavästäräkkiä lukuun ottamatta säilyneet likimain samoina, ja joillain (erityisesti kiuru) on pesiviä pareja tullut myös lisää. Tosin v. 2024 kiurujen parimäärä lähes puolittui, ainakin osin Lammassaaren pitkosten niityn ja Keinumäen edustan niityn korkean veden vuoksi.

Avomaan varpuslintujen parimäärä oli tänä vuonna hyvää tasoa, 40 (v. 2013 23, v. 2014 39, v. 2015 28, v. 2016 29, v. 2017 27, v. 2018 23, v. 2019 39, v. 2020 44, v. 2021 40, v. 2022 37 ja v. 2023 50). Niittyalan kasvu n. 40 % ei kuitenkaan ole lisännyt samassa mittakaavassa avomaan varpuslintujen parimääriä.

Keltavästäräkkejä pesi hoitoniityillä tänä vuonna ilahduttavan paljon (21 paria), eli kaksi paria enemmän kuin v. 2019 (19), kuusi paria enemmän kuin v. 2021 ja v. 2023 (15) ja kahdeksan paria enemmän kuin v. 2022 (13). Parimäärä kasvoi etenkin Lammassaaren ympäristön niityillä, missä pesi 13 paria. Tämä oli neljä paria enemmän kuin v. 2023 (9) ja kuusi enemmän kuin v. 2022 (7). Purolahden niityllä parimäärä on säilynyt lähivuodet melko samoissa lukemissa (v. 2020 8, v. 2021 7, v. 2022 6, v. 2023 7 ja v. 2024 8). Vuosina 2013 – v. 2017 hoitoniityillä pesi keltavästäräkkejä vähimmillään 5 ja enimmillään 11 paria. Matkaa on vielä v. 2004 huippumääriin, jolloin huomattavasti pienialaisemmilta niityiltä laskettiin 29 paria.

Peltoalueilla keltavästäräkkiparien reviirejä varmistui kaksi (v. 2013 ja v. 2014 5, v. 2015 6, v. 2016 5, 2017 5, v. 2018 4, v. 2019 4, v. 2020 2, v. 2021 5, v. 2022 3 paria ja v. 2023 1).

Niittykirvisten parimäärä hoitoniityillä (12) on tarkastelujakson toiseksi pienin (v. 2013 11, v. 2014 19, v. 2015 22, v. 2016 21, v. 2017 17, v. 2018 13, v. 2019 17, v. 2020 17, v. 2021 16, v. 2022 16 ja v. 2023 21). Parimäärä on kasvanut Lammassaaren ympäristön uusien hoitoniittyjen siivittämänä. Vuoden 2024 huhtikuun loppupuolen (n. 19 – 25.4.) takatalvi lumipeitteineen niittykirvisten pääjoukkojen saavuttua koitui monen varhain saapuvan varpuslintulajin kohtaloksi, mm. kuolleita laulurastaita ja punarintoja löytyi runsaasti. Talvinen sää niittykirvisten pesimäkauden kynnyksellä saattoi johtaa parimäärän notkahdukseen. Ikävä kyllä lajin ydinalueena olleella Lammassaaren hoitoniityn vanhimmalla osalla pesivien parien määrä vähentynyt jo muutaman vuoden. Sekä tänä vuonna että edellisenä parimäärä oli tarkastelujakson pienin (7). Vuosien 2014 – v. 2016 pienemmällä niittyalalla oli pareja 15 ja v. 2017 13. Vuodesta 2018 lähtien v. 2021 saakka pareja oli 9, v. 2022 10.

Purolahden hoitoniityllä parimäärä on vaihdellut v. 2013 – v. 2017 kahden (v. 2013) ja seitsemän (v. 2016) välillä. Vuonna 2018 niityllä pesi 4, v. 2019 8, v. 2020 8, v. 2021 7, v. 2022 6, v. 2023 7 paria ja v. 2024 3 paria. Etu-Viikin pelloilla on viime vuosina pesinyt viitisen paria, mutta tänä vuonna vain kolme.

Kiurujen parimäärä on kasvanut Lammassaaren hoitoniityn laajentumisen ja Keinumäen edustan niityn raivauksen seurauksena. Parimäärä oli tänä vuonna kuitenkin vain 5. Osaa niityistä pitkään peittänyt vesi oli ehkä osasyynä pudotukseen.

Vuonna 2023 pareja oli peräti 9. Näistä Lammassaaren ympäristön hoitoniityille sijoittui 5 (vanhalle osalle 3, pitkosten viereiselle osalle 1 sekä Keinumäen edustalle 1), Purolahden hoitoniityn pohjoisosalle 3 ja eteläosalle 1. Jo v. 2019 hoitoniityillä pesi 4 paria kiuruja, kun v. 2013 – v. 2018 parien määrä oli vähimmillään 0 (v. 2016) ja enimmillään 3 (v. 2014). Karjan syyskesäinen laidunnus jo niitetyillä ja uudelleen kasvuun päässeillä hoitoniityillä luo kiuruille, mutta myös muille avomaan varpuslinnuille houkuttelevamman pesimäympäristön eli matalamman kasvillisuuden seuraavalle pesimäkaudelle kuin pelkkä loppukesän koneniitto.

Purolahden hoitoniityn itäreunalta on v. 2017 alkaen poistettu Tringa ry:n vapaaehtoisten voimin pensaikkoja niityn avoimuuden säilyttämiseksi. Pensaikkojen raivauksen merkitys puoliavoimen ympäristön varpuslintulajien (mm. pensaskerttu, pajulintu, punakylkirastas, punavarpunen) reviirimäärien vaihteluun on vaikea arvioida. Monilla näistä lajeista koko maan pesimäkanta on laskussa ja osalla muuttokauden olosuhteet vaikuttavat suuresti reviirimääriin. Uutta vesaikkoa nousee niityn reunoille nopeasti raivauksen jälkeen, joten jonkin verran pensaikkoa niityllä joka vuosi on.

Viikinojan varteen Purolahden hoitoniityn pohjoisosaan kaivettiin talvella 2021/2022 kolme allasta hidastamaan veden virtaamaa ja ravinteiden kulkeutumista lahteen. Samassa yhteydessä ojan itäpuoliselta osalta poistettiin nuorta lehtipuustoa ja niittyala pieneni vähäisesti niityn koillisreunalta. Muutamia ojan varrella aiemmin pesineitä lajeja (mm. mustarastas) puuttui ojan varresta tämän vuoksi.

Purolahden hoitoniitylle alkuvuodesta 2023 kaivetut lampareet vähensivät jonkin verran avoimen niityn alaa.

Hoitoniittyjen linnustosta

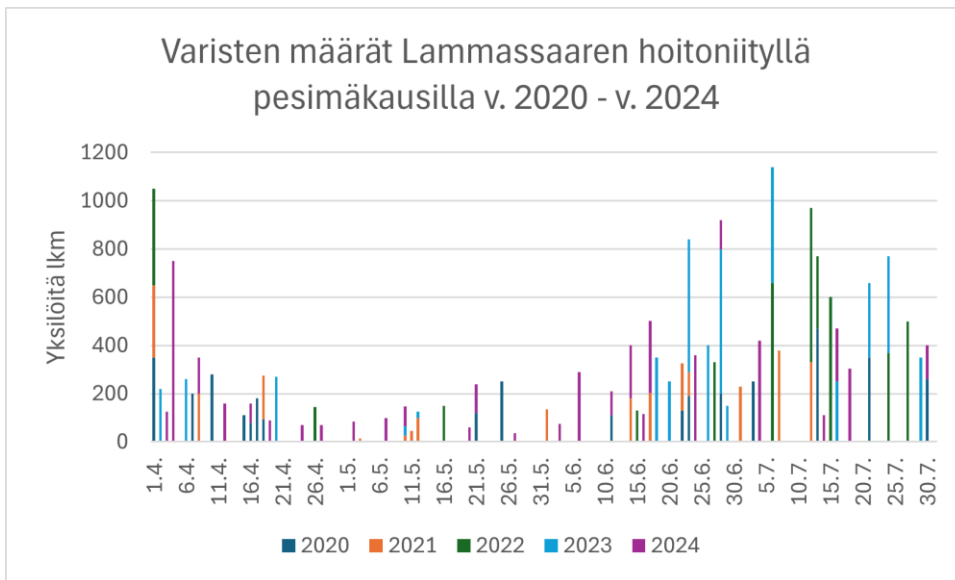
Hoitoniityillä pesi tällä pesimäkaudella 27 lajia. Näistä 21 oli varpuslintulajeja, 5 kahlaajalajeja ja yksi rantakana (ruisräkki). Vuosina 2013 – v. 2024 hoitoniityillä on pesinyt 36 lajia.

Avomaan lajeja pesi tänä vuonna 9 (keltavästäräkki, västäräkki, niittykirvinen, kiuru, töyhtöhyppä, punajalkaviklo, taivaanvuohi, pikkutylli, tylli). Yhdeksän avomaan lajia pesi Purolahden hoitoniityillä ja kahdeksan Lammassaaren ympäristön hoitoniityillä (Taulukko 4, s. x – s. x). Avomaan lajien pareista vähän suurempi osa, 57 % (42/74), pesi Lammassaaren ympäristön hoitoniityillä, ja suuruusluokka oli samanlainen myös v. 2023 55 % (54/98). Vuonna 2021 66 % (57/87) ja v. 2022 65 % (48/74) ero oli vielä isompi Lammassaaren hyväksi.

Avomaan lajien parimäärän osuus hoitoniityillä pesineiden kaikkien lajien parimäärästä on v. 2013 – v. 2024 vaihdellut 30 % - 60 % (v. 2013 31 % (33/105), v. 2014 45 % (52/115), v. 2015 47 % (48/103), v. 2016 47 % (54/114), v. 2017 41 % (51/123), v. 2018 30 % (46/151), v. 2019 49 % (68/139), v. 2020 55 % (79/143), v. 2021 53 % (87/164), v. 2022 54 % (74/137), v. 2023 60 % (98/164) ja v. 2024 49 %). Avomaan lajien osuus on ollut suurin v. 2019 jälkeisinä vuosina. Ruokokerttusten parimäärän vaihtelu on vaikuttanut isosti kokonaisparimäärän vuosittaiseen vaihteluun ja avomaan lajien osuuteen siinä (erityisesti v. 2018 ruokokerttunen oli runsas). Tämän ohella on tehostunut laidunnus yhdessä koneniiton ja täydentävän talkootyön kanssa laajentanut matalan kasvillisuuden alaa, lisäten avonaisuutta v. 2020 edeltäviin vuosiin verrattuna.

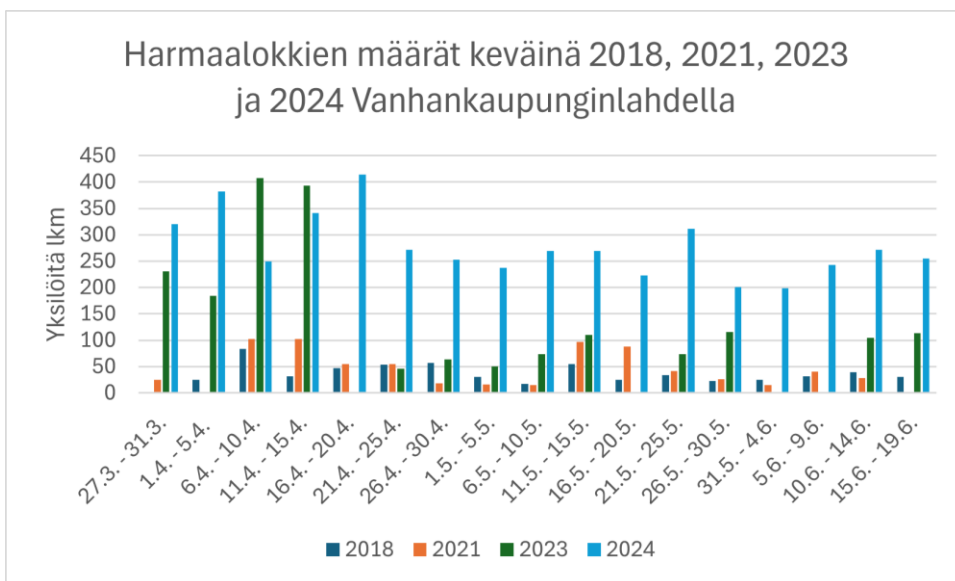
Hoitoniityillä pesineiden lajien kokonaisparimäärässä on havaittavissa tasaista nousua, suurimpana syynä avomaan lintujen (etenkin kahlaajien (Taulukko 1, s. x) parimäärän nousu uusien niittyjen ja tehostuneen hoidon myötä. Viime vuosien kohtuullisen hyvän tilanteen taustalla ovat jokavuotinen koneniitto loppukesällä, riittävä määrä laiduneläimiä (v. 2021 – v. 2024 kyyttöjä n. 25, v. 2021 lampaita n. 80, v. 2022 – v. 2024 lampaita vähän vähemmän) sekä koneniittoja täydentävät Tringan talkoot, joilla vesiraja pidetään kasvillisuudesta vapaana.

Lammassaaren hoitoniityillä pesivien lajien menestystä varjostaa läpi pesimäkauden niityllä päivystävä varisparvi. Lähemmäs kahdensadan nuoren ja pesimättömän variksen joukkio on merkittävä uhka avomaalla pesintää yrittäville linnuille (Kuvaaja 22, s. 93) Suuren parven läsnäolo vaikuttaa kielteisesti pesintää harkitsevien parien päätökseen pesiäkö niityllä vai ei. Varislintujen joukko kasvoi merkittävästi v. 2024, kun korppeja alkoi suurin määrin kerääntyä Lammassaaren hoitoniityille, ensimmäistä kertaa keväällä. Toukokuuisissa parvissa oli keskimäärin 29 lintua (286 yksilöä /10 havaintopäivää) ja kesäkuuisissa 42 (291/7)). Isoimmissa ryhmissä oli toukokuussa 60 ja kesäkuussa 53.

Kuvaaja 22. Varisten määrät Lammassaaren hoitoniityllä pesimäkausilla v. 2020 – v. 2024

Ja jos ei tässä ollut tarpeeksi, niin myös harmaalokkien yhteismäärät kevästä kesään Lammassaaren hoitoniityn lietteellä ja Viikin biojäteasemalla olivat ennätysuuret (Kuvaaja 23, s.93) Toukokuuisissa keräntymissä oli keskimäärin 242 yksilöä (2176/9) ja kesäkuuisissa 233 (2099/9). Pesä- ja poikastuhojen todennäköisyys ei näistä täydennyksistä ainakaan vähentynyt.

Kuvaaja 23. Harmaalokkien yhteismäärät Lammassaaren hoitoniityllä ja Viikin biojäteasemalla

Viikin – Vanhankaupunginlahden luonnonsuojelualueen luoteisreunassa, alueen välittömässä läheisyydessä toimiva biojäteasema on variksia, korppeja kuin myös suurta harmaalokkiparvea ruokkiva ja luonnonsuojelualueen linnuston pesimämenestystä heikentävä tekijä. Biojäteaseman tulisi poistua paikalta.

varti loppi paperihän (Puhaiten)
 Oiojakeasemalta
 25.10.-21 Pomahtemä

Uhanalaiset ja harvalukuiset seuranta-alueella pesivät lajit (pesineet vähintään yhtenä v. 2013 – v. 2024 pesimäkautena) (lintudirektiivin liitteen I (D), v. 2019 uhanalaisluettelon (CR= äärimmäisen uhanalainen, EN = erittäin uhanalainen, VU = vaarantunut, NT = silmälläpidettävä), al. alueellisesti uhanalainen sekä aiempien v. 2015, v. 2000 ja 2010 uhanalaisluettelon lajit (uhanalaisuusluokitus merkitty sulkuihin)). Vuosien 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, v. 2019, v. 2020, v. 2021, v. 2022 ja v. 2023 parien/reviirien määrä on ilmoitettu suluissa.

Laji	pareja/reviirejä
laulujoutsen D	2 (0, 1, 1, 1, 1, 1, 1, 2, 2, 2, 1)
haapana VU	18 (12, 16, 17, 14, 25, 19, 16, 26, 17, 20, 21)
heinätavi VU	2 (1, 3, 3, 2, 2, 2, 3, 2, 2, 2, 2)
punasotka CR	0 (1, 0, 0, 1, 0, 0, 1, 0, 0, 1, 0)
tukkasotka EN	0 (3, 2, 1, 1, 1, 1, 2, 1, 1, 2, 0)
isokoskelo NT	1 (2, 3, 3, 3, 4, 4, 1, 1, 1, 1, 1)
tukkakoskelo NT	1 (1, 1, 2, 2, 1, 1, 2, 1, 2, 0, 0)
ruisrääkkä D	1 (1, 1, 1, 0, 1, 1, 0, 8, 3, 0, 0)
silkkiuikku NT	1 (845, 46, 44, 49, 64, 46, 45, 44, 29, 37, 21)
pikku-uikku CR	0 (0, 0, 0, 0, 0, 0, 1, 0, 0, 0, 0)
kaulushaikara D	1 (1, 3, 1, 1, 1, 1, 0, 1, 3, 2, 0)
ruskosuohaukka D	1 (0, 0, 0, 1, 1, 1, 1, 0, 0, 0, 1)

kanahaukka NT	1 (1, 1, 1, 2, 2, 2, 2, 3, 3, 1, 1)
luhtahuitti D	2 (1, 2, 10, 6, 3, 3, 2, 3, 6, 1, 0)
liejukana VU	5 (0, 1, 1, 1, 0, 1, 2, 6, 3, 4, 5)
nokikana EN	12 (21, 39, 38, 31, 35, 20, 26, 34, 25, 27, 9)
kurki D	0 (0, 0, 1, 1, 1, 1, 1, 1, 0, 0, 0)
pikkutylli NT	5 (3, 4, 8, 9, 8, 9, 10, 10, 11, 11, 9)
tylli (NT 2015)	1 (0, 0, 1, 1, 3, 1, 1, 3, 1, 1, 1)
rantasipi (NT 2010)	12 (7, 10, 9, 10, 12, 12, 12, 13, 11, 11, 12)
punajalkaviklo NT	6 (2, 3, 4, 4, 5, 7, 8, 8, 8, 8, 8)
taivaanvuohi NT	7 (5, 8, 9, 8, 6, 8, 6, 11, 11, 10, 8)
käki (NT 2000)	3 (1, 1, 2, 0, 1, 1, 0, 1, 0, 1, 2)
tervapääsky EN	pesii, ei tietoa parimääristä
palokärki D	0 (0, 0, 0, 0, 0, 0, 1, 1, 0, 0, 0)
pikkutikka (VU (2000))	7 (6, 6, 7, 5, 6, 7, 6, 6, 8, 6, 5)
käenpiika NT	0 (3, 2, 2, 0, 1, 0, 0, 0, 0, 0, 0)
kiuru NT	pesii, tietoa vain hoitoniittyjen parimääristä: 5 (2, 3, 1, 0, 2, 1, 4, 5, 6, 7, 9)
haarapääsky VU	10 (v. 2013 – 2015 ei arviota, v. 2016 ja v. 2017 10 – 20, v. 2018 15, v. 2019 23, v. 2020 15, v. 2021 11, v. 2022 10, v. 2023 9)
räystäspääsky EN	0 (v. 2013 – 2015 ei arviota, v. 2016 5 – 10, v. 2017 0 – 5, v. 2018 2, v. 2019 0, v. 2020 0, v. 2021 0, v. 2022 0, v. 2023 0)
niittykirvinen (NT 2015) al.	hoitoniityt 12 (11, 19, 22, 21, 17, 13, 17, 17, 16, 16, 21), pelloilla pesii viitisen paria
västäräkki NT	pesii, hoitoniittyjen parimäärät: 2 (1, 2, 1, 1, 2, 2, 2, 2, 1, 1, 3). Natura-alue v. 2004, v.2007, v. 2012, v. 2018 ja v. 2024: 2, 10, 13, 6, 5
sitruunavästäräkki EN	0 (3, 2, 1, 1, 1, 1, 1, 0, 0, 0, 0)
keltavästäräkki (NT 2015) al.	hoitoniityt 21 (6, 11, 4, 7, 5, 6, 15, 19, 15, 13, 15), pelloilla 2 (5, 5, 6, 5, 5, 4, 4, 2, 5, 3)
kivitasku (NT 2015)	4 (5, 8, 6, 7, 5, 4, 9, 9, 9, 6, 9)
pensastasku VU	2 (2, 3, 1, 2, 2, 1, 1, 3, 1, 1, 2)
pensaskerttu NT	33 (v. 2019 24, v. 2020 32, v. 2021 32, v. 2022 26, v. 2023 38)
ruokokerttunen NT	pesii, hoitoniittyjen parimäärät: 21 (30, 22, 8, 12, 21, 43, 20, 13, 25, 29, 21). Natura-alue v. 2004, v. 2007, v. 2012. v. 2018 ja v. 2024: 357, 424, 310, 443, 248
ruokosirkkalintu EN	5 (1, 0, 1, 0, 0, 1, 0, 1, 1, 1, 2)

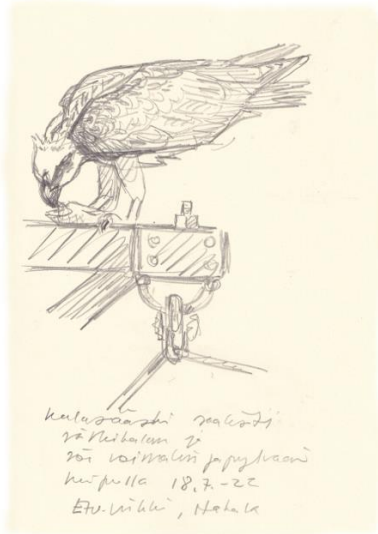
rastaskerttunen VU	3 (8, 9, 6, 6, 8, 12, 11, 9, 3, 6, 7)
sirittäjä (NT (2010))	36 (10, 20, 20, 8, 10, 10, 27, 22, 33, 25, 24, 25)
tiltalti (VU (2000))	1 (0, 1, 2, 3, 2, 1, 5, 6, 6, 5, 1)
pikkusieppo D	1 (0, 0, 0, 2, 3, 2, 0, 1, 3, 2, 1)
viiksitimali VU	39 (0, 2, 5, 10, 10, 27, 20, 25, 20, 10, 10) v. 2018 ja v. 2024 koko Natura-alueen kartoitus, v. 2013 – v. 2017 ja v. 2019 – 2023 ei Natura-alueen kartoitusta, vain arvio.
pähkinänakkeli VU	1 (0, 0, 0, 0, 0, 1, 1, 1, 0, 0, 0)
pussitiainen EN	1 (3, 0, 0, 1, 1, 1, 0, 0, 0, 0, 0)
pikkulepinkäinen D	1 (2, 2, 2, 2, 1, 1, 2, 2, 2, 1, 3)
kottarainen (NT (2000))	15 (30, 31, 26, 18, 21, 30, 29, 24, 17, 13, 12)
harakka NT	(v. 2020 7, v. 2021 6, v. 2022 4, v. 2023 6) (v. 2004, v. 2007, v.2012, v. 2018 ja v. 2024 Natura-alue: 2, 2, 2, 1, 6)
närhi NT	7 (v. 2017 2, v. 2018 5, v. 2019 4, v. 2020 6, v. 2021 6, v. 2022 6, v. 2023 7)
varpunen EN	n. 20 (koetila v. 2013 – v. 2020: 10 – 20, 10 – 20, 10 – 20, 10 – 20, 10 – 20, n. 15, 30, n. 20, n. 15, n. 20, n. 20)
viherpeippo EN	11 (ei tietoa v. 2013 – v. 2016, v. 2017 ainakin 8, v. 2018 ainakin 8, v. 2019 14, v. 2020 ainakin 8, v. 2021 16, v. 2022 12, v. 2023 11)
punatulokki (VU 2015)	6 (v. 2013 – v. 2015 enintään muutamia pareja, v. 2016 – v. 2018 2, v. 2019 3. v. 2020 2, v. 2021 8, v. 2022 2, v. 2023 8)
punavarpunen NT	48 (n. 20, n. 20, n. 20, n. 30, n. 20, 30, 25, 33, 50, 41, 43)
pajusirkku VU	hoitoniityt 18 (19, 17, 10, 11, 15, 21, 14, 11, 19, 12, 21). Natura-alue v. 2004, v. 2007, v. 2012, v. 2018 ja v. 2024 (122, 144, 134, 147, 171).
pelto­sirkku CR, D	0 (1, 1, 0, 1, 0, 0, 0, 0, 0, 0, 0)
merikotka D	0 (v. 2013 – v. 2019 0, v. 2020 1, v. 2021 0, v. 2022 0, v. 2023 0)

Uhanalaiset/harvalukuiset lajit, jotka havaittiin pesimäaikaan sopivassa pesimäympäristössä, mutta eivät pesineet tai pesintä epätodennäköinen:

jouhisorsa VU, punasotka CR, tukkasotka EN, kurki D, liro al. + NT + D, suokukko CR, pikkulokki D, suopöllö D, palokärki D, valkoselkätikka D, harmaapäätikka D, räystäspääsky EN, sitruunavästäräkki EN, kuhankeittäjä EN

Uhanalaiset/harvalukuiset lajit, jotka ruokailivat pesimäaikaan säännöllisesti alueella:

valkospokkanhi D, merikotka D, sääksi D (NT (2010)), naurulokki VU, selkälokki EN, merilokki VU, harmaalokki VU, räyskä D (NT 2010)), kalatiira D, lapintiira D

Joitain vähälukuisia lajeja

Pikkutikkoja pesi 7 paria (Pornaistenniemi, Verkatehtaanpuisto/Annala, Säynäslahti, Ryönälahden tervaleppäluhta, Fastholma, Saunalahti (2)).

Käpytikkapareja pesi ennätysmäärin, 29. Pesiä löysin 10, maastopoikueita 4 ja reviiirejä tulkitsin 15. Talvella 2023/2024 käpytikkoja talvehti hyvän kuusensiemensadon turvin tavallista runsaammin Viikin – Vanhankaupunginlahden metsissä. Vuonna 2023 pareja oli 17 (pesiä löysin 7, maastopoikueita havaitsin 4 ja reviiirejä 6). Vuonna 2022 pareja pesi 18 (11 pesälöytöä ja 7 reviiirejä). Vuonna 2021 oli 19 paria.

Haarapääskypareista (10) kuusi pesi Viikin tutkimustilan ulkorakennuksissa, yksi Pornaistenniemen etulampareen piilokojussa, kaksi Verkkosaaren laiturialueella ja yksi Kulosaaren kartanon venesatamassa.

Kivitaskupareista (4) yksi pesi Kyläsaarella, yksi Arabianrannassa, yksi Kokkoluodossa ja yksi Etu-Viikin pelloilla (koetila). Yksi mahdollinen reviiiri oli Viikin vanhalla puhdistamolla.

Kultarintoja oli keskimääräistä selvästi vähemmän, 13 reviiiriä (v. 2015 25, v. 2016 17, v. 2017 29, v. 2018 26, v. 2019 21, v. 2020 28, v. 2021 17, v. 2022 20, v. 2023 17), eniten Fastholmassa (4) ja Pornaistenniemessä (3), Fastholmassa (4).

Tiltalttireviirejä oli vain 1 ja se oli Ryönälahden tervaleppäluhdalla.

Pikkusiepporeviirejä oli 1 (Fastholma).

Peukaloisia oli suurin parimäärä v. 2016 – v. 2024 jaksolla, kaikkiaan 13 reviiiriä eli yhtä paljon kuin v. 2023 (v. 2016 8, v. 2017 5, v. 2018 8, v. 2019 8, v. 2020 11, v. 2021 9, v. 2022 7 ja v. 2023 13). Reviiirit olivat

Kivinokan vanhassa metsässä (2), Saunalahden koillisreunassa (1), Fastholma (2), Ryönälähdän tervaleppäluhta (2), Rajakallion pohjoisreunassa (1), Sopulitien metsän länsireunassa (1), Mölylän metsässä (2), Hakalanniemen keskiosassa (1) ja Lammassaarella (1). Puukiipijöitä keskittävät lahden itäosiin.

Puukiipijöitä pesi paljon, peräti 19 paria. Puukiipijämäärät ovat hienoisessa kasvussa Viikin – Vanhankaupunginlahden alueella: v. 2016 reviirojä oli 9, v. 2017 11, v. 2018 10, v. 2019 9, v. 2020 14 ja v. 2022 13 ja v. 2023 12). Puukiipijöitä esiintyy eniten lahden itärannalla. Tänä vuonna lahden itäpuolella oli 13 reviiroä (v. 2021 10, v. 2022 10, v. 2023 10). Kaikki parit: Kivinokan vanha metsä (2), Saunalahti (3) (S -, E- ja NE-reuna), Fastholma (1), Rajakallio (1) (SW-reuna), Ryönälähdän tervaleppäluhta (1) (N-reuna), Sopulitien metsä (1) (W-reuna), Mäyrämetsä (1), Pikku Mäyrämetsä (1), Mölylän metsä (2), Hakalanniemi (1), Säynäslahden tervaleppäluhta (3), Pornaistenniemen lehto (1), Lammassaari (1).

Närhihavainnot, jotka viittasivat pesintään, kertyi seitsemältä paikalta: Keinumäeltä (1), Hakalanniemeltä (1) (S-osa), Kivinokan vanhasta metsästä (2), Mölylästä (1), Mäyrämetsästä (1) ja Sopulitien metsästä (1).

Punatulkkureviirejä oli kuusi. Ne sijoittuivat seuraavasti: Kivinokan vanha metsä (2), Kulosaaren kartano/Kivinokan portti (1), Fastholma (1), Mäyrämetsä (1), Mölylän metsä (1).

Nokkavarpu on runsastunut viime vuosina. Pareja oli tänä vuonna kahdeksan (v. 2017 1, v. 2018 2, v. 2019 2, v. 2020 6, v. 2021 7, v. 2022 7 ja v. 2023 6). Tämän vuoden reviirot sijoittuivat seuraavasti: Säynäslahti (1), Keinumäki - Hakalanniemi (Arboretum) (2), Mölylä (2), Ryönälähdän tervaleppäluhta (2), Rajakallio/Fastholma (1)). Viikin nokkavarpuksen pesimäpaikat ovat pääosin lehtipuuvaltaisista. Sekametsätyyppisillä paikoilla niissä kasvaa vähintään ryhmä korkeita lehtipuita. Lähietäisyydellä tavataan usein myös ns. jaloja lehtipuita, kuten jalavia ja runsaasti siemeniä tuottavia koristepensaita sekä hedelmäpuita. Tästä syystä Hakalanniemen – Keinumäen arboretum on ollut useana vuonna nokkavarpuksen suosiossa.

Urpiaisreviirejä oli yksi, ja se sijoittui Fastholman – Majavakallion alueelle. Mahdollinen toinen reviiri oli Pornaistenniemessä. Vuonna 2023 reviirejä oli kaksi: Fastholman - Majavakallion alueella (kuten v. 2017 – v. 2022) sekä Pornaistenniemessä – Lammassaaren alueella (myös v. 2021 reviiri).

Keltasirkkureviirejä oli seuranta-alueella 28 (v. 2020 28, v. 2021 15, v. 2022 22 ja v. 2023 27). Tänä vuonna reviireistä oli Etu-Viikin pelloilla tai peltoihin rajautuvissa metsän reunoissa 12 (v. 2020 18, v. 2021 10, v. 2022 12 ja v. 2023 20).

Pyrstötiaisista on yksi havainto poikueesta: 31.7 Ryönälahden tervaleppäluhdalla kuuden parvi (J. Vuokko). Vuonna 2023 pesi kaksi paria. Säynäslahden tervaleppäluhdalla pari rakensi pesää, mutta pian tämän jälkeen pesä löytyi tuhoutuneena (Taavi Sulander). Fastholmassa pesintä onnistui. Tiedossani ei ole pyrstötiaisen pesintää aiemmilta seurantalaskentavuosilta (v. 1986 alkaen) Vanhankaupunginlahdella.

Naakkoja pesi kuusi paria, ja niistä kolme Ruohokarilla (Lemmenlehto) ja kolme Klobbenilla. Vuonna 2023 viisi paria pesi Klobbenissa, joista ainakin kolmessa pesintä onnistui (Eero Haapanen). Tämä on uusi ilmiö. Aikaisempina vuosina on ollut vain kolme naakan yksittäispesintää.

Huomioita pesimälaskennan tuloksista

Vesilintulajeja pesi vähän (15), mikä on toiseksi alhaisin määrä v. 2013 – v. 2024 jaksolla. Myös pareja oli lähivuosiin nähden niukasti (210). Vesilinnuista merihanhen ja harmaasorsan parimäärät ovat nousussa, kun taas silkkiuikun parimäärä on pudonnut puoleen edeltävän kymmenen vuoden tasosta ja samoin on käynyt myös nokikanalle. Pesinnät tuottivat heikosti poikueita sinisorsalla, haapanalla, silkkiuikulla, nokikanalla ja merihanhella. Laulu- ja kyhmyjoutsenpoikueita ei syntynyt vesille laisinkaan. Telkän pesintä onnistui hyvin ja myös poikastuotto oli mainio.

Klobbenin merimetsokolonia jatkoi voimakasta kasvuaan viime vuoden 84 parista tämän vuoden 142 pariin. Harmaahaikaroita pesi Klobbenilla merimetsokolonian kasvusta huolimatta yhtä paljon (55 paria) kuin edellisenä vuonna.

Töyhtöhyypän pesimäkanta on kasvanut pitemmällä aikavälillä, kiitos uusien hoitoniittyjen raivaamisen ja niittyjen aiempaa tehokkaamman hoidon (niitto, laidunnus). Pareja oli tänä vuonna saman verran kuin v. 2023, yhteensä 55 (pelloilla 37 ja hoitoniityillä 18). Punajalkaviklon (6 paria) ja pikkutyllin (5 paria) parimäärät notkahtivat.

Luhtakanareviirejä oli toiseksi eniten v. 2013 – v. 2024 jaksolla, yhteensä 21. Ruokosirkkalintu oli ennätysrunsas (5 reviiriä). Satakieliä on viimeiset neljä vuotta ollut totuttua vähemmän, tänä vuonna 36 reviirillä.

Ruskosuohaukka yritti pesintää, mutta pesintä keskeytyi kesäkuun alkupuoliskolla.

Keltävästäräkkejä pesi ilahduttavan paljon hoitoniityillä, 21 paria, kun taas niittykirvisiä oli vähemmän (12 paria) kuin kertaakaan aiemmin kahdentoista vuoden jaksolla. Takatalvi huhtikuun lopulla, kun iso osa niittykirvisistä oli saapunut, saattoi koitua monelle kuolemaksi.

Varisten ja korppien sekä harmaalokkien suuret määrät pesimäaikaan Lammassaaren hoitoniityllä ovat uhkana niityllä pesivien lintujen munille ja poikasille. Jo varisten, korppien ja harmaalokkien läsnäolo saattaa toimia pelotteena pesintää harkitseville linnuille. Biojäteasema Viikin vanhalla puhdistamolla on huomattava ravinnonlähde variksille ja viimeisen vuoden aikana kokoaan kasvattaneille korppi- ja harmaalokkiparville.

Kirjallisuus:

Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisuja (20/2013): Helsingin Vanhankaupunginlahden linnustonseuranta 2012. Vuosien 2000 – 2012 yhteenveto. Mikkola-Roos Markku; Rusanen Pekka; Lehikoinen Aleks; Haapanen Eero; Pynnönen Petro; Sarvanne Hannu.

Koskimies, P. & Väisänen, R.A. 1988: Linnustonseurannan havainnointiohjeet. 2. uusittu painos. – Helsingin yliopiston eläinmuseo, Helsinki.

Kaupunkiympäristön julkaisuja 2019:29. Helsingin Vanhankaupunginlahden linnustonseuranta – Vuosien 2013 – 2019 yhteenveto. Hannu Sarvanne. Markku Mikkola – Roos, Pekka Rusanen ja Kalle Meller.

Koskimies, P. & Väisänen, R.A. 1988: Linnustonseurannan havainnointiohjeet. 2. uusittu painos. – Helsingin yliopiston eläinmuseo, Helsinki.

Luonnonvarakeskus: Vesilintuseurantojen tulokset (v. 2024) (<https://www.luke.fi/tietoa-luonnonvaroista/riista/vesilinnut/>)

Natura 2000 – alueen pesimälinnusto v. 20024, v. 2007. v. 2012, v. 2018 ja v. 2024

Laji	v. 2004	v. 2007	v. 2012	v. 2018	v. 2024
Silkkiuikku	36	46	39	46	18
Mustakurkku-uikku	0	1	0	0	0
Merimetso	0	0	0	0	142
Kaulushaikara	1	1	0	1	1
Harmaahaikara	0	7	18	40	55
Laulujoutsen	0	0	0	1	2
Kyhmyjoutsen	4	4	9	7	2
Merihanhi	0	0	0	5	12
Kanadanhanhi	0	0	0	8	8
Haapana	14	17	12	19	18
Harmaasorsa	0	1	1	3	8

Tavi	6	4	7	13	10
Sinisorsa	123	94	84	98	82
Heinäätavi	1	1	1	2	2
Lapasorsa	2	5	4	4	6
Punasotka	0	0	1	0	0
Tukkasotka	5	3	1	1	0
Telkkä	20	27	38	31	28
Isokoskelo	2	2	1	1	1
Tukkkoskelo	2	2	1	1	1
Ruskosuohaukka	1	0	0	1	1
Fasaani	1	0	0	0	0
Luhtakana	14	13	3	17	21
Luhtahuitti	2	3	3	3	2
Pikkuhuitti	1	0	0	0	0
Ruisrääkkä	0	4	0	1	1
Liejukana	1	1	1	1	2
Nokikana	16	29	34	20	12
Meriharakka	0	0	0	0	0
Pikkutylli	1	3	2	6	2
Tylli	0	0	0	1	1
Töyhtöhyppä	6	9	5	12	18
Taivaanvuohi	6	7	8	8	7
Lehtokurppa	1	1	0	2	3
Punajalkaviklo	2	5	1	4	6
Rantasipi	3	4	4	11	8
Naurulokki	14	3	0	0	0
Kalalokki	0	0	0	0	0
Uuttukyyhky	9	5	4	3	3
Sepelkyyhky	0	1	0	0	0
Käki	0	0	0	1	0
Käenpiika	0	1	0	0	0
Käpytikka	1	1	1	3	2
Valkoselkätikka	0	0	1	0	0
Pikkutikka	2	1	1	2	3
Kiuru	4	3	2	1	5
Metsäkirvinen	1	3	0	0	0
Niittykirvinen	16	29	15	13	12
Keltavästäräkki	29	28	14	6	21
Sitruunavästäräkki	1	3	3	1	0
Västäräkki	2	10	13	6	5
Peukaloinen	1	0	1	0	2
Rautiainen	1	1	1	0	0
Punarinta	3	3	2	2	0
Satakieli	15	15	16	11	8
Pensastasku	2	1	1	1	1
Mustarastas	6	8	11	13	22
Räkättirastas	5	7	6	9	1
Punakylkirastas	5	6	2	5	2
Laulurastas	0	0	0	0	2

Pensassirkkalintu	0	1	1	1	0
Ruokosirkkalintu	2	0	0	1	5
Ruokokerttunen	357	424	310	443	248
Viitakerttunen	1	0	1	12	6
Luhtakerttunen	2	4	3	13	17
Rytikerttunen	56	61	27	59	52
Rastaskerttunen	6	6	3	12	3
Kultarinta	3	5	3	5	1
Hernekerttu	0	0	0	2	0
Pensaskerttu	21	5	15	6	11
Lehtokerttu	6	16	14	13	6
Mustapääkerttu	2	3	1	5	4
Sirittäjä	3	1	1	1	2
Pajulintu	47	32	20	29	30
Tiltaltti	0	0	0	0	1
Harmaasieppo	3	7	8	4	1
Kirjosieppo	3	5	7	1	3
Viiksitimali	16	19	0	27	39
Sinitiainen	6	11	15	13	15
Talitiainen	13	13	20	22	22
Pähkinänakkeli	0	0	0	0	1
Pussitiainen	0	0	0	1	1
Puukiipijä	0	3	0	1	4
Pikkulepinkäinen	1	2	2	1	1
Harakka	2	2	2	1	1
Varis	3	3	6	1	1
Naakka	0	0	0	0	6
Kottarainen	4	4	5	5	5
Peippo	31	26	31	30	27
Viherpeippo	4	9	2	0	1
Tikli	1	4	1	0	5
Vihervarpunen	0	0	1	0	0
Hemppe	0	1	0	0	0
Nokkavarpunen	0	0	0	0	1
Punavarpunen	33	27	24	30	30
Keltasirkku	1	0	2	2	2
Pajusirkku	122	144	134	147	171
Lajeja	69	71	68	72	76
Pareja yht.	1137	1261	1031	1333	1292

Taulukko 1. Kahlaajien parimäärät Vanhankaupunginlahden hoitoniityillä v. 2013 – v. 2024

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Punajalkaviklo	2	3	4	4	5	7	8	8	8	8	8	6
Pikkutylli	2	3	4	6	4	4	4	3	3	4	4	2
Tylli	0	0	1	1	1	1	2	1	1	0	1	1
Töyhtöhyppä	2	5	7	10	10	12	11	17	26	17	28	18
Taivaanvuohi	4	3	4	4	4	5	4	7	9	8	6	7
Pareja	10	14	20	25	24	29	29	36	47	37	47	34
Lajeja	4	4	5	5	5	5	5	5	5	4	5	5

Taulukko 2. Varpuslintujen parimäärät Vanhankaupunginlahden hoitoniityillä v. 2013 – v. 2024

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Kiuru	2	3	1	0	2	1	4	5	6	7	9	5
Niittykirvinen	11	19	22	21	17	13	17	17	16	16	21	12
Metsäkirvinen	0	0	0	0	1	0	1	1	0	0	0	0
Västäräkki	1	3	1	1	2	2	2	2	2	1	3	2
Keltävästäräkki	6	11	4	7	5	6	15	19	15	13	15	21
Sitruunävästäräkki	3	2	0	0	1	1	1	0	0	0	0	0
Satakieli	1	1	0	0	0	1	1	0	1	0	0	0
Kivitasku	0	1	0	0	0	0	0	1	1	0	2	0
Pensastasku	2	2	1	2	2	1	1	3	1	1	1	1
Punakylkirastas	0	1	0	1	1	0	1	0	2	0	0	0
Laulurastas	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0
Räkättirastas	0	0	2	3	1	3	0	3	0	0	1	0
Mustarastas	0	0	5	0	2	1	1	2	2	0	3	2
Lehtokerttu	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0
Pensaskerttu	2	2	3	5	5	4	2	2	2	3	2	3
Hernekerttu	1	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0
Pensassirkkalintu	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0
Ruokokerttunen	30	22	8	12	21	43	20	13	25	29	21	21
Rytikerttunen	2	2	3	2	4	4	1	3	1	3	1	2
Viitakerttunen	0	0	0	0	0	1	0	0	1	1	0	3

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Luhtakerttunen	1	0	0	0	0	3	0	0	1	1	3	2
Pajulintu	1	3	2	4	3	2	2	4	1	1	1	2
Harmaasieppo	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Talitiainen	2	2	1	2	3	4	4	3	4	2	1	4
Sinitiainen	1	2	1	1	3	1	2	3	1	1	1	2
Viiksitimali	0	0	0	0	0	1	0	3	0	0	0	0
Pikkulepinkäinen	1	1	1	2	1	1	2	1	2	1	1	1
Kottarainen	2	1	3	3	3	5	6	2	3	2	3	3
Peippo	3	2	3	3	3	3	3	2	1	1	2	1
Viherpeippo	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Punavarpunen	3	4	2	5	2	7	8	4	7	2	4	7
Peltosirkku	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Keltasirkku	0	0	0	1	1	1	1	1	1	2	1	0
Pajusirkku	19	17	10	11	15	21	14	11	19	12	21	18
Naakka	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3
pareja yht.	96	102	73	89	99	130	110	107	115	99	117	115
lajeja yht.	22	21	18	21	23	24	23	24	23	19	21	21

Vuosina 2013 – v. 2024 yhteensä 35 lajia

Taulukko 3. Avomaan varpuslintujen parimäärät Vanhankaupunginlahden hoitoniityillä v. 2013 – v. 2024

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Keltavästäräkki	6	11	4	7	5	6	15	19	15	13	15	21
Sitruunavästäräkki	3	2	0	0	1	1	1	0	0	0	0	0
Västäräkki	1	3	1	1	2	2	2	2	2	1	3	2
Niittykirvinen	11	19	22	21	17	13	17	17	16	16	21	12
Kiuru	2	3	1	0	2	1	4	5	6	7	9	5
Kivitasku	0	1	0	0	0	0	0	1	1	0	2	0
yht. pareja	23	39	28	29	27	22	39	44	40	37	50	40

Taulukko 4. Avomaan varpuslintujen ja kahlaajien parimäärät Vanhankaupunginlahden hoitoniityillä v. 2013 – v. 2024

4.1 Lammassaaren hoitoniitty (sisältää uuden osan v. 2018 ja Keinumäen edustan niityn v. 2021 alkaen)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Keltavästäräkki	5	9	2	3	3	2	7	11	8	7	9	13
Sitruunavästäräkki	3	2	0	0	1	1	1	0	0	0	0	0
Västäräkki	1	2	1	1	2	1	1	1	0	0	1	0
Niittykirvinen	9	15	15	14	14	9	9	9	9	10	14	9
Kiuru	2	2	0	0	2	1	2	3	5	5	5	4
Kivitasku	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0
Pikkutylli	1	1	1	2	2	2	2	2	2	3	2	1
Tylli	0	0	1	1	1	1	2	0	0	0	0	0
Punajalkaviklo	0	1	1	1	1	3	3	3	4	4	4	2
Töyhtöhyyppä	1	3	2	2	3	7	5	10	22	14	14	9
Taivaanvuohi	3	2	2	2	3	3	1	4	6	5	3	4
yht. pareja	26	37	25	26	32	30	33	39	56	48	53	42
yht. lajeja	8	9	8	8	10	10	10	8	7	7	9	7

4.2 Purolahden hoitoniitty

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Keltavästäräkki	1	2	2	4	2	3	8	8	7	6	6	8
Västäräkki	0	1	0	0	0	1	1	1	2	1	2	2
Niittykirvinen	2	4	7	7	3	4	8	8	7	6	7	3
Kiuru	0	1	1	0	0	0	2	2	1	2	4	1
Kivitasku	0	1	0	0	0	0	0	1	1	0	1	0
Pikkutylli	1	2	3	4	2	2	2	1	1	1	2	1
Tylli	0	0	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1
Punajalkaviklo	2	2	3	3	4	4	5	5	4	4	4	4
Töyhtöhyppä	1	2	5	8	7	5	6	7	4	3	14	9
Taivaanvuohi	1	1	2	2	1	2	3	3	3	3	3	3
yht. pareja	8	16	24	29	20	22	36	37	31	26	44	32
yht. lajeja	6	9	8	7	7	8	9	10	10	8	10	9

